

TREŚĆ

Rzecz Pospolita i Dobro Pospolite	1410
Rola studiowania teorii w pracy działaczy gospodar- czych	1411
TADEUSZ LIPSKI — Zobowiązania — metodą stałej walki o plan	1415
STANISŁAW HORTYŃSKI — Znaczenie analizy nie- dociągnięć w produkcji	1417
LECH GURANOWSKI — Wydziałowy rozrachunek gospodarczy w produkcji filmów	1419
JÓZEF WANAGO — Rozszerzyć doświadczenia z dziedziny wzornictwa	1423
STANISŁAW MROZEK — Zmierzamy do wzmożenia ochrony mienia w ruchu transportowym	1426
Z DOŚWIADCZEŃ RADZIECKICH	
Rezerwy wzrostu wytopu stali	1429
Z BUDOWNICTWA SOCJALIZMU	
Rolnicze spółdzielnie produkcyjne czynnikiem umoc- nienia sojuszu robotniczo-chłopskiego w NRD	1432
Z KRAJÓW KAPITALISTYCZNYCH	
PIOTR RYLSKI — Tooley Street i pozycja Anglii w świecie	1434
Z CAŁEGO ŚWIATA	
ZSRR nieprzerwanie rozwija postęp technicz- ny (st); Ruch racjonalizatorski na Węgrzech (d); Masy pracujące Rumunii walczą o przedtermi- nowe wykonanie planu rocznego (s); Nowe bu- dowle socjalizmu w Bułgarii (h); Rozwój prze- mysłu w Północno-Wschodnich Chinach (s); Bi- lans płatniczy Anglii (hs); Pogorszenie się sy- tuacji gospodarczej Austrii (d); Ludność Indii ciągle głoduje (mp); Boliwia w walce z amery- kańskimi imperialistami (sb); Zastój gospodar- czy w Nowej Zelandii (mp); Osłabienie aktyw- ności gospodarczej Unii Południowo-Afrykań- skiej (stb); Kongo Belgijskie w mackach ame- rykańskiego imperializmu (mp)	1437
Z UKOSA	
Popyt i podaż na rynku „mięsa armatniego“ (el- es); Kłopoty koronacyjne (sef)	1446
Z KRAJU	
Mała mechanizacja w hutnictwie (ko); Szybko- ściowe pędzenie chodników w górnictwie (ko); Aby energia elektryczna w pełni docierała do odbiorców (hg); Zagadnienie gospodarki odpa- dami drzewnymi — Miron Pomianowski; Zako- na cukrowni w Chełmży walczy o obniżkę kosz- tów własnych — Anna Szóstakowska; Wycho- wywać i szkolić kadry wiejskie w budowni- ctwie (hg); Z przebiegu akcji osiedleńczej — Anna Tomiczek; Przed podziałem dochodów w spółdzielniach produkcyjnych (ws); Niedo- ciągnięcia pracy stacji hodowli roślin (hg); Zna- czenie gospodarcze nowego prawa łowieckie- go — Michał Sadowski; Nie tylko przemysł, lecz i handel musi dbać o jakość (Falk); Wpro- wadzamy normowanie w handlu (wsz); Bary- owocowe — nowy typ zakładów żywienia — Kazimiera Pyszkowska	1448
KORESPONDENCI „ŻYCIA GOSPODARCZEGO“ PISZA	
W sprawie mank i superat — Jan Hermanow- ski; Trzy lata MHD na Śląsku — Albin Sie- kierski	1462
KRYTYKA I BIBLIOGRAFIA	1468
DOBRE I ZŁE...	1470
ECHA	1471

ŻYCIE GOSPO- DARCZE

25
1952

DWUTYGODNIK

Rzecz Pospolita i Dobro Pospolite

PIERWSZA sesja sejmowa, jaka odbyła się w połowie listopada, zapoczątkowała okres prac nowego Sejmu.

Historyczne znaczenie rozpoczęcia działalności przez nowy Sejm polega na tym, że został on wybrany niespotykaną większością narodu, głosującego na program Frontu Narodowego, przy najwyższym dotychczas udziale wyborców. Realizując prawa i obowiązki wypływające z wielkiej karty zdobyczy ludu pracującego, Konstytucji Lipcowej, naród wybrał swych najlepszych przedstawicieli do najwyższego organu politycznego. Przodujący robotnicy i chłopci, pracownicy nauki i kultury — wespół z czołowymi działaczami, znanymi ze swej ofiarnej służby sprawie budownictwa socjalizmu, tworzą Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Pierwsze uroczyste posiedzenie Sejmu poświęcone było ukonstytuowaniu się Prezydium Sejmu, wyborowi Rady Państwa i desygnowaniu Prezesa Rady Ministrów.

Bezpartyjny bojownik o sprawę pokoju i uczony, nowy Marszałek Sejmu Jan Dembowski reprezentuje w swej osobie więź bezpartyjnych z partyjnymi, powiązanie nauki z polityką oraz walkę o pokój jednoczącą na zasadach ujętych w programie Frontu Narodowego najszersze rzesze Polaków.

Zastępca działacz robotniczy i państwowy, Aleksander Zawadzki, wybrany Przewodniczącym Rady Państwa, wyraża kierowniczą rolę klasy robotniczej w walce o ugruntowanie zwycięstwa nad dawnym ustrojem, w budowaniu socjalizmu przez klasę robotniczą w sojuszu z pracującym chłopstwem i inteligencją.

Pierwszy Budowniczy Polski Ludowej, bojownik o wyzwolenie społeczne i narodowe, Nauczyciel i Przywódca klasy robotniczej i całego narodu, Bolesław Bierut, objął stanowisko Prezesa Rady Ministrów. Krew z krwi, kość z kości syn ludu pracującego i nieustraszonego rewolucjonista oraz mąż stanu, stanął na czele Rządu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, który będzie kierować polityką i gospodarką kraju na trudnej, ale przynoszącej z roku na rok coraz większe osiągnięcia, drodze budowania socjalizmu w naszym kraju.

Wytyczne działalności Sejmu i Rządu, oparte na programie, sięgającym w przeszłość do dążeń najbardziej postępowych umysłów i naj-

mocniejszych charakterów, oparte na programie utrwalenia dotychczasowych osiągnięć mas pracujących pod przewodnictwem klasy robotniczej, na programie wielkich, a w pełni realnych perspektyw rozwojowych — wytyczne te będą urzeczywistniane przez wszystkich, których porrywa budowa ustroju sprawiedliwości społecznej, zadanie umocnienia Polski, dążenie do zwycięskiego przeprowadzenia walki o pokój, troska o trwałe podniesienie dobrobytu najszerzych mas.

Stopniowe przechodzenie do budowy wyższej fazy komunizmu w ZSRR wskazuje na etap, który będzie nam tym bliższy w czasie, im szybciej pokonamy nasze obecne trudności. Zdajemy sobie sprawę z ich charakteru i istoty. Przewycięzamy je, opierając się na teorii marksizmu-leninizmu, wiążącej się ściśle z praktyką życia codziennego, wiedząc, że jest ona niezawodnym orężem, którym władać uczymy się coraz skuteczniej. Przekonani o słuszności naszej sprawy, która jest sprawą postępu, czerpiąc siły z rosnącej jedności, której dowiodły wybory, opierając się na przykładzie i pomocy Kraju Rad oraz współpracując z krajami demokracji ludowej, prowadzeni przez Partię — kontynuujemy nasze zadania dnia dzisiejszego i nadchodzącego jutra.

Wiemy dobrze, iż jest to solą w oku niedobitkom reakcji rodzimej i kamieniem obrazy dla światowego imperializmu, działającego przy użyciu środków dyskryminacji gospodarczej i nasyłania płatnych agentów. Władza ludowa jest na tyle silna, że jak wykazała ustawa o amnestii może okazać wielkoduszność w stosunku do wielu spośród tych, którzy naruszyli prawo i umożliwia im powrót do normalnego życia. Nie ma jednak przebaczenia dla nieprzejeźdźnych wrogów i zdrajców. Nie wolno osłabiać ani na chwilę czujności. Polska ludowa daje każdemu możliwość pracy i rozwoju, tym bardziej ostro jednak tępić będzie dywersję i sabotaż wszędzie tam, gdzie się one pokażą, gdyż nie ścierpimy hamulców, wynikających czy to z wrogiego nastawienia klasowego, czy to z wrogiej roboty najmitów imperialistycznych ośrodków.

Nigdy bowiem jeszcze Rzecz Pospolita i Dobro Pospolite nie były tak jednoznaczne z rzeczą pospolitą i dobrem pospolitym każdego z nas samych.

Rola studiowania teorii w pracy działaczy gospodarczych

JÓZEF STALIN uczy, że zarówno prawa przyrodoznawstwa jak i prawa ekonomii politycznej, będące odzwierciedleniem obiektywnych procesów w przyrodzie lub społeczeństwie, nie mogą być przez ludzi ani zmieniane, ani znoszone. Działają one samorzutnie, niezależnie od woli ludzkiej. Analizując charakter praw ekonomicznych w warunkach socjalizmu, Józef Stalin wykazał błędność poglądów tych, którzy uważają, że można tworzyć, znosić lub przekształcać prawa rozwoju gospodarczego. Prawa ekonomiczne nie są tworzone przez ludzi, lecz istnieją i ujawniają się w oparciu o określone warunki gospodarcze.

Nie znaczy to jednak, że — jeśli nie możemy na nowo tworzyć lub formułować praw ekonomicznych — jesteśmy wobec nich bezsilni. Tak samo jak możemy przeciwdziałać niszczytel-skemu działaniu praw przyrody, takim jak powódzie, susze i inne klęski żywiołowe — czego dowiódł Związek Radziecki budując całe systemy irygacyjne, zalesiając ogromne przestrzenie i wznosząc gigantyczne budowle komunizmu — tak samo możemy ograniczyć niszczącą sferę działania niektórych praw ekonomicznych lub otworzyć pole działania innym prawom torującym sobie drogę i wykorzystać je w interesie społeczeństwa.

Prawa ekonomiczne są więc również w warunkach ustroju socjalistycznego prawami obiektywnymi. Jakkolwiek praw tych zmienić nie można, jednakże leży w możliwościach ludzkich poznanie tych praw i ich opanowanie po to, aby je stosować dla dobra społeczeństwa z uwzględnieniem koniecznej zgodności sił wytwórczych z charakterem stosunków produkcyjnych.

Szczególną cechą praw ekonomicznych, odróżniającą je od praw przyrodoznawstwa, jest to, że nie są one długowieczne, że większość z nich działa jedynie w ciągu pewnego okresu historycznego, po czym ustępują one miejsca nowym prawom. Dzieje się to dlatego, że nowe warunki ekonomiczne stwarzają grunt dla powstania nowych praw ekonomicznych, jakie zaczynają działać zamiast dawnych praw, które wobec tych nowych warunków tracą swoją moc.

Tym się też tłumaczy zasadnicza sprzeczność praw ekonomicznych, działających w warunkach ustroju kapitalistycznego i w warunkach ustroju socjalistycznego. Z gruntu odmienne warunki ekonomiczne każdego z tych ustrojów

społecznych powodują, że działają w nich całkiem odmienne, wręcz sobie przeciwstawne prawa ekonomiczne.

Dla rewolucyjnej teorii i praktyki, dla walki o socjalizm wyjątkowo wielkie znaczenie posiada odkrycie i uzasadnienie przez Józefa Stalina podstawowego prawa ekonomicznego współczesnego kapitalizmu i podstawowego prawa ekonomicznego socjalizmu. Podstawowe prawo ekonomiczne współczesnego kapitalizmu jest to „zapewnienie maksymalnego zysku kapitalistycznego w drodze wyzysku, ruiny i pauperyzowania większości ludności danego kraju, w drodze ujarzmienia i systematycznego ograbiania narodów innych krajów, zwłaszcza krajów zacofanych, wreszcie w drodze wojen i militaryzacji gospodarki narodowej wykorzystywanych dla zapewnienia najwyższych zysków”.¹⁾ Prawo to jest charakterystyczne dla ustroju grabieżczego imperializmu, którego jedynym celem jest osiąganie „super-zysków” przez nieliczną garstkę kapitalistów, kosztem ruiny i zagłady olbrzymich mas ludu pracującego. Zupełnie inne warunki ekonomiczne, mające miejsce w ustroju socjalistycznym, powodują, że na miejsce tracącego swą moc podstawowego prawa ekonomicznego kapitalizmu wstępuje nowe prawo — „zapewnienia maksymalnego zaspokojenia stale rosnących materialnych i kulturalnych potrzeb całego społeczeństwa w drodze nieprzerwanego wzrostu i doskonalenia produkcji socjalistycznej na bazie najwyższej techniki”.²⁾

Tak samo, jak w ustroju socjalistycznym „wilcze” prawo kapitalizmu ustąpiło miejsca podstawowemu prawu ekonomicznemu socjalizmu, odzwierciedlającemu obiektywne procesy gospodarcze w nowych warunkach ekonomicznych, tak samo wraz z uspołecznieniem środków produkcji utraciło swą moc prawo konkurencji i anarchii produkcji, działające w warunkach ustroju kapitalistycznego. Na jego miejsce powstało prawo prawidłowego, proporcjonalnego rozwoju gospodarki narodowej.

Prawo prawidłowego, proporcjonalnego rozwoju gospodarki narodowej zaczęło działać dlatego, że socjalistyczną gospodarkę można prowadzić jedynie w oparciu o to prawo. Podczas gdy prywatna własność środków produkcji

¹⁾ J. W. Stalin — Ekonomiczne problemy socjalizmu w ZSRR — str. 43. „Książka i Wiedza”. 1952.

²⁾ Tamże, str. 44.

i antagonistyczna sprzeczność między społecznym charakterem procesu produkcji i prywatno-kapitalistyczną formą przywłaszczania warunkują konkurencję i anarchię produkcji, — społeczna własność środków produkcji jednoczy wszystkie przedsiębiorstwa w jeden organizm gospodarczy i umożliwia prawidłowy, proporcjonalny rozwój całej gospodarki narodowej.

Właśnie przez poznanie praw ekonomicznych i zrozumienie ich głębokiej treści można nauczyć się umiejętności kierowania socjalistyczną gospodarką planową, ustalania odpowiednich proporcji w gospodarce narodowej, nadawania właściwych kierunków rozwojowi życia gospodarczego.

Dokładne poznanie działania obiektywnych praw ekonomicznych jest obowiązkiem każdego działacza gospodarczego i politycznego. Żaden aktywista nie będzie mógł się wywiązać ze swych zadań, jeśli nie połączy działalności praktycznej z poznaniem i zrozumieniem obiektywnych praw rozwoju gospodarczego.

Dlatego też Bolesław Bierut stwierdził na naradzie aktywu PZPR w Warszawie, że uzbrojenie kadr partyjnych w teorię marksizmu-leninizmu i pogłębienie ich wiedzy o prawach rozwoju społecznego ma ogromne znaczenie dla naszego pomyślnego marszu naprzód.

Wytyczne te dotyczą również kadr bezpartyjnych działaczy gospodarczych, nie ma bowiem dziedziny pracy w państwie socjalistycznym, gdzie znajomość teoretycznych zasad ekonomii politycznej i praw rządzących w gospodarce nie byłaby koniecznością życiową dla każdego pracownika. Każdy z nich powinien szczególnie głęboko studiować pracę Stalina „Ekonomiczne problemy socjalizmu w ZSRR” oraz bogatą tematykę XIX Zjazdu KPZR, aby rozszerzyć zasób swej wiedzy, co pozwoli mu na bezbłędne rozwiązywanie szeregu stojących przed nim problemów praktycznych.

Jeszcze 15 lat temu Józef Stalin w swej rozprawie „O materializmie dialektycznym i historycznym” podkreślił znaczenie teorii dla budownictwa socjalizmu, mówiąc: „Siła i żywotność marksizmu-leninizmu polega na tym, że opiera się on na przodującej teorii, prawidłowo odzwierciedlającej potrzeby rozwoju materialnego życia społeczeństwa, że podnosi teorię do należnego jej znaczenia i uważa za swój obowiązek zużytkowanie jej mobilizującej, organizującej siły do ostatka”.³⁾

W naszych warunkach znaczenie to jest tym bardziej ważne, że znajdujemy się na etapie przejściowym do socjalizmu, że dla prawidłowego rozwiązania wielu zagadnień produkcyjnych na poszczególnych odcinkach działalności gospodarczej konieczna jest jak najlepsza znajomość działania obiektywnych praw ekonomicznych, uzależnionego od wielkości sił wytwórczych i charakteru stosunków produkcyjnych, odmiennego na różnych etapach rozwoju gospodarczego.

Na obecnym etapie rozwoju istnieją u nas jeszcze poza nieliczną garstką kułaków wiejskich, reprezentującą sektor kapitalistyczny, dwa odmienne układy ekonomiczne — gospodarka socjalistyczna i drobnotowarowa.

„Stosunki między tymi dwoma odmiennymi układami ekonomicznymi — powiedział Bolesław Bierut na VII Plenum KC PZPR — między gospodarką socjalistyczną i drobnotowarową — odbywają się na podstawie wymiany towarów, za pośrednictwem pieniędzy, rynku, kupna i sprzedaży, więc z zachowaniem stosunków opartych na prawie wartości”.⁴⁾

Prawo własności nie jest już u nas decydującym czynnikiem regulowania stosunków ekonomiczno-społecznych, odgrywa jednak poważną rolę w zakresie stosunków między socjalistyczną gospodarką w mieście a drobnotowarową gospodarką na wsi.

W wyniku unarodowienia podstawowych i kluczowych środków produkcji powstały nowe warunki ekonomiczne, które zaważyły na powstaniu nowych praw ekonomicznych. Poznanie tych nowych obiektywnych praw ekonomicznych umożliwia ograniczenie żywiołowo w dawnym układzie społecznym działającego prawa wartości, któremu w produkcji kapitalistycznej obowiązkowo towarzyszy prawo konkurencji i anarchii. Poznanie tych praw pozwala również na podporządkowanie całej gospodarki narodowej, włącznie z gospodarką drobnotowarową, działaniu planu państwowego. Jest to tym bardziej możliwe, że w obecnym systemie gospodarczym podstawowym czynnikiem, który posiada decydujący wpływ na rozwój całej gospodarki narodowej, jest przemysł socjalistyczny.

W związku z tymi warunkami ekonomicznymi, na obecnym etapie naszego rozwoju gospodarczego główne zadania planowania gospodarczego można sprowadzić do:

zapewnienia takiego rozwoju gospodarki narodowej, który by zagwarantował naszą samo-

³⁾ J. Stalin — Zagadnienia leninizmu — str. 549. „Książka i Wiedza”, 1949.

⁴⁾ „Nowe Drogi”, Nr 6/1952, str. 43.

dzielność, niezależność i suwerenność polityczną;

ograniczania i wypierania elementów kapitalistycznych z gospodarki narodowej, w dążeniu do całkowitego ich zlikwidowania jako klasy i osiągnięcia w ten sposób niepodzielnego panowania gospodarki socjalistycznej;

ustalania właściwych proporcji rozwoju poszczególnych dziedzin gospodarki narodowej.

To ostatnie zadanie jest szczególnie ważne w okresie przejściowym do socjalizmu, gdyż od jego prawidłowej realizacji uzależnione jest rozwiązanie dwóch pierwszych zadań.

Sformułowane trzy główne zadania planowania gospodarczego, wypływające z praw ekonomicznych, warunkują konieczność dokładnego poznania działania tych praw dla prawidłowego rozwiązywania wszelkich istotnych problemów produkcyjnych. Myliłby się jednak ten, kto by sądził, że sama znajomość teorii w zakresie nauk ekonomicznych, tak samo zresztą, jak i w zakresie nauk technicznych i przyrodniczych, wystarczy dla posunięcia naprzód naszej ekonomiki.

Teoria sama przez się nic nie może zdziałać, jeśli nie będzie ściśle powiązana z działalnością praktyczną. Teoria pomaga do rozwiązywania szeregu zagadnień praktycznych, lecz z drugiej strony wykuwa się i kształtuje w oparciu o doświadczenia praktyczne. „Oczywiście teoria staje się bezprzedmiotowa, jeżeli nie jest związana z rewolucyjną praktyką, podobnie jak i praktyka staje się ślepa, jeżeli nie oświeśla sobie drogi rewolucyjną teorią. Ale teoria może się stać olbrzymią siłą ruchu robotniczego, jeżeli kształtuje się w nierozzerwalnym związku z rewolucyjną praktyką, gdyż ona i tylko ona może dać ruchowi pewność, siłę orientacji i zrozumienie wewnętrznego związku otaczających wydarzeń...”⁵⁾

Nauka i teoria nie jest więc zagadnieniem samym w sobie, tak samo jak nie jest i być nie może apolityczna. Jest ona ściśle zależna od rozwoju społecznego, układu klasowego i od warunków ustrojowych.

Można więc śmiało stwierdzić, że nie ma prymatu teorii tak samo jak nie ma prymatu praktyki. Każdy kierownik najmniejszego nawet zakładu pracy, każdy działacz gospodarczy powinien równie usilnie starać się o pogłębienie swej wiedzy teoretycznej, jak o opanowanie

w praktyce procesów produkcyjnych, zagadnień technicznych i organizacyjnych. Dlatego też korzystanie z przodujących doświadczeń radzieckich, z doświadczeń naszych przodujących zakładów, rozpowszechnianie i stosowanie w praktyce nowych pomysłów racjonalizatorskich jest niemniej ważne od znajomości działania praw ekonomicznych w ustroju przejściowym do socjalizmu, czy znajomości teoretycznych zasad produkcji. Tak samo jak nie można wprowadzić na swoim odcinku sprawnej organizacji produkcji bez znajomości teoretycznych zasad organizacji i struktury produkcji, nie może być ona skutecznie zastosowana bez przeprowadzenia praktycznych prób we własnym zakładzie, wzorując się oczywiście na doświadczeniach innych przodujących zakładów. Te same zasady dotyczą wszelkich innych zagadnień i dziedzin gospodarczych. Aby wprowadzić np. wewnątrzzakładowy rozrachunek gospodarczy, trzeba znać jego zasady teoretyczne, ale trzeba również oprzeć się na doświadczeniu własnym i innych zakładów, gdyż nieomal każdy zakład wyróżnia się własną specyfiką produkcyjną i organizacyjną, która powodować może konieczność nieco odmiennego stosowania w praktyce ogólnych zasad teoretycznych. Nie można również rozwiązać trudnych dzisiaj zagadnień związanych z siłą roboczą, nie znając ich w przekroju całego kraju oraz nie znając zasad socjalistycznego systemu płac. Także przy rozwiązywaniu tego zagadnienia ważne jest ujawnienie i wykorzystanie własnych rezerw na tym odcinku oraz praktycznych rozwiązań zastosowanych przez inne, analogiczne zakłady pracy.

Jest rzeczą niewątpliwą, że właśnie w okresie realizacji wielkiego planu 6-letniego, zwłaszcza na obecnym etapie, zagadnienie siły roboczej jest jedną z poważniejszych trudności ze względu na brak dostatecznej ilości wykwalifikowanych i ideologicznie uświadomionych kadr kierowniczych.

Burzliwy rozwój naszej gospodarki narodowej, budowa nowych, gigantycznych obiektów przemysłowych, rozbudowa istniejących zakładów pracy, ich modernizacja, wprowadzanie postępu technicznego do wszystkich dziedzin gospodarczych — wszystko to powoduje, że — mimo pełnej oddania pracy przeważającej części starej kadry technicznej, mimo zatrudnienia w naszej gospodarce tysięcy synów robotników i chłopów, którzy zdobyli wykształcenie w wyższych uczelniach Polski Ludowej — wciąż jeszcze odczuwa się na szczeblu przedsiębiorstwa brak ludzi, którzy by mogli w sposób właściwy

⁵⁾ J. Stalin — Zagadnienia leninizmu, str. 21, cyt. wyd.

pokierować wieloma odcinkami produkcyjnymi i zorganizować pracę podległego personelu i załogi robotniczej.

Dlatego też proces tworzenia nowej inteligencji technicznej nie może wyłącznie polegać na kształceniu młodych kadr, które z jednej strony liczebnością swoją nie wystarczają do pokrycia pełnego na nie zapotrzebowania, z drugiej zaś strony, nie posiadając dostatecznego doświadczenia praktycznego, nie stanowią pełnowartościowego elementu, któremu można byłoby od razu powierzyć stanowiska kierownicze. Toteż polityka kadrowa naszego państwa stosuje — obok kształcenia nowych kadr — wysuwanie na stanowiska kierownicze robotników, rekrutujących się spośród przodujących pracowników produkcji, posiadających wieloletnie doświadczenie w swej pracy, politycznie uświadomionych i oddanych sprawie budownictwa socjalistycznego.

Mimo ogromnych zalet tego wysuniętego aktywu gospodarczego nowa kadra tak długo nie będzie mogła w pełni wywiązać się z powierzonych jej zadań, dopóki nie przyswoi sobie wiedzy teoretycznej w zakresie ogólnych zasad i praw ekonomicznych, rządzących w ustroju socjalistycznym oraz w zakresie wiadomości niezbędnych do skutecznego kierowania powierzonym jej odcinkiem. Trzeba więc — jak powiedział Bolesław Bierut na VII Plenum KC PZPR — „roztoczyć opiekę nad wykorzystaniem nowych kadr inżyniersko-technicznych, ułatwić i zorganizować im zdobycie doświadczenia, wszechstronnie przyspieszyć ich proces dojrzewania jako techników, kierowników i organizatorów”.⁶⁾

Zasada ta powinna być zastosowana również do tych pracowników, którzy posiadają wyższe wykształcenie, lecz zdobyli je w okresie rządów kapitalistów, kiedy nauką opierała się na fałszywych przesłankach filozofów i ekonomistów burżuazyjnych, zaciemniających prawdziwy

obraz stosunków społecznych i służących jednemu celowi — apologii ustroju, gwarantującego osiągnięcie przez kapitalistów maksymalnych zysków drogą niesłychanego wyzysku mas pracujących.

Teza otoczenia kadr inżyniersko-technicznych właściwą opieką jest w pełni realizowana przez państwo ludowe. Tysiące kursów i szkół zaocznych stoi do dyspozycji zatrudnionych w produkcji kadr robotniczych i inżyniersko-technicznych. Miliony egzemplarzy wydawnictw naukowych, fachowych, popularnych, setki czasopism technicznych i gospodarczych, jak również cała prasa stanowią wielką pomoc dla naszych działaczy gospodarczych, jeśli chodzi o pogłębienie wiedzy i świadomości politycznej, rozszerzenie wiadomości teoretycznych i zaznajomienie się z osiągnięciami przodujących zakładów.

Prasa gospodarcza daje i dawać powinna opracowania teoretyczne, wyjaśniające zasady działania praw ekonomicznych w naszym ustroju oraz przedstawiające w sposób prawidłowy i jednocześnie przystępny zjawiska gospodarcze, zachodzące w naszym życiu gospodarczym.

Tak samo jak teoria i praktyka powiązane w jedną organiczną całość stanowią tę dynamiczną siłę, która milowymi krokami posuwa naprzód naszą ekonomikę, tak samo powiązane ze sobą w czasopiśmie gospodarczym zagadnienia teoretyczne i praktyczne doświadczenia pomagają działaczom gospodarczym do rozwiązania szeregu stojących przed nimi zagadnień produkcyjnych.

Każdy kierownik zakładu, każdy działacz gospodarczy, przed którym stoją trudne i odpowiedzialne zadania, powinien umieć korzystać z bogatej publicystyki gospodarczej, gdyż w ten sposób łatwiej mu będzie pokonać szereg powstających przeszkód, które w okresie szybkiego tempa budowania socjalizmu w naszym kraju oraz wzmaganie potencjału produkcyjnego i potęgi państwa stają i nieuchronnie stawać będą na drodze realizacji nałożonych zadań.

⁶⁾ „Nowe Drogi”, Nr. 6/1952, str. 37.

Narada produkcyjna będzie interesująca

jeśli zajmiecie się omówieniem prasy gospodarczej

Zobowiązania — metodą stałej walki o plan

TYGODNIE, które dzielą nas jeszcze od decydującego momentu zakończenia trzeciego roku planu 6-letniego wymagają zmobilizowania wysiłków załóg i wykorzystania wszelkich istniejących rezerw. W niejednej bowiem gałęzi produkcji i w niejednej branży przemysłowej istnieją jeszcze niedobory i braki, których szybkie usunięcie umożliwi złożenie zwycięskiego meldunku: plan 1952 r. został wykonany.

W ciągu bieżącego roku nieraz już podkreślano, że jest to przełomowy etap sześciolatki, że od jego wykonania zależy w dużym stopniu realizacja śmiałych, ale i trudnych zamierzeń planu 6-letniego.

Trzeba więc raz jeszcze zastanowić się nad metodami naszej walki o plan roczny, nad wykorzystaniem doświadczeń dziesięciu z górą miesięcy realizowania zadań planowych, nad pełnym stosowaniem najbardziej skutecznych środków, umożliwiających realizację planu na końcowym etapie.

Pamiętając, że zobowiązania stały się ważnym czynnikiem uaktywnienia załóg, zmobilizowania ich do systematycznej walki o plan, chcemy zwrócić szczególną uwagę aktywu gospodarczego i personelu techniczno-inżynierskiego na ogólniejszy niezmiernie istotny sens zobowiązań, jako metody stałej walki o plan.

Dotychczas często notowaliśmy zrywy produkcyjne, po których następowało często obniżenie aktywności produkcyjnej załogi, nawrót do starych błędów i w konsekwencji odżywały trudności w realizacji planu. Były jednak zakłady i to nawet w niektórych branżach dość liczne, gdzie wykorzystywano doświadczenia z wykonania zobowiązań i zajmowano się upowszechnieniem przodujących metod pracy.

W tych to zakładach osiągnęto trwałe polepszenie sytuacji produkcyjnej, a wykonanie planów, wpływając na poprawę zarobków załogi, stwarzało dalszy bodziec do lepszej pracy.

Konieczne jest więc zrozumienie przez całą administrację przemysłową, podobnie jak i przez aktyw związkowy i partyjny stałej wartości zobowiązań produkcyjnych, zdobycie umiejętności organizowania tej formy socjalistycznego współzawodnictwa i stworzenie dogodnych ku temu warunków.

Wciąż jeszcze należy przypominać, że dobre przygotowanie załogi do podejmowania zobowiązań

w wiązań w dużej mierze zależy od właściwego zrozumienia swej roli przez dozór techniczno-inżynierski i majstrów. Oni to doprowadzać mają systematycznie plan do stanowisk roboczych, analizować z robotnikami warunki jego realizacji i wyszukiwać wspólnie z załogą rezerwy, których wykorzystanie ułatwi wykonanie planu.

Przykładem służyć mogą Zakłady Mechaniczne „Ursus”, gdzie dozór techniczny dba o doprowadzenie planu do każdego stanowiska, a jednocześnie pomaga załodze w przeanalizowaniu jej możliwości i podjęciu zobowiązań. W wyniku takiej pracy przedyskutowane w grupach związkowych zobowiązania nie natrafiają na trudności w realizacji. Nie inaczej było np. w wydziale wagonowym zakładów im. Stalina w Poznaniu, gdzie wskutek doprowadzenia zadań do poszczególnych stanowisk i usprawnienia zaopatrzenia w surowce wykonanie zobowiązań nie natrafia na przeszkody.

Wspólne analizowanie zobowiązań i pomoc personelu techniczno-inżynierskiego stwarzają warunki poprawy jakości produkcji i jej asortymentu, a także zwiększenia oszczędności, a więc dają możliwość zmobilizowania załogi do poprawy pracy całego zakładu. Niemniej ważnym momentem jest fakt, że pomoc personelu techniczno-inżynierskiego ułatwia załodze urealnianie zobowiązań, a tym samym dla kierownictwa zakładu stwarza konkretną perspektywę pokonania istniejących trudności i usunięcia „wąskich gardeł”.

Doświadczenia ostatniego okresu uczą, że gdyby aktyw gospodarczy, gdyby cała nasza administracja przemysłowa od pierwszego momentu doceniła tę nową metodę walki o produkcję, to niewątpliwie inaczej wyglądałyby cyfry wykonania planu w niektórych gałęziach przemysłu i dziś przed niejednym kierownikiem zakładu nie stałaby konieczność dodatkowej mobilizacji załogi celem nadrobienia zaległości.

W tej sytuacji wzrasta znaczenie stałej i częstej kontroli realizacji zobowiązań i pomocy dla załogi. Sposoby tej kontroli są różne, ale rezultat jednakowy — zobowiązania wykonane. Tak dzieje się np. w Zakładach „B” im. Jurczaka w Łodzi, gdzie od dawna część robotni-

ków stosuje metodę Żandarowej, polegającą na oddawaniu przez robotnika maszyny w biegu swemu zmiennikowi. Gdy w czynie wyborczym tę metodę postanowiono upowszechnić i podjęto przy tym zobowiązanie zwiększenia wydajności, aby zapewnić załodze warunki realizacji tych zobowiązań, codziennie kierownictwo zakładu wraz z organizacją związkową przeprowadzało kontrolę. Jeżeli tylko na którymś stanowisku roboczym nie wykonano dziennego planu, określonego zobowiązaniem, bezwzględnie badano przyczyny tego stanu pomagając temu robotnikowi w pokonaniu konkretnych trudności. Dzięki temu plan wykonywany jest z nadwyżką i to wtedy nawet, gdy zadania planowe są co miesiąc wyższe.

W Pomorskich Zakładach Wytwórczych Aparatów Niskiego Napięcia w Toruniu zorganizowano systematyczną kontrolę w ten sposób, że dla całego zakładu stworzono główną komisję kontrolną i pięć podkomisji. Każdemu członkowi tych komisji przydzielono pewien odcinek, kontrolowany codziennie. W razie powstawania przeszkód komisja interweniuje u majstra lub kierownika zakładu, a ten zobowiązany jest udzielić pomocy zagrożonemu odcinkowi. Rezultat tak prowadzonej kontroli uwidacznia się w każdym dziale przedterminową realizacją podjętych zobowiązań.

Życie dostarcza dziesiątki przykładów wykazujących istotną wartość dobrze podjętej kontroli i skutki jej braku. Takim negatywnym przykładem były Zakłady Wytwórcze im. G. Dymitrowa w Warszawie. Zobowiązania we wrześniu zostały wykonane, ale w październiku nastąpiło pewne zahamowanie. Okazało się przy tym, że zawodzi kontrola, brygady komisyjne bowiem dokonywały sprawdzania wyników realizacji planu nie codziennie, ale zaledwie raz w miesiącu. Jeżeli więc na jakimś stanowisku powstało „wąskie gardło“, szybka pomoc była niemożliwa.

Przez dobre zorganizowanie kontroli zobowiązań ZPB im. Dzierżyńskiego w Łodzi, tkalnia i przedzalnia jako pierwsze w przemyśle włókienniczym zameldowały o przedterminowym wykonaniu planu III kwartału br.

Charakterystyczny jest przy tym fakt, że załoga podejmując zobowiązania na IV kwartał przeanalizowała plan i wystąpiła o jego podwyższenie i to nie tylko na IV kwartał br., ale i na przyszły, 1953 rok. Mamy więc bardzo konkretny i przekonujący przykład wartości zobowiązań, jako stałej metody walki o wykonanie planu.

Trzecim wreszcie czynnikiem o którym trzeba pamiętać przy rozwijaniu akcji zobowiązań, jest sprawa upowszechniania przodujących doświadczeń i nowych metod pracy. Kampanie zobowiązaniowe podejmowane w 1952 r. niejednokrotnie przyczyniały się do powstawania pomysłów usprawnień pracy, czy stosowania nowych metod. Często jednak jeszcze personel techniczny i kierownictwo zakładów nie pamięta o tym, jak wiele korzyści przynosi upowszechnienie danego usprawnienia czy lepszej metody pracy w skali całego zakładu, a następnie danej branży przemysłowej. Oto np. w stalowni huty im. 1 Maja w toku realizacji czynu wyborczego wytapiacze usprawnili organizację pracy i proces technologiczny, osiągając zamiast 54 zaplanowanych, 108 przyspieszonych wytopów. Niestety ani kierownictwo stalowni, ani rada zakładowa nie zajęły się przeniesieniem doświadczeń wytapiaczy na inne agregaty, nie mówiąc już o spopularyzowaniu tych metod w innych zakładach hutniczych. W rezultacie cenna inicjatywa nie została w pełni wykorzystana. Na ten brak zainteresowania administracji przemysłowej sprawą przenoszenia doświadczeń zwracają nieraz uwagę sami robotnicy. Świadczą o tym słowa górnika z kopalni „Wanda-Lech“ Ryszarda Chromika, który podkreślał, że co prawda w jego kopalni jest przodujący filarowiec Wilhelm Achtelik, uzyskujący przeciętnie ponad 200 proc. normy, ale ogromna większość załogi górniczej nie wie jaką metodą pracy Achtelik uzyskuje swe sukcesy produkcyjne. Pozostaje to jego tajemnicą, chociaż upowszechnienie doświadczeń i metody pracy czołowego filarowca mogłyby przyczynić się do polepszenia procentu wydobycia w skali całej kopalni.

Co prawda i w tej dziedzinie istnieją zakłady, mogące świecić przykładem należytego pojmowania sprawy upowszechnienia doświadczeń, uzyskanych w toku realizacji zobowiązań. Tak np. w Wytwórni Prototypów i Specjalnego Wyposażenia w Krakowie — Klub Techniki i Racjonalizacji zawiadamia załogę o każdym usprawnieniu i nowej metodzie pracy. Doradca techniczny klubu, inżynier wraz z przodownikami i racjonalizatorami omawia na naradach wytwórczych nowe metody pracy i usprawnienia, zastanawiając się wspólnie nad ich wykorzystaniem.

Huta „Pokój“ właśnie w dużej mierze swe osiągnięcia w realizacji planu zawdzięcza należytemu upowszechnianiu doświadczeń i współpracy personelu technicznego z załogą. Inży-

nierowie huty „Pokój”: Sobczyk, Korak, Walas, Kostera i Andrejes zebrali wszystkie dotychczasowe usprawnienia robotników i majstrów, opracowując w oparciu o nie szczegółową instrukcję, omawiając przygotowanie wsadu, nagrzewanie i walcowanie. Umożliwiło to dokonanie wielu ulepszeń i zwiększenie produkcji. Jakże jednak znaczniejsze mogły być te osiągnięcia, gdyby doświadczenia personelu technicznego i załogi huty „Pokój” przeniesiono do innych hut.

Wreszcie administracja wspólnie z ogniwami związkowymi powinna dbać, aby wysiłki załóg były należycie oceniane, co ma znajdować odbicie we wzroście zarobków przodujących ro-

botników, dających przykład całej załodze i porywających innych do wydajniejszej pracy.

Jeszcze tygodnie dzielą nas od końca 1952 r. Ale mimo krótkiego stosunkowo okresu czasu niejedno zaniedbanie da się jeszcze nadrobić. Trzeba tylko ożywić pracę aktywu gospodarczego i związkowego, wysunąć go na pierwszą linię frontu walki o plan.

Organizując tę walkę o zwycięską realizację zadań końcowego etapu bieżącego roku i o należyty start w 1953 r. trzeba nieustannie uświadamiać cały aktyw że zobowiązania odgrywać powinny ważną rolę, jako skuteczna metoda stałego, systematycznego wykonywania planów produkcyjnych.

Stanisław HORTYŃSKI

Znaczenie analizy niedociągnięć w produkcji

W RAMACH Narodowego Planu Gospodarczego na 1952 r. zadaniem przemysłu podległego MPL było podnieść wartość produkcji o 11,2% w porównaniu z 1951 r. Zadanie to w pierwszym półroczu br. zasadniczo zostało wykonane pomyślnie, przy czym można zaobserwować wzrost produkcji wielu podstawowych artykułów powszechnego użytku, jak pończoch damskich, wyrobów skórzanych, porcelanowych itp.

Podniosła się również w wielu branżach jakość produkcji. Zanotować ten fakt możemy w pierwszym rzędzie w przemyśle włókienniczym, w którym osiągnięto na tym odcinku poważne rezultaty, przede wszystkim drogą systematycznego pocieniania przędzy oraz wzrostu aktywności i poczucia odpowiedzialności pracowników kontroli technicznej.

Mimo jednak tych niewątpliwych sukcesów przemysł włókienniczy nie zrealizował w pełni planowanych zadań produkcyjnych i tak np. na przestrzeni od stycznia br. w branży włókien łykowych plan produkcyjny został wykonany zaledwie w 4 miesiącach, tj. lutym, marcu, kwietniu i maju. W pięciu pozostałych miesiącach wykonanie planu wahało się w granicach od 95 do 99,5%.

Na niepełne wykonanie planów w poszczególnych branżach złożyło się wiele przyczyn. W przemyśle lekkim jako całości wśród przeszkód, jakie utrudniały realizację planów produkcyjnych, na pierwsze miejsce wysunął się brak siły roboczej. W przemyśle włókienniczym prócz tego pojawił się również szereg przyczyn natury organizacyjnej, jak np. w przemyśle bawełnia-

nym, gdzie w wielu przedsiębiorstwach nie przygotowano parku maszynowego do produkcji wyższych numerów przędzy w przedziałach średnioprzędnych. Zazwyczaj przedsiębiorstwa włókiennicze tłumaczą niewykonanie planów produkcyjnych przyczynami od siebie niezależnymi, jak brak dostatecznego, zgodnego z planem zaopatrzenia, nieodpowiedni surowiec, zniszczony park maszynowy itp. Kontrola przeprowadzona w terenie przez organa MPL wykazała jednak, iż wiele przyczyn wpływających hamująco na wykonawstwo planów produkcyjnych może usunąć kierownictwo przedsiębiorstwa i że leży to w granicach obiektywnych możliwości zakładu.

Analiza niedociągnięć wykazała, iż najbardziej hamująco działały na wykonawstwo planów produkcyjnych następujące przyczyny:

1) Nierytmiczne wykonywanie produkcji, znajdujące swój wyraz w tym, iż procent wykonania produkcji jest niewspółmiernie niski w pierwszej dekadzie miesiąca w stosunku do dekad pozostałych, a zwłaszcza do dekady trzeciej.

2) Poważne rozluźnienie dyscypliny pracy, które przejawia się przeważnie w znacznej ilości opuszczonych dni pracy bez usprawiedliwienia, w późniejszym rozpoczynaniu pracy, wcześniejszym jej kończeniu, w nieuzasadnionych przerwach podczas godzin pracy oraz w braku należytego dozoru nad prawidłowym przekazywaniem maszyn przez jedną zmianę — drugiej.

3) Nieplanowa realizacja urlopów, powodująca, iż w takich miesiącach jak lipiec i sierpień

wykonanie planu urlopów przekraczało poważnie nakreślone limity i sięgało bardzo często do 300% przewidzianej planem liczby urlopowanych na dany okres. Fakty takie odbijały się ujemnie na wykorzystaniu maszyn, przyczyniając się do wzrostu ilości postojów oraz spadku wydajności pracy.

4) Niedoceniając planowania wewnątrzzakładowego oraz dziennej sprawozdawczości. Zdarza się jeszcze dotychczas, iż w niektórych przedsiębiorstwach plany nie docierają do majstrów, karty pracy nie znajdują się przy maszynach, lecz przechowuje je rachmistrz u siebie, uniemożliwiając robotnikom zapoznanie się z przebiegiem pracy na karcie. Takie postępowanie pozbawia kartę jej roli mobilizującej.

W niektórych zakładach nie prowadzono ewidencji postojów dla poszczególnych oddziałów. Były też zakłady, które nie prowadziły w ogóle sygnalizacji dziennej oraz nie analizowały dziennej sprawozdawczości.

5) Niedostatecznie rozwinięte szkolenie zawodowe. Szczególnie na odcinku szkolenia metodą inż. Kowalowa zakłady posiadają znaczne zaniedbania, które odbijają się ujemnie na kształtowaniu się norm akordowych, wydajności pracy oraz wysokości zarobków.

6) Niewłaściwe utrzymywanie i konserwacja parku maszynowego. Właściwa konserwacja maszyn posiada ogromne znaczenie dla płynnego i nieprzerwanego funkcjonowania całych agregatów. Bardzo ważną rolę odgrywa prawidłowa konserwacja maszyn zwłaszcza wtedy, gdy napotykamy na trudności w zaopatrzeniu w części zamienne. Tymczasem często się zdarza, iż w niektórych zakładach czyszczenie maszyn odbywa się rzadko i nieplanowo, a niesprawnie pracującymi maszynami kierownictwo należy się nie interesuje.

Nieprzestrzeganie w należytej mierze przepisów technologicznych powodowało w omawianym okresie w niektórych przedsiębiorstwach niedostateczną jakość przędzy. Zdarzały się wypadki, iż na skutek nierównomiernego wykonywania produkcji tkanin surowych w niektórych zakładach przemysłu bawełnianego nie wykorzystano w pełni mocy produkcyjnej parku maszynowego oddziału tkanin gotowych, jak to np. miało miejsce w Zakładach im. J. Marchlewskiego.

Hamujący wpływ na wzrost wydajności pracy wywarło także niedoceniając w niektórych zakładach znaczenia rozwoju wielowarsztatowości. Ujemnie na rozwój wielowarsztatowości wpływał często między innymi nie dostosowa-

ny do tego system pracy i organizacji produkcji, system płac oraz system premiowania.

Wprawdzie w bieżącym roku przemysł lekki, a w szczególności włókienniczy, może wykazać się pewnymi osiągnięciami w dziedzinie upowszechniania wielowarsztatowości, nie przybrała ona jednak masowego charakteru.

Analizując trudności w wykonaniu planów produkcyjnych w przemyśle włókienniczym, dochodzimy do przekonania, iż realizacja tych planów byłaby znacznie lepsza, gdyby zostały usunięte wyżej wymienione niedociągnięcia, a w szczególności gdyby system płac w przemyśle włókienniczym stwarzał zachętę do rozwoju wielowarsztatowości, jeśliby opracowano bardziej dokładnie przepisy technologiczne dla przędzy i tkanin oraz gdyby zorganizowano sprawną kontrolę stosowania i przestrzegania tych ustanowionych przepisów. Ponadto należy wykorzystać wszelkiego rodzaju narady, a nawet rozmowy indywidualne, celem uświadamiania robotników o znaczeniu socjalistycznej dyscypliny pracy. Prócz tego dobrze by było wyznaczyć konkretnie, imiennie, osoby odpowiedzialne za dyscyplinę pracy i to zarówno przy rozpoczynaniu jak i przy ukończeniu dnia roboczego oraz podczas samej pracy. Z reguły za poszczególnych robotników powinni odpowiadać brygadziści, zaś za tych ostatnich majstrowie. Powinni oni codziennie składać sprawozdanie za dzień ubiegły kierownikowi działu personalnego, który z kolei przedkłada sprawozdanie zbiorcze dyrektorowi zakładu. W stosunku do winnych naruszenia przepisów o socjalistycznej dyscyplinie pracy należy bezwzględnie stosować ustawowe sankcje.

Dla dopilnowania szkolenia wewnątrzzakładowego, zwłaszcza robotników nie wykonujących norm akordowych, powinien być wyznaczony technik, który za ten odcinek pracy ponosiłby pełną odpowiedzialność.

Walcząc z niedociągnięciami, nie należy zapominać, iż wielkie rezerwy tkwią jeszcze w usprawnieniach i że na tym polu wiele zdziałać mogą zakładowe kluby wynalazczości pracowniczej oraz nasi racjonalizatorzy.

Analizując samokrytycznie niedociągnięcia we własnym zakładzie za okres ubiegły, zapoznajemy załogę z brakami w naszej pracy oraz z wadami organizacyjnymi. Dobrze, rzeczowo przeprowadzona analiza przyczynia się poważnie do poprawy stylu pracy załogi oraz pomaga w skutecznym podjęciu walki o rytmiczne wykonawstwo planów.

Wydziałowy rozrachunek gospodarczy w produkcji filmów

KIEROWNICTWO kinematografii polskiej od kilku lat konsekwentnie realizuje zasadę rozrachunku gospodarczego, jako metody socjalistycznego kierowania przedsiębiorstwem.

Pierwszy etap stanowił rok 1950, kiedy podzielono przedsiębiorstwo państwowe „Film Polski” na 11 przedsiębiorstw wyodrębnionych. Następnym etapem w rozwoju kinematografii był rok 1951, w którym dokonano dalszego, uzasadnionego podziału. Dzięki tym zmianom organizacyjnym otrzymano prawidłowy obraz gospodarczy działalności poszczególnych branż kinematografii, a mianowicie: produkcji filmów, wynajmu filmów krajowych i zagranicznych, eksploatacji kin, produkcji przemysłu kinotechnicznego i fotochemicznego, działalności wydawniczej i działalności szkoleniowej.

Dzięki porównaniu przez poszczególne przedsiębiorstwa nakładów z uzyskanymi wynikami oraz stanu faktycznego z zadaniami planowymi wykryto poważne rezerwy i przerosty, których stopniowa likwidacja przyniosła znaczne obniżenie kosztów własnych. Rzecz jasna, było to zupełnie niemożliwe w okresie, kiedy jedno przedsiębiorstwo „Film Polski” obejmowało wszystkie rodzaje działalności, co zupełnie uniemożliwiało ustalenie wyników gospodarczych poszczególnych kierunków działalności.

Dążąc konsekwentnie do realizacji wskazań tow. Minca z VI Plenum KC PZPR, który podkreślił konieczność dalszej mobilizacji rezerw — kierownictwo kinematografii postanowiło na etapie 1952 roku wprowadzić wewnętrzny wydziałowy rozrachunek gospodarczy w największym i najbardziej skomplikowanym przedsiębiorstwie filmowym — w Wytwórni Filmów Fabularnych w Łodzi. Doświadczenia uzyskane w tym przedsiębiorstwie pozwolą na wprowadzenie wewnętrznego rozrachunku gospodarczego w roku następnym, w innych przedsiębiorstwach kinematografii. Niewątpliwie doświadczenia te oparte na 9-miesięcznym okresie stosowania wewnętrznego wydziałowego rozrachunku gospodarczego mogą stać się również pomocne przy wprowadzaniu rozrachunku wydziałowego w innych resortach.

Jakie są te doświadczenia?

Rozrachunek wewnętrzny wydziałów polega na zejściu z planem do najniższych ogniw

przedsiębiorstwa tj. do każdego wydziału, a poprzez wydział do każdego pracownika. Rozrachunek wewnętrzny opiera się na następujących elementach:

a) plan wydziału oparty o normy techniczno-ekonomiczne;

b) bieżąca sprawozdawczość, zezwalająca na porównanie wykonania z zadaniami planowymi i na natychmiastowe wyciągnięcie wniosków, celem zapobieżenia nieprawidłowościom;

c) przeciwstawienie poniesionych nakładów i uzyskanych wyników, zarówno na poszczególnych wyrobach i usługach, jako też dla całego wydziału;

d) stworzenie zachęty materialnej związanej z osiągniętymi wynikami.

Wprowadzając rozrachunek wydziałowy należy uwzględnić wszystkie powyższe elementy, gdyż pominięcie chociażby jednego z nich może w konsekwencji spowodować niepowodzenie.

Zagadnienie kosztów własnych nie jest tylko problemem finansowym, czy księgowym. Kształtowanie się kosztów własnych zależy od techniczno-organizacyjnych elementów działalności i tylko w zewnętrzny sposób problem ten przejawia się w formie pieniężnej, gdzie pieniądź jest czynnikiem kontrolnym i interwencyjnym.

Dlatego też wprowadzenie rozrachunku wydziałowego w Wytwórni Filmów Fabularnych poprzedziły prace przygotowawcze w bardzo szerokim zakresie w czwartym kwartale 1951 roku. Przede wszystkim należało przełamać opory wewnętrzne tkwiące dosyć głęboko wśród pracowników twórczo-artystycznych i technicznych, tym bardziej że specyfika działalności wytwórni, wynikająca z trudnej do ujęcia w konkretne plany pracy twórczej reżyserów i operatorów, wymagała specjalnych opracowań.

Przeprowadzono szereg narad zarówno zespołowych, jak i indywidualnych. Omówiono w sposób popularny zadanie rozrachunku wydziałowego, a przede wszystkim spodziewane wyniki, podkreślając ich ważność dla gospodarki ogólnonarodowej. Na masówce całej załogi Wytwórni przedstawiono istotę rozrachunku wydziałowego, a następnie przeprowadzono bardzo szeroką dyskusję z przedstawicielami

poszczególnych komórek organizacyjnych, wykazując na konkretnych przykładach znaczenie rozrachunku w tych komórkach. Dzięki poparciu Podstawowej Organizacji Partyjnej i ZMP cała akcja propagandowa przyniosła pożądany skutek — obudzono zainteresowanie załogi. Po tym pierwszym etapie przystąpiono do konkretnych prac organizacyjnych.

Przed wprowadzeniem rozrachunku wydziałowego trzeba było bardzo dokładnie poznać organizację produkcji, a nawet zaznajomić się z jej technologią. Na wspólnych konferencjach ekonomistów i techników należało przede wszystkim ustalić podział i klasyfikację wydziałów, będących podmiotami rozrachunku.

Wydziały, jak wiadomo, dzielą się na:

- a) wydziały produkcji podstawowej,
- b) wydziały produkcji pomocniczej i pomocniczo-wytwórczej oraz
- c) wydziały produkcji ubocznej.

Do wydziałów produkcji podstawowej zalicza się wydziały wykonujące wyroby i usługi, objęte planem produkcji towarowej przedsiębiorstwa. W wytwórniach filmowych należą tu grupy zdjęciowe, które bezpośrednio realizują filmy.

Działalność produkcji pomocniczej polega na świadczeniu usług i robót na rzecz produkcji podstawowej. W wytwórniach filmowych do wydziałów produkcji pomocniczej można zaliczyć transformatornie, wydziały oświetleniowe, kotłownie, transport i warsztaty naprawcze.

Działalność produkcji pomocniczo-wytwórczej i współdziałającej ma na celu wytwarzanie przedmiotów umożliwiających lub ułatwiających produkcję podstawową. W wytwórniach filmowych należą tu: wydziały budowy dekoracji, kostiumernie, rekwizytornie, wydziały obróbki taśmy itp.

Przy dokonaniu podziału przedsiębiorstwa na wydziały będące na wewnętrznym rozrachunku należało zastanowić się nad możliwością łączenia komórek o zbliżonym zakresie pracy w jedną całość. Aczkolwiek w schemacie organizacyjnym mogą być one wyodrębnione i nawet podlegać osobnym kierownikom, jednakże przynajmniej na pierwszym etapie nie należało tworzyć zbyt wielu wydziałów, gdyż mogłoby to w konsekwencji zaciemnić obraz rozliczeń. Można natomiast było zastosować w ramach wydziałów dalszy podział na oddziały, które już nie są na osobnym rozrachunku, a w ramach oddziałów jeszcze dalszy podział na odcinki i brygady. W każdym razie taka orga-

nizacja nie powinna na wstępnym etapie prowadzić jeszcze do samodzielności w planowaniu i rozliczaniu kosztów. Rzecz jasna, że w miarę ugruntowania się rozrachunku wewnętrznego można myśleć o wyodrębnieniu większej ilości komórek.

Mając już ustaloną listę wydziałów, opracowano asortymenty produkcyjne, a mianowicie:

- a) dla wydziałów podstawowych — asortyment półwyrobów i wyrobów;
- b) dla wydziałów pomocniczych — asortyment usług świadczonych na rzecz produkcji podstawowej, jak również spis usług międzywydziałowych tj. usług świadczonych na rzecz innych wydziałów pomocniczych i pomocniczo-wytwórczych;

c) dla wydziałów pomocniczo-wytwórczych — asortyment przedmiotów wykonywanych na rzecz produkcji podstawowej, względnie na magazyn.

Po ustaleniu asortymentów produkcyjnych przystąpiono do sporządzenia planów wydziałowych. Plany te opierają się o wskaźniki techniczno-ekonomiczne, różne dla każdego wydziału oraz uzależnione od technologii produkcji, oraz stopnia wykorzystania maszyn i urządzeń produkcyjnych, od wielkości produkcji, norm zużycia surowców, norm czasu roboczego, norm korzystania z usług innych wydziałów itp. I tutaj w grę wchodzi zagadnienie zasadnicze: istnieje pogląd, że bez prawidłowych norm technicznych nie można myśleć o wprowadzeniu rozrachunku wydziałowego. Praktyka nasza wykazuje, że o ile w chwili wprowadzenia rozrachunku nie mieliśmy szeregu norm w wielu wydziałach, to właśnie dzięki wprowadzeniu rozrachunku udało się nam w stosunkowo krótkim okresie czasu normy te uzyskać. Rozrachunek dał nam ogromny materiał statystyczny, który poddany wnikliwej analizie wykazał określone przeciętne zużycie czasu roboczego oraz przedmiotów i środków pracy. Wyzyskując najlepsze osiągnięcia, analizując ich przyczyny, a przede wszystkim zestawiając je z przeciętnymi — udało się nam stworzyć normy średnio-progresywne. Normy te stały się obowiązującymi dla wszystkich. Są one mobilizujące w pełnym tego słowa znaczeniu.

W oparciu o normy jednostkowe zostaje sporządzony plan kosztów wydziału. Plan ten zakłada ich obniżenie, wynikające ze zwiększenia wydajności pracy, usprawnień pracowniczych, polepszenie jakości pracy itp. Plan ten sporzą-

dza się w dwóch przekrojach: jako preliminarz wydziałowy dotyczy on kosztów zużytych materiałów, funduszu płac, kosztów energii, amortyzacji itp. w skali całego wydziału; jako plan kosztów wyrobów i usług wydziału dotyczy on kosztów robót w toku na początek okresu, kosztów poszczególnych zakończonych wyrobów i usług (względnie ich grup) oraz kosztów robót w toku na koniec okresu. Metodą bilansowania uzyskujemy pokrycie kosztów wyrobów i usług zakończonych plus różnica remanentu robót w toku — w kosztach całego wydziału.

W wytwórniach filmowych mamy tu jeszcze jeden element dodatkowy wynikający z pewnej sezonowości produkcji, a mianowicie planowane przestoje. Traktujemy je wówczas w planie kosztów analogicznie jak usługi i określamy ich planowany koszt.

Po zbilansowaniu kosztów przystępujemy do ustalenia planu sprzedaży (realizacji) wydziału. Plan ten opiera się całkowicie na planach kosztów, gdyż fakturowanie odbywa się według wydziałowego kosztu własnego. W planie tym ustala się przede wszystkim, kto będzie korzystał z usług, względnie z wyrobów wydziału. Może z nich będzie korzystać bezpośrednio produkt ostateczny przedsiębiorstwa, którym w wytwórniach filmowych jest sam film, może z nich korzystać inny wydział produkcyjny. Dlatego też bardzo ważna jest właściwa kolejność planowania poszczególnych wydziałów. Należy rozpocząć od planowania kosztów tych wydziałów, które świadczą usługi na rzecz innych wydziałów, celem umożliwienia prawidłowego ustalenia kosztów tych ostatnich.

Plany wydziałów sporządzamy w skali rocznej i obejmują one wtedy tylko pewne limity, wynikające z zadań planu rocznego, oraz sporządzamy je w skali kwartalno-miesięcznej i obejmują one wówczas szczegółowe cyfry, ustalone na podstawie harmonogramów robót przewidzianych na dany okres.

Najistotniejszym elementem rozrachunku jest kontrola i analiza wykonania zadań wydziału. Oczywiście kontrola ta, aby spełnić swoje zadania, musi być systematyczna i bieżąca. Zapewnić może to jedynie prawidłowa dokumentacja i właściwy jej obieg, oraz właściwa organizacja administracji wydziału.

Dokumentacja rozrachunku wydziałowego powinna co najmniej obejmować: zlecenia, przewodniki, karty robocze, kwity materiałowe, zestawienia kalkulacyjne i faktury wewnętrzne. Do administracji wydziału zalicza się przynajmniej trzy stanowiska etatowe: kierownik wydziału, planista-kalkulator oraz księgowy. Za-

daniem planisty-kalkulatora jest sporządzanie pełnych planów wydziałowych, kalkulacji planowanych i taryf, oraz zestawienie wspólnie z kierownikiem wydziału — norm zużycia materiałów, robocizny, urządzeń itp. Zadaniem księgowego, któremu przyznano niektóre uprawnienia głównego księgowego (na odcinku swego wydziału) przedsiębiorstwa, jest prowadzenie księgowości kosztów własnych i sprzedaży oraz prowadzenie sprawozdawczości umożliwiającej między innymi opracowanie norm statystycznych średnio-progresywnych, jak również prowadzenie kontroli w odniesieniu do środków trwałych i obrotowych, przydzielonych wydziałowi.

Mając opracowaną organizację rozrachunku wydziałowego, a przede wszystkim mając instrukcję szczegółową o planowaniu, dokumentacji i jej obiegu oraz o sprawozdawczości wydziałowej, przystąpiliśmy do przeszkolenia planistów-kalkulatorów i księgowych wydziałowych. W pierwszej połowie grudnia ub. roku odbył się 10-dniowy kurs szkoleniowy. Wykłady obejmowały zagadnienia związane z organizacją produkcji, systematyką i techniką planowania i sprawozdawczości, oraz zagadnienia dotyczące kalkulacji kosztów własnych i systemu rachunkowości. Kursantów zapoznano nie tylko z teorią, ale przeprowadzono również zajęcia praktyczne, między innymi zapoznano ich ze sposobem wypełniania wzorów i dokumentów.

Zarządzenia wewnętrzne dyrektora wytwórni, obejmujące również szczegółowe instrukcje, wprowadziły formalnie rozrachunek wydziałowy od 1 stycznia 1952 r. Dzięki dokonanej uprzednio gruntownej pracy organizacyjnej nie trafiły one w próżnię i rozrachunek wydziałowy już w pierwszych dniach stycznia 1952- został wprowadzony w całej rozciągłości we wszystkich wydziałach i grupach zdjęciowych.

Już pierwsze miesiące pozwoliły na ocenę pewnych wyników gospodarczych, co z kolei pozwoliło na dalsze usprawnienia organizacyjne i metodologiczne. Ewidencja wyników gospodarczych, osiągniętych przez wydziały i grupy zdjęciowe prowadzona jest przez księgowość centralną przedsiębiorstwa. Tam przekazywane są w okresach miesięcznych materiały sprawozdawcze, opracowane przez księgowych wydziałowych. Oczywiście materiały te podlegają kontroli merytorycznej i formalnej i dopiero wtedy są rejestrowane. Wyniki na wyrobach produkcji podstawowej są ewidencjonowane na koncie odchyleń. Konto to obejmuje po stronie debetowej koszt rzeczywisty, a po stronie kredytowej — koszt planowany; saldo debetowe

wskazuje zatem na przekroczenie kosztów, a kredytowe — na dokonane oszczędności.

Podobnie, ale nieco inaczej przedstawia się ewidencja odchylen na usługach i przedmiotach wykonanych przez wydziały pomocnicze i pomocniczo-wytwórcze na rzecz produkcji podstawowej, względnie w obrocie międzywydziałowym. Odchylenia kosztów rzeczywistych od kosztów planowanych są wprawdzie doksiegowywane na konto produkcji podstawowej (in plus, względnie in minus, tzn. metodą „czerwonego storna”), natomiast rejestracja tych odchylen odbywa się pozaksiegowo w tzw. sumach pozabilansowych. Każdy wydział pomocniczy posiada tam swoje konto, które jest uznawane za zyski, tj. nadwyżkę kosztów planowanych nad rzeczywistymi, względnie obciążane za straty, będące nadwyżką kosztów rzeczywistych nad planowanymi.

Dzięki zastosowaniu powyższego układu księgowania mamy możliwość dokonania szybkiej analizy sprawozdań finansowych, z których od razu — na pierwszy rzut oka — widać wyniki nie tylko na samym wyrobie, ale i w poszczególnych wydziałach produkcyjnych. Dopiero takie sprawozdanie daje kierownikowi przedsiębiorstwa skuteczny oręż do wygrywania codziennej bitwy o obniżkę kosztów własnych.

Oczywiście, że samo odczytanie wyniku nie wystarcza, lecz dopiero wskazuje, gdzie należy szukać przerostów. Trzeba wówczas sięgnąć do szczegółowych zestawień kalkulacyjnych, a często nawet do dokumentów pierwotnych i dopiero wtedy można ustalić źródła marnotrawstwa.

Praktyka pierwszych trzech kwartałów br. wykazała, że istotnie rozrachunek wewnętrzny przyniósł w Wytwórni Filmów Fabularnych bardzo znaczne obniżenie kosztów własnych. Od chwili jego wprowadzenia, tj. od 1 stycznia br. przeciętna obniżka kosztów własnych na jednostkę produkcyjną kształtuje się w sposób następujący:

	I kw.	II kw.	III kw.
grupy zdjęciowe	100,0	97,3	95,1
wydziały pomocnicze			
i pomocniczo-wytwórcze	100,0	92,4	86,8

Szczególnie wysoki jest wskaźnik (13,2%) obniżenia kosztów własnych w wydziałach, które dotychczas stały na marginesie analizy gospodarki wytwórni, a których udział w kosztach produkcji jest bardzo znaczny, gdyż wynosi około 5%.

Dzięki doświadczeniom pierwszych dwóch kwartałów wzrosła również realność planowania. O ile początkowo, ze względu na brak norm powstawały dość poważne odchylenia i ich analiza wykazała błędy w założeniach, o tyle w ostatnim kwartale można się było oprzeć już chociażby na normach statystycznych. Normy te były dostatecznie mobilizujące, co wykazała w pełni analiza trzeciego kwartału.

Oczywiście, że nie uniknęliśmy błędów. Do najistotniejszych należy niewątpliwie brak zachęty materialnej za wyniki pracy. Do chwili obecnej reforma systemu płac nie została przeprowadzona. Powoduje to w konsekwencji pewne osłabienie bezpośredniego zainteresowania ogółu pracowników wynikami gospodarczymi ich pracy. O ile początkowo, dzięki poparciu całej akcji przejścia na rozrachunek wewnętrzny przez Podstawową Organizację Partyjną wzbudono szczery entuzjazm załogi, o tyle ostatnio daje się zauważyć mniejsze zainteresowanie.

Niewątpliwie wprowadzenie prawidłowego systemu premiowania, dostosowanego do potrzeb rozrachunku, jak np. stworzenie z ponadplanowych oszczędności funduszu kierownika wydziału, względnie zastosowanie dodatkowej skali premiowania — będzie o tyle celowe, że stanowić będzie dodatkowy bodziec do walki o przekroczenie planów obniżenia kosztów własnych.

Równie ważne jest określenie warunków i stworzenie regulaminu finansowej odpowiedzialności za braki i inne straty produkcyjne.

Niezależnie od tego, doświadczenia 9-miesięcznego okresu działania wewnętrznego rozrachunku gospodarczego w Wytwórni Filmów Fabularnych pozwalają na ocenę pozytywną, co daje podstawę do wprowadzenia w roku 1953 rozrachunku wydziałowego do pozostałych wytwórni filmowych.

Czas odnowić prenumeratę na rok 1953

Rozszerzyć doświadczenia z dziedziny wzornictwa

ZASPOKOJENIE stale rosnących potrzeb mas pracujących łączy się ściśle z jakością produkowanych towarów, terminami dostawy oraz wielkością masy towarowej. Jednakże te trzy warunki nie doprowadzą do możliwie najpełniejszego zaspokojenia potrzeb ludności, jeśli ich nie uzupełnić warunkiem stałego podnoszenia poziomu estetycznego wyrobów oddawanych do użytku mas pracujących. Pojęcie jakości bowiem powinno w naszych warunkach obejmować wszystkie właściwości towaru wymagane dla zaspokojenia wszystkich potrzeb konsumenta, w tej liczbie również potrzeb wynikających ze stale rozwijającego się zmysłu estetycznego.

Socjalistyczna rewolucja kulturalna dokonywana u nas, to nie tylko bowiem dwukrotnie większa niż przed wojną ilość wyższych uczelni z trzykrotnie większą niż przed wojną liczbą studentów, zlikwidowanie analfabetyzmu, szeroka sieć bibliotek, teatrów, świetlic i różnego typu placówek kulturalnych, ale również stałe podnoszenie się wśród mas pracujących wymogów estetyki, kształtowanej na podłożu socjalistycznego realizmu. Konsument kieruje się wymogami estetyki nie tylko przy nabywaniu przedmiotów, będących dziełami sztuki, ale kryterium to stosuje również przy kupnie artykułów codziennego użytku i stawia producentowi coraz wyższe wymagania.

To kształtowanie się i zaspokajanie nowego smaku estetycznego szerokich rzesz konsumentów, wyrastające z nowych stosunków ekonomicznych stanowi poważny problem dla naszego przemysłu.

Troskę państwa, aby wytwarzane przez przemysł przedmioty użytkowe odpowiadały wymogom estetycznym, widać już od pierwszych lat po wojnie w powołaniu Wydziału Wytwórczości w ramach Min. Kultury i Sztuki. Wydział ten został z czasem przekształcony w Biuro Nadzoru Estetyki Produkcji, które przydzielone zostało Min. Przemysłu Lekkiego. BNEP zajmuje się kontrolą i koordynacją całości wzornictwa. W końcu 1950 roku z BNEP wyłonił się Instytut Wzornictwa, którego celem jest opracowywanie nowych wzorów dla przemysłu oraz prowadzenie prac teoretyczno-badawczych z dziedziny estetyki. Prócz tego wzornictwem zajmują się także przyzakładowe projektanckie ko-

mórki wzorcujące oraz laboratoria przy Centralnych Zarządach.

Dla oceny estetycznej projektów i modeli powołano zarządzeniem Ministra Kultury i Sztuki w 1948 r. komisję kwalifikacyjną. Do zadań komisji należało opiniowanie o poziomie estetycznym projektów rysunkowych, bądź modeli wykonanych w materiale wzorców dla produkcji przemysłowej, przedłożonych jej do oceny przez Biuro Nadzoru Estetyki Produkcji. Do zadań komisji nie należało natomiast określanie wysokości produkcji artykułów, których wzory zatwierdzono na posiedzeniu komisji. Komisja kwalifikacyjna stanowiła więc ogniwo wstępne oceniające przedłożone wzory. Następnym etapem były komisje selekcyjne, które na podstawie modeli wykonanych w skali przemysłowej podejmowały ostateczną decyzję wprowadzenia wzoru do produkcji. Następne komisje asortymentowe ustalały wielkość produkcji asortymentu opartego na danym wzorze.

Komisja kwalifikacyjna w zasadzie oceniała wzory, będące przedmiotem pracy Instytutu Wzornictwa Przemysłowego, co spowodowało, iż Instytut faktycznie miał w swoim rodzaju wyłączność na opracowanie i przedkładanie wzorów, co powodowało zubożenie wachlarza towarów kwalifikowanych do produkcji. Rozdzielenie zagadnienia zatwierdzania wzorów od zagadnienia ustalania wysokości produkcji danego artykułu oraz brak w pracach komisji przedstawiciela handlu powodował, że zatwierdzony wzór mógł nie znaleźć się w obrocie towarowym, gdyż mógł nie przyjąć go do dystrybucji aparat handlowy.

Z bardzo wąskiego punktu widzenia organizacji handlu pozbawienie przedstawiciela handlu udziału w pracach komisji kwalifikacyjnej oraz nieokreślanie wysokości produkcji było wygodne dla handlu, gdyż mógł on odmówić przyjęcia artykułów z nim niezgodzonych. Stan taki natomiast zmniejszał w obrocie rynkowym ilość artykułów zatwierdzonych przez komisję, przez co zagadnienie oddziaływania na poziom estetyki mogło być w dużym stopniu uszczuplone.

Powyższy stan spowodował, że Ministerstwo Przemysłu Lekkiego wystąpiło z inicjatywą organizowania pokazów, na których dokonuje

się zatwierdzenia do produkcji nowych modeli i wzorów przygotowanych przez Instytut Wzornictwa Przemysłowego oraz przez inne ośrodki wzornicze danej gałęzi przemysłu. W zatwierdzaniu kolekcji wzorów do produkcji biorą udział przedstawiciele Ministerstwa Przemysłu Lekkiego, Instytutu Wzornictwa Przemysłowego, właściwego Centralnego Zarządu Przemysłu, Ministerstwa Handlu Wewnętrznego, centrali handlowej, do której branżowo należy rozprowadzanie na rynku danych artykułów oraz centrali eksportowej, reprezentującej interesy odbiorców zagranicznych, a ostatnio również przedstawiciele organizacji handlu detalicznego.

Artykuły rozpatrywane są nie tylko z punktu widzenia estetyki, ale również potrzeb szerokich rzesz konsumentów, wyników analizy rynku i popytu konsumpcyjnego, dostosowania do możliwości produkcyjnych, surowcowych i wytycznych planu przemysłu. Jednocześnie przy zatwierdzaniu wzorów przekazywane są pod adresem przemysłu i ośrodków wzorniczych życzenia i wnioski dotyczące zwiększenia ilości wzorów poszczególnych artykułów, wprowadzenia nowych artykułów poszukiwanych na rynku, możliwości zastąpienia niektórych artykułów o niskiej jakości innymi artykułami odpowiadającymi wzrastającym wymaganiom nabywców itp. To wszystko przyczynia się do pobudzenia inwencji ośrodków wzorniczych przemysłu, plastyków, racjonalizatorów, do zwiększenia inicjatywy na odcinku opracowywania nowych modeli i wzorów. Obecność ministrów Przemysłu Lekkiego oraz Handlu Wewnętrznego przy zatwierdzaniu większych kolekcji wzorów poszczególnych zakładów produkcyjnych czy gałęzi przemysłu oraz ich czynny udział w tych pracach potwierdza nie tylko jak wielką troskę rząd nasz przywiązuje do tego, aby przemysł stawiał do dyspozycji mas pracujących towary we właściwym asortymencie i o wysokiej jakości, ale pozwala niejednokrotnie na natychmiastowe rozstrzyganie sporów, jakie mogą mieć miejsce pomiędzy resortami handlu a przemysłu, na udzielenie wskazań zarówno aparatowi handlu, jak i przemysłu.

Po licznych doświadczeniach wykrystalizowały się nowe formy prac komisji, których zadaniem będzie zatwierdzanie wzorów i modeli przy współudziale wszystkich zainteresowanych. Formy te zostaną zatwierdzone w najbliższym czasie zarządzeniem Ministra Przemysłu Lekkiego wydanym w porozumieniu z Ministrem Handlu Wewnętrznego oraz Ministrem Kultu-

ry i Sztuki. Spowoduje to ujednolicenie prac na odcinku wzornictwa w poszczególnych branżach. Poprzez wprowadzenie obok przedstawicieli detalicznego handlu w mieście i na wsi czynnika społecznego (Związków Zawodowych, Ligi Kobiet) zarządzenie w jeszcze większym stopniu zwiąże prace komisji z potrzebami i życzeniami żywych ludzi w terenie.

Oparcie pracy nowych organów wzornictwa na „planie wzornictwa” określającym, jaka ilość nowych wzorów powinna być każdorocznie wprowadzona w poszczególnych „grupach wzorniczych”, nadaje pracom tych organów charakter planowy.

*

Z uwagi na to, że zaspokojenie potrzeb mas pracujących następuje w dużej mierze, a w odniesieniu do pewnych grup artykułów wyłącznie przez drobną wytwórczość uspołecznioną, dla państwowego przemysłu terenowego, spółdzielczości pracy, spółdzielczości rzemieślniczej oraz dla organizacji zbytu drobnej wytwórczości („Spólnota Pracy”) najbliższym zadaniem na przyszłość powinno być przeniesienie na jej teren doświadczeń państwowego przemysłu lekkiego i państwowego handlu w dziedzinie ustalania asortymentu towarów i kwalifikowania wzorów do produkcji.

Dotychczasowa praktyka wykazała, że państwowe organizacje handlu znając popyt konsumpcyjny nie tylko systematycznie i bieżąco informują przemysł o żądaniach rynku i czynią kroki w kierunku kształtowania popytu konsumpcyjnego, ale jednocześnie stawiają przed przemysłem wymagania odnośnie jakości wymogów estetycznych towaru, asortymentu i podstawowych cech artykułów rynkowych, np. wzory, desenie, wymiary wielkości itp., podczas gdy oddziaływanie przez „Spólnotę Pracy” na drobną wytwórczość jest niedostateczne.

W takich grupach artykułów jak odzież i obuwie, które decydują w zasadzie o obrotach „Spólnoty Pracy”, oddziaływanie spółdzielczego aparatu zbytu drobnej wytwórczości na zakłady produkujące te artykuły istnieje, jednakowoż z uwagi na brak prawidłowych form organizacyjnych jest niewystarczające. Te zupełnie niewystarczające osiągnięcia, które zanotowano dotychczas, są wynikiem ustalenia zasad współpracy oraz trybu składania zamówień pomiędzy „Spólnotą Pracy”, Centralą Odzieżową i Centralą Handlową Przemysłu Skórzanego. Zgodnie z tymi zasadami państwowa organizacja handlu sporządza zapotrzebowanie na dany ok-

res w porozumieniu ze „Spółnotą Pracy“, zgłasza jej asortymentowy profil produkcyjny artykułów, których przemysł kluczowy nie produkuje, bądź produkuje w niedostatecznej ilości co pozwala organizacji zbytu drobnej wytwórczości na ustawienie produkcji zakładów, od których przyjmuje do obrotu wyprodukowane towary. Ustalenia tego rodzaju, bez jednoczesnego zatwierdzania wzorów do produkcji, nie gwarantują jednakże zaspokojenia potrzeb ludności.

Przy ustalaniu zasad współpracy na rok bieżący, pomiędzy „Spółnotą Pracy“ a Centralą Handlową Przemysłu Skórzanego, Centrala wysuwała postulat, aby uzgadnianie nomenklatury obuwia odbywało się z jednoczesną akceptacją wzorów obuwia, co spotkało się ze sprzeciwem producenta (b. Związek Spółdzielni Pracy) i brakiem nacisku ze strony jego organizacji zbytu tj. „Spółnoty Pracy“.

Odrzucenie zasady zatwierdzania wzorów przed ustawieniem produkcji przyczynia się, poza niepokryciem potrzeb rynku, do wzrostu remanentów w produkcji i w organizacjach handlu. To, że w roku ubiegłym z miesiąca na miesiąc rosły remanenty (głównie branży odzieżowej) w magazynach „Spółnoty Pracy“ (przyjmując 1 stycznia za 100, 31 marca 124, 30 czerwca 167, 30 września 178, 31 grudnia 190) poza błędami w technice dystrybucji było spowodowane przede wszystkim słabym opanowaniem zagadnienia asortymentowości towarów, staranności ich wykończenia, doboru wymiarów wielkości, wzorów, deseni, sezonowości itp.

Pokazy mody zorganizowane przez Związek Spółdzielni Przemysłowych i Rzemieślniczych oraz „Spółnotę Pracy“ nie zastępują zatwierdzania wzorów, ustalenia asortymentu, deseni, kolorów, wymiarów, wielkości itp., a mogą dać głównie niewątpliwie korzyści na odcinku kształtowania popytu konsumentów przez zapoznanie z tanimi, praktycznymi i estetycznymi modelami.

Sposób zatwierdzania wzorów stosowany w przemyśle lekkim nie może być jednak identyczny w odniesieniu do produkcji drobnej wytwórczości.

Różnorodność asortymentu, olbrzymią ilość małych zakładów produkcyjnych, wreszcie odmienne zadania, stojące przed drobną wytwórczością, która powinna wytwarzać artykuły masowego spożycia głównie na potrzeby lokalne i uzupełniać przemysł wielki i średni państwowy, przesadzają o odmienności form i sposo-

bów przygotowywania kolekcji wzorów zaspokajającej zapotrzebowanie terenu.

Prace te musiałyby odbywać się na szczeblu centralnym, ale w terenie co najmniej na szczeblu województwa. Przed okresem sporządzenia planów, producenci: wojewódzkie zarządy przemysłu terenowego, związki branżowe spółdzielni przemysłowych i rzemieślniczych itp. miałyby obowiązek przygotowania kolekcji nowych wzorów artykułów przewidzianych do produkcji w planowanym okresie. Wzory te zostałyby zgromadzone w jednym miejscu i wstawienie ich do planów produkcji byłoby uzależnione od zatwierdzenia ich przez specjalną komisję. W skład tej komisji wchodziłoby przedstawiciele: wydziałów przemysłu i handlu prezydiów rad narodowych, wojewódzkich zarządów przemysłu terenowego, związku branżowego spółdzielni itp., organizacji, zajmującej się zbytem artykułów drobnej wytwórczości, branżowo właściwej organizacji handlu (np. „Arged“, „Centrogal“, Centrala Odzieżowa itp.), dystrybutorów detalicznych (MHD, ZSS, PDT, CRS), czynnika społecznego (ORZZ, Liga Kobiet).

Zadaniem komisji byłaby selekcja przedstawionych przez drobną wytwórczość wzorów. W wypadku przedstawienia projektów rysunkowych po zatwierdzeniu przez komisję producent miałby obowiązek ponownego przedstawienia modelu wykonanego w skali przemysłowej, celem ostatecznego zatwierdzenia. Zatwierdzone modele służyłyby jako podstawa do określenia jakości towarów odbieranych z drobnej wytwórczości przez aparat handlu. Usunęłoby to szereg nieporozumień i sporów, jakie mogą nastąpić pomiędzy przemysłem a handlem w toku realizacji planów.

Komisja mogłaby jednocześnie zobowiązać przemysł do przedstawienia w określonym terminie wzorów, znajdujących się obecnie w produkcji oraz w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu Drobного i Rzemiosła oraz Ministerstwem Handlu Wewnętrznego podać termin wycofania z produkcji i obrotu wzorów, o ile nie zostaną one zatwierdzone przez komisję.

Udział przedstawicieli branżowo właściwych organizacji handlowych oraz dystrybutorów detalicznych w pracach komisji umożliwia określenie minimalnych i maksymalnych ilości w granicach, w których dany wzór może być produkowany przez przemysł w ramach planów produkcji i zamawiany przez poszczególne organizacje handlu w ramach planu zbytu. Przed-

stawiciele handlu nie powinni podczas prac komisji ograniczać się tylko do oceniania przedłożonych wzorów i wskazywania sposobów usunięcia usterek, ale mieliby możliwość opracowywania własnych wzorów, które po zakwalifikowaniu przez komisję mogłyby być przyjęte przez przemysł do produkcji.

Przedstawiciele przemysłu podczas pokazów, na których odbywa się zatwierdzanie kolekcji wzorów, powinni być informowani o występującym braku niektórych artykułów na danym terenie, o wzmożonym względnie słabnącym popycie na produkowane przez przemysł artykuły i powodach kształtowania się popytu, o usterkach towarów, na które zwracali uwagę kupujący itp. Informacje te pomogą przemysłowi w pracach nad rozszerzaniem asortymentu, wprowadzaniem do produkcji nowych artykułów itp.

Tego rodzaju tryb kwalifikowania i wprowadzania do produkcji oraz obrotu towarowego

artykułów konsumpcyjnych spowoduje wprowadzenie do sprzedaży rynkowej towarów o starannym wykończeniu i wysokich walorach estetycznych, odpowiadających wymogom socjalistycznego realizmu, pełniejsze zaspokajanie potrzeb danego terenu przez drobną wytwórczość (różnicowanie asortymentu, wprowadzanie nowych artykułów), zmniejszenie przetrutów towarów pomiędzy województwami, zmniejszenie niechodliwych remanentów w produkcji i aparacie handlu.

Należy zdać sobie jeszcze sprawę, że przeniesienie doświadczeń — omówionych w niniejszym artykule — państwowego przemysłu i państwowego handlu na drobną wytwórczość spowoduje konieczność sporządzania przez przemysł drobny, przy współudziale organizacji handlu, planów wzornictwa w odniesieniu do niektórych branż oraz pewne zmiany form w organizowaniu zbytu artykułów wytwarzanych przez drobną wytwórczość.

Stanisław MROZEK.

Zmierzamy do wzmożenia ochrony mienia w ruchu transportowym.

OGROMNE masy towarowe, fabrykaty, surowce, artykuły spożywcze, maszyny i inne środki produkcyjne, stanowiąc miliardowe wartości, narażone są w ruchu transportowym na zniszczenie i utratę wskutek zdarzeń losowych lub niedbalstwa obsługi transportowej, jej nieuczciwości i niesumienności.

Na dworcach kolejowych i ekspedycjach kolejowych niejednokrotnie obserwować można nagminne wybryki obsługi transportowej przy załadunku i wyładunku przesyłek kolejowych i pocztowych, świadczące o zupełnym braku uświadomienia społecznego. Obserwując przeładunek paczek na dworcach kolejowych odnosi się wrażenie, że każda paczka musi przejść próbę wytrzymałości w formie rzućcia nią, jak gdyby chodziło o przedmiot nikomu nie potrzebny. Podobne rzeczy obserwować można wśród obsługi samochodowej taboru własnego poszczególnych przedsiębiorstw, jak również wśród personelu magazynów i składnic.

Władza ludowa wzmożonymi wysiłkami prowadzi szeroką akcję wychowawczą zmierzającą do przyswojenia obywatelom nowego socjalistycznego stosunku do mienia społecznego

i wzywa do współdziałania w tym kierunku całe społeczeństwo.

Najdobitniej wyrażony został stosunek do własności społecznej w Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, a w szczególności w art. 8, 11, 48, 54 i 77.

Postanawiają one: że mienie ogólnonarodowe podlega szczególnej trosce i opiece Państwa oraz wszystkich obywateli; że uspołecznione środki produkcji, obrotu towarowego, komunikacji i kredytu są podstawą rozwoju naszego życia gospodarczego, że państwo zapewnia opiekę i ochronę również własności spółdzielczej, jako własności społecznej, że sądy zobowiązane są do strzeżenia mienia społecznego, a prokuratura do czuwania nad ochroną tego mienia.

Ważność odcinka transportowego dla gospodarki narodowej wyraża się w tym, że jest on jak najściślej związany z działalnością wszystkich jednostek gospodarczych. Toteż państwo nie pominęło żadnego środka mobilizacji zmierzającego do ochrony masy towarowej będącej w transporcie, nie pominęło takiego urządzenia gospodarczego, jakim jest ubezpieczenie transportowe w gospodarce planowej.

Zarządzenie Przewodniczącego Państwowej Komisji Planowania Gospodarczego i Ministra Finansów ogłoszone w Monitorze Polskim w dniu 5.10.1951 r. (Nr A 86 poz. 1182) wprowadza nowe powszechne zasady ubezpieczenia mienia znajdującego się w transporcie wewnątrz krajowym. Ten akt państwowy sięga głęboko w nasze życie gospodarcze i jest jednocześnie potwierdzeniem konsekwentnej realizacji założeń gospodarczych planu 6-letniego oraz dokumentem szczególnej ważności zadań gospodarczych naszych ubezpieczeń. W nowej formie ochrona ubezpieczeniowa dostosowana została do potrzeb rozwojowych gospodarki socjalistycznej. Na zarządzeniu tym bazują również nowowprowadzone ogólne warunki ubezpieczenia w transporcie krajowym, które zastąpiły warunki oparte na przestarzałych przesłankach nie dostosowanych do obecnej struktury ekonomicznej kraju.

U podstaw nowych zasad ubezpieczeń transportowych i nowych ogólnych warunków ubezpieczenia leżą dwie istotne zasady: zasada powszechności ochrony ubezpieczeniowej polegającej na objęciu ubezpieczeniem transportowym wszystkich jednostek gospodarki uspołecznionej, a więc zarówno przedsiębiorstw państwowych jak i spółdzielczych, oraz zasada pełnej ochrony ubezpieczeniowej wyrażającej się w objęciu ochroną obrotów towarowych wszelkimi środkami transportowymi, jak kolej, samochód, furmanka, konia oraz każdą ich fazę transportową łącznie z załadunkiem, dostawą, składowaniem i przerzutami z magazynów do składów, składnic i odwrotnie. Zakres pokrycia szkód rozszerzony został na wszelkie ryzyka transportowe, jak ryzyko katastrofy środka przewozowego, ryzyko ognia, kradzieży, pożar, potłuczenia, rozsypu, wycieku itp.

Ogłoszenie powszechnych zasad ubezpieczeń transportowych poprzedzone zostało na przestrzeni ostatnich lat tendencją do rychłego wprowadzenia obowiązku ubezpieczenia wszystkich transportów kolejowych. Tendencja taka wypływała z ogromnego wzrostu szkodowości w przewożonych ładunkach i daleko większego wzrostu ubezpieczonej masy towarowej. Wzrost ubezpieczeń wyrażał się w roku 1951 nie notowanym dotąd wskaźnikiem 2100 — przy wskaźniku wyjściowym 100 w roku 1947. Ten olbrzymi wzrost ubezpieczeń umożliwił wkrótce znaczne obniżenie stawek taryfowych dzięki bieżąco przeprowadzonej prawidłowej kalkulacji ryzyka.

Przeciętne stawki wynoszące dotąd 5% mogły być obniżone do wysokości 0,6%. Obecnie

wzrasta nadal wartość ubezpieczonej masy towarowej w transportach kolejowych. Powszechne, czyli obowiązkowe ubezpieczenia transportowe z punktu widzenia społecznego, ich racjonalności i celowości gospodarczej oceniać należy pozytywnie, bowiem zapewniają one społeczeństwu bez względu na jego stan uświadczenia gospodarczego — świadczenia w wypadkach losowych. Gdy przeto wypadki losowe wyrządzają gospodarce społecznej takie szkody, że ekonomicznie byłoby korzystnie, a socjalnie pożytecznie powetować je drogą objęcia obowiązkiem ubezpieczenia, wprowadzenie takiego obowiązku nie powinno napotykać na żadne przeszkody.

Nowe zasady ubezpieczenia w transporcie krajowym położyły kres dotychczasowemu rozproszeniu funduszu ubezpieczeniowego, którego ujemną stroną było tworzenie przez przedsiębiorstwa we własnym zakresie tzw. samoubbezpieczeń. W planowej gospodarce socjalistycznej taka forma organizacyjna funduszu ubezpieczeniowego nie daje możliwości stworzenia dostatecznie silnej podstawy finansowej i utrudnia prowadzenie jednolitej polityki ubezpieczeniowej.

Ubezpieczenie w nowych warunkach jest jedynie właściwą formą organizacyjną odpowiadającą wymogom zasady rozrachunku gospodarczego.

Nowoogłoszone zasady ubezpieczenia mienia w transporcie oparte są na doświadczeniach radzieckich. Charakterystyczną właściwością radzieckich ubezpieczeń ładunków w przewozie krajowym jest to, że zakres ochrony ubezpieczeniowej odnosi się wyłącznie do uszkodzenia mienia wskutek awarii środków transportowych, klęski żywiołowej lub wskutek wypadku przy załadunku, układaniu i wyładunku. Nie obowiązuje natomiast w ubezpieczeniu radzieckim zasada powszechności zapewniająca wyrównanie strat transportowych w maksymalnym stopniu, jak to ma miejsce w naszych ubezpieczeniach transportowych. Radziecki system ochrony ubezpieczeniowej oparty jest na zasadzie proporcjonalnej odpowiedzialności z uwagi na system indywidualnego zgłaszania do ubezpieczenia poszczególnych transportów.

Poza udzieloną pełną ochroną ubezpieczeniową wynikającą ze wspomnianych już dwu zasad powszechności, w naszych ubezpieczeniach transportowych przewidziane jest prowadzenie w szerokim zakresie akcji zapobiegania szkodom. Akcja ta o charakterze zapobiegawczym ma dla gospodarki narodowej ogromne znaczenie. Polega ona na mobilizacji wszelkich środ-

ków i sposobów przeciwdziałania powstawaniu szkód, które gospodarce narodowej czynią znaczne uszczerbki. Obok szerokiego uświadamiania społeczeństwa a w szczególności pracowników zatrudnionych przy transporcie towarów i ich magazynowaniu, warunki ubezpieczenia transportowego przewidują stosowanie sankcji w stosunku do ubezpieczającego sprzedawcy, dostawcy i odbiorcy towarów w formie odmowy wypłaty odszkodowania w przypadkach, gdy ponoszą oni winę za spowodowanie szkody, np. w razie braku staranności w należyтым zabezpieczeniu towarów przed uszkodzeniem. Z drugiej zaś strony stosowane są ulgi w formie zniżek od stawek branżowych, jeżeli przedsiębiorstwo wykaże wydatne zmniejszenie szkodowości dzięki stosowaniu we własnym zakresie środków zapobiegawczych. W związku z tym konieczne jest prowadzenie analizy przyczyn powstawania szkód.

Taka akcja zapobiegawcza usprawni załatwianie reklamacji nabywców wobec dostawców oraz stanowić będzie pewnego rodzaju kontrolę finansową wykonania przez ubezpieczającego obowiązku należytej staranności przy załadunku, wyładunku oraz odpowiedniego zabezpieczenia przewożonego mienia. Taka akcja zapobiegawcza dla gospodarki socjalistycznej ma równie doniosłe znaczenie jak sama działalność odszkodowawcza, a raczej większe, bowiem każda strata majątkowa, chociaż pokryta przez ubezpieczenie jest stratą absolutną dla gospodarki społecznej i może być powetowana jedynie drogą nowej produkcji połączonej z odpowiednim nakładem kosztów. Wskutek poważnego rozwoju ubezpieczeń transportowych i wzrastającej szkodowości w przewożonym mieniu, stosowane dotąd sztywne i skostniałe

formy obsługi polis indywidualnych i generalnych wystawianych dla poszczególnych jednostek gospodarczych ulec musiały poważnemu uproszczeniu i zracjonalizowaniu.

Realizacja nowych zasad ubezpieczenia transportowego pozwala na ustabilizowanie gospodarki towarowej w razie naruszenia jej przez niepomyślne zdarzenia losowe utrudniające zaopatrzenie i zbyt oraz lepsze wyrównanie ryzyk ciężkich przez rozłożenie obciążenia finansowego na liczne ubezpieczone jednostki gospodarcze. W ten sposób zapewniona została gospodarce narodowej ciągłość produkcyjna poprzez zorganizowanie na socjalistycznych zasadach scentralizowanego funduszu ubezpieczeniowego. Całkowite uchwycenie funduszu ubezpieczeniowego dokonane zostało ustawą sejmową z dnia 28.3.52 r., mocą której powołany został do życia w miejsce dotychczasowego Powszechnego Zakładu Ubezpieczeń Wzajemnych nowy socjalistyczny zakład ubezpieczeń pod nazwą Państwowy Zakład Ubezpieczeń.

Przepisy wykonawcze do tej ustawy wytyczą nową drogę rozwojową zakładu i zagwarantują pełne socjalistyczne ujęcie zadań i roli ubezpieczeń w naszej planowej gospodarce. Ochrona społecznego mienia w transporcie będzie należycie zapewniona i doprowadzi do wyeliminowania szkód zawinionych i spekulacyjnych, gdy skoordynowane zostaną wysiłki wszystkich jednostek gospodarczych przy współpracy ich nadrzędnych jednostek, gdy przy ustalaniu szkód współdziałać będzie uświadomiony personel transportowy, zakładowe organizacje społeczne a przede wszystkim, gdy obsługa transportowa ochronie mienia przewożonego poświęci jak najwięcej troski.

Do naszych prenumeratorów

Od 1 stycznia 1953 r. „ŻYCIE GOSPODARCZE”, nie zmieniając formatu, ukazywać się będzie co tydzień i obejmować będzie 32 stronicę tekstu.

W związku z tym obniżono cenę jednego egzemplarza do zł 2.—. Została również obniżona wysokość prenumeraty, która na rok 1953 wynosić będzie rocznie zł 96.—, półrocznie zł 48.— i kwartalnie zł 24.—.

Prenumeratorzy, którzy nie zamówili lub nie opłacili prenumeraty, powinni dokonać wpłaty w najbliższym urzędzie pocztowym lub u listonosza, najpóźniej do dnia 15 grudnia rb.

Z DOŚWIADCZEN RADZIECKICH

Rezerwy wzrostu wytopu stali

PODSTAWĄ rozwoju przemysłu i całej gospodarki narodowej ZSRR jest hutnictwo¹⁾. Dyrektywy XIX Zjazdu KPZR w sprawie piątego pięcioletniego planu rozwoju ZSRR przewidują na rok 1955 zwiększenie wytopu surówki o około 76%, wytopu stali o 62% i produkcji wyrobów walcowanych o 64% w stosunku do roku 1950.

Dla osiągnięcia tego wysokiego poziomu produkcyjnego zrealizowany będzie wielki program budowy nowych i rozbudowy dawnych przedsiębiorstw hutniczych. W porównaniu z czwartą pięciolatką moc produkcyjna hutnictwa żelaza w piątej pięciolatce wzrośnie w zakresie wytopu surówki o około 32%, w zakresie wytopu stali o 42% i w zakresie wyrobów walcowanych o 100%.

Zamierzone inwestycje nie mogą jednak wystarczyć dla osiągnięcia zaplanowanego wzrostu produkcji. Niezależnie od nich wzrosnąć musi poważnie wydajność wszystkich czynnych urządzeń hutniczych, przede wszystkim zaś konieczne jest podniesienie stopnia wykorzystania mocy produkcyjnej hut żelaza. W tym celu zostaną przeprowadzone dalsze prace nad przyspieszeniem procesów produkcyjnych, nad automatyzacją czynności kontrolnych i nad mechanizacją robót pracochłonnych, co pomoże do skrócenia czasu wytopów stali i poważnie zwiększy ich liczbę.

Dotychczasowe osiągnięcia hutnictwa są bardzo poważne. W roku bieżącym produkcja surówki wyniesie 25 mln ton, czyli o 70% więcej niż w roku 1940, produkcja stali — 35 mln ton, tj. o 90% więcej, a produkcja wyrobów walcowanych — 27 mln ton, co stanowić będzie ponad dwukrotnie więcej niż w tymże roku 1940.

Dla rozwoju hutnictwa charakterystyczne jest stale rosnące tempo wzrostu produkcji. Podczas gdy w latach przedwojennych średni roczny przyrost produkcji wynosił dla surówki 1 mln ton, dla stali 1,4 mln ton i dla wyrobów walcowanych 0,8 mln ton, to w latach 1949 — 1951 średni roczny przyrost wyniósł odpowiednio: 2,7 mln ton, 4,3 mln ton i 3,3 mln ton, przy czym poziom przedwojennej produkcji z roku 1940 osiągnięty i przekroczony został w hutnictwie już w latach 1948 i 1949.

Poważne miejsce w produkcji hutniczej ZSRR

zajmuje Ukraińska SRR. Hutnictwo Ukrainy już w sierpniu br. przekroczyło poziom z roku 1940 w dziedzinie wytopu surówki o 39%, wytopu stali o 34% i produkcji wyrobów walcowanych o 51%. Ukraina, która miała wielkie i trudne zadanie odbudowy swoich zakładów ze zniszczeń wojennych, wytapia dzisiaj o wiele więcej surówki niż Francja i Włochy razem wzięte, a stali i wyrobów walcowanych więcej niż uprzemysłowiona Francja, a ponad trzykrotnie więcej niż Włochy.

Wspaniałe te wyniki mogły być uzyskane dzięki poważnemu zwiększeniu w całym kraju liczby potężnych zmechanizowanych agregatów. W połowie 1941 r., a więc bezpośrednio przed wybuchem wojny, udział w produkcji zakładów wytapiających rocznie ponad milion ton stali stanowił 39%, a w roku 1951 — już 59%. Produkcja wielkich pieców hutniczych o pojemności użytkowej ponad 1000 m³ stanowiła 31% całej produkcji hutniczej ZSRR, a na 1 stycznia 1951 r. — 51%. W USA ten sam wskaźnik wynosił w początkach 1951 r. 46%.

Znacznie też poprawiły się podstawowe wskaźniki techniczne, przede wszystkim dzięki lepszemu wykorzystaniu agregatów hutniczych. Współczynnik wykorzystania pojemności użytkowej pieców hutniczych wyniósł w ciągu 8 miesięcy 1952 r. dla całego hutnictwa ZSRR 0,88 wobec 1,19 w roku 1940, a więc wzrost stanowi 35%. Wytop stali z metra kwadratowego powierzchni trzonu pieca martenowskiego podniósł się z 4,37 ton w 1940 r. do 6,19 ton, czyli o 42%. Wydajność pracy hutników również znacznie się zwiększyła, czego dowodem jest, że przeciętny miesięczny wytop surówki z wielkich pieców lub stali ze stalowni na 1 robotnika podniósł się w 1952 r. o 61% w porównaniu z przedwojennym 1940 rokiem.

Wielkie te osiągnięcia mogły być uzyskane dzięki stałemu wprowadzaniu do hutnictwa postępu technicznego, dzięki usprawnianiu procesów technologicznych, dzięki automatyzacji wielu procesów pracochłonnych. Tak np. w 1951 r. 95% całej surówki wytopiono w wielkich piecach z automatycznym regulowaniem dmuchu, a 87% całej stali martenowskiej wytopiono w piecach z automatyczną regulacją reżimu cieplnego. Rozwija się również automatyzacja walcarek.

Wszystkie te wyniki nie świadczą o tym, że w hutnictwie żelaza ZSRR wyczerpane zostały już wszystkie rezerwy produkcyjne. Dowodem tego służyć

¹⁾ Opracowano na podstawie materiałów z XIX Zjazdu KPZR i artykułu Iwana Olejnika, majstra stalowniczego oddziału pieców martenowskich Zakładów Hutniczych im. Stalina w Stalino (Donbas), opublikowanego w dzienniku radzieckim „Trud” Nr 232 z 1952 r.

może chociażby fakt, że wykorzystanie zdolności produkcyjnej agregatów hutniczych nie jest we wszystkich zakładach jednakowe. Jeśli współczynnik wykorzystania pojemności użytkowej wielkich pieców wyniósł w Zakładach Sierowskich i w Kombinacie Magnitogorskim 0,73, w Zakładach im. Dzierżyńskiego — 0,83, to w Zakładach Makiejewskich wyniósł on tylko 0,87, a w Zakładach Jena-kijewskich — 0,93.

Rezerwy takie istnieją również w stalowniach, o czym świadczą różne wyniki uzyskane przez zakłady, pracujące w analogicznych warunkach produkcyjnych. Podczas gdy wydajność jednego pieca w Zakładach Zaporozstal oraz w Kuźnieckim i Magnitogorskim Kombinacie wyniosła w ciągu 8 miesięcy br. 99 — 100 tys. ton, to wydajność takiego samego pieca w Zakładach Makiejewskich wynosiła tylko 78 tys. ton stali.

Wykorzystanie w pełni wszystkich rezerw produkcyjnych wymaga stałego podnoszenia poziomu personelu inżyniersko-technicznego i załogi, aby coraz lepiej opanowywać nowoczesne metody produkcyjne i udoskonalać proces technologiczny, opierając się na doświadczeniach własnych i innych przodujących zakładów.

Przykład pracy oddziału pieców martenowskich Zakładów Hutniczych im. Stalina w Stalino wskazuje, jak wielkie znaczenie dla zwiększenia produkcji hutniczej ma stałe usprawnianie procesów technologicznych, prowadzące do maksymalnego wykorzystania mocy produkcyjnej pieca, do podnoszenia jakości produkcji i do obniżki kosztów własnych.

Jedną z głównych rezerw zwiększenia wytopu stali jest poprawa najważniejszego wskaźnika ekonomicznego — wytopu stali z metra kwadratowego powierzchni trzonu pieca martenowskiego.

Wskaźnik ten odgrywa w pracy zakładów w Stalino największą rolę. Stalownicy zakładów wytapiali w sierpniu br. z każdego metra kwadratowego powierzchni trzonu pieca o 150 kg stali więcej, niż przewidywały zadania planowe. W lipcu br. jedna z brygad uzyskała przekroczenie normy nawet o 240 kg. W sierpniu br. plan wytopu stali w skali całego oddziału pieców martenowskich został przekroczony tylko o 20 kg w stosunku do 1 m² powierzchni trzonu pieca, a przyniosło to setki ton stali ponad plan.

Oddział pieców martenowskich zmienił się w ciągu ostatnich lat nie do poznania. Z roku na rok podnosi się poziom mechanizacji robót pracochłonnych. Stosuje się najbardziej doskonały system ochładzania pieców. Zainstalowane zostały skomplikowane urządzenia automatyczne, wymagające od pracowników poważnych wiadomości fachowych. Dlatego też każdy pracownik oddziału, stale ucząc

się, podnosi poziom swej wiedzy, dzięki czemu możliwe było uzyskanie dobrych wyników.

Wielkie znaczenie dla podniesienia wydajności pracy posiada inicjatywa stachanowska, pomagająca do wprowadzenia we własnych zakładach wszystkich przodujących metod, stosowanych w innych zakładach. Praktyka stachanowska wskazuje nowe drogi rozwiązania trudnych zadań, które codziennie stają przed wytopiaczami stali.

Wiadomo, jak wielkie znaczenie dla zwiększenia wytopów ma zmniejszenie przestojów pieców. Szczególnie ważne jest skrócenie postojów związanych ze spawaniem trzonu pieca. Jeszcze przed rokiem w zakładach stalinskich spawanie trzonu powodowało znaczną stratę czasu: dokonywano tego 4 do 5 razy miesięcznie i każde spawanie trwało 14 — 16 godzin.

Obecnie spawania dokonuje się 3 razy miesięcznie, w ścisłej zgodności z harmonogramem, a czas trwania tej niezmiennie ważnej w stalownictwie operacji został znacznie skrócony. Ostatnio udało się dokonać spawania w ciągu 4 godzin, co nie może być traktowane jako przypadek, a jest wynikiem starannej konserwacji trzonu pieca. Był on zupełnie równy, bez żadnych wypukłości, co umożliwiło ograniczenie się do spawania jednej tylko warstwy proszku magnezytowego, aby natychmiast po tej czynności przystąpić do załadowania wsadu.

Nowe metody konserwacji trzonów, stosowane obecnie w zakładach stalinskich, nie spadły same z nieba. Są one wynikiem stachanowskiej praktyki zakładów magnitogorskich, do których w ubiegłym roku wyjeżdżał starszy majster oddziału. Za jego poradą zmieniony został sposób ładowania materiałów do pieca. Dla zabezpieczenia odporności trzonu, stalownicy zakładów stalinskich ładują teraz do pieca, za przykładem stalowników magnitogorskich, z początku rudę, potem część wapniaka, potem znowu rudę, znów wapniak, a w końcu złom. Proste to na pozór usprawnienie zapobiega tworzeniu się na trzonie wypukłości i wgłębień i nie pozwala na zżeranie trzonu przez surówkę.

Wiosną roku bieżącego grupa pracowników oddziału pieców martenowskich udała się do zakładów zaporoskich, skąd przywieziono pomysł nowatorski, opracowany przez tamtejszych stachanowców. Zastosowany w praktyce przez stalinskich stalowników przyniósł doskonałe wyniki. Mowa tutaj o usprawnieniu konserwacji otworów pieców przeznaczonych na odpływ stali. Dawniej otwory były uszczelniane, obecnie zaś wykładane są cegłą magnezytową. Efekt był natychmiastowy, gdyż ułatwiło to znacznie pracę pierwszych podręcznych, a konserwacja otworów stała się ogromnie uproszczona. Dawniej dla usunięcia powstałych

wypukłości traciło się godzinę lub półtorej, teraz zaś możliwe jest zamykanie otworów odpływu stali natychmiast po wytopie. Postoje związane z tą operacją zmniejszyły się blisko dwukrotnie.

Stalownicy wiedzą, jakie znaczenie posiada nieustanna kontrola i staranna konserwacja sklepienia pieca. Od tego przede wszystkim zależna jest długość okresu międzyremontowej pracy pieca. Im lepsza jest konserwacja sklepienia, tym mniej jest przestojów wskutek remontów na gorąco, które nie są przewidziane przez plan, a więc tym większy jest wytop stali z każdego metra kwadratowego powierzchni trzonu pieca.

Warunki pracy oddziałów pieców martenowskich z roku na rok się zmieniają. Praktyka stachanowska wprowadza szereg usprawnień i poprawek do dotychczasowych planów i norm. Przed 3 — 4 laty wytrzymałość sklepienia między remontami ustalona była na 1500 wytopów. Wkrótce potem norma ta była znacznie przekroczona przez najlepszych stachanowców i z ich inicjatywy nastąpiła rewizja ustalonej dla sklepień piecowych normy wytrzymałości: z początku do 180, a następnie do 200 wytopów.

Obecna norma wytrzymałości wynosi 225 wytopów, co jednak nie stanowi granicy możliwości. W ostatnim okresie sklepienie jednego pieca wytrzymało 239 wytopów, a innego pieca — aż 278 wytopów.

Jest zupełnie zrozumiałe, że podniesienie wytrzymałości sklepień, a więc przedłużenie czasu bezremontowej pracy pieców jest najprostszą drogą do zwiększenia wytopów metalu. Jeszcze starannejsza konserwacja pieców oraz nowe udoskonalone konstrukcje pieców pozwolą na osiągnięcie w najbliższym czasie coraz lepszych wyników.

Znacznie zmniejszyły się również przestoje remontowe z powodu wypadania z ruchu tzw. belek podporowych. Nie tak dawno jeszcze w okresie pracy międzyremontowej pieca jednocześnie kilka takich belek nie nadawało się do użytku, mówiono też w oddziale, że remont ich kosztuje bardzo drogo — setki ton stali.

Obecnie sytuacja się zmieniła: w oddziale pieców martenowskich zakładów stalinskich wszystkie belki podporowe wytrzymały w ciągu całego okresu pracy międzyremontowej pieców i nadal nie wymagają najmniejszego nawet remontu.

Decydujące znaczenie dla zwiększenia produkcji stali posiada uzyskanie pełnej wagi każdego wytopu. Większość stalowników nauczyła się teraz załadowywać pełny piec, nie dopuszczając do strat surówki i złomu przy wsadzie. W zakładach stalinskich zainstalowano np. formy żeliwne, do których zlewane są resztki gorącej surówki z kadzi. Surówka ta jest ponownie ładowana do pieca. Nie-

dawno udało się oddziałowi pieców martenowskich dokonać wytopu, który według wagi przekraczał o 10 ton ustaloną normę.

Praca majstra stalowniczego i jego brygady nie jest jednak oceniana według ilości stali, jaką spuścił on do kadzi, lecz według ilości dobrego produktu w dole odlewniczym. Właśnie tutaj najczęściej przeszkód piętrzy się na drodze stalownika. Straty metalu w dole odlewniczym ciągle jeszcze są duże. Jeśli zapadka kadzi nie jest w zupełnym porządku, to stal rozlewa się, co pociąga za sobą nieuniknioną stratę kilku ton metalu. Częste są też wypadki wyrwania się metalu spod wlewnicy, niekiedy dopuszcza się do niecałkowitego napełniania wlewnicy. Z powodu tych wszystkich „drobiazgów“ oddział traci niejedną setkę ton stali. Bardzo jest przykre, jeśli wysiłki stalownika w kierunku dokonania szybkościowego wytopu o maksymalnej wadze sprowadzają się do zera wskutek złej pracy dołu odlewniczego.

W poprawie wskaźników ekonomicznych szybkościowe wytopy odgrywają dużą rolę. Oddział pieców martenowskich jako jeden z pierwszych podjął inicjatywę przodujących hutników radzieckich i uzyskał w swoim czasie doskonałe wyniki. Obecnie jednakże sprawie tej nie poświęca się w oddziale dostatecznej uwagi. W ciągu lipca udało się w oddziale dokonać zaledwie 100 szybkościowych wytopów, a w ciągu sierpnia br. — 119.

Główną przeszkodą jest tutaj niedostatecznie sprężysta organizacja pracy. Z tego powodu przedłuża się czas załadunku wsadu do pieca, a spust stali dokonywany jest nieterminowo. Szybkościowcy liczą czas na minuty i sekundy, a oddział pieców martenowskich często marnuje nieprodukcyjnie wiele drogocennego czasu.

W początkach roku bieżącego z inicjatywy zaoproskich stalowników wprowadzone zostało kompleksowe współzawodnictwo hutników. Ostatnie miesiące wykazały celowość tej formy współzawodnictwa.

Nie wszystkie jednak oddziały, biorące udział w tym współzawodnictwie, wywiązują się ze wszystkich swych obowiązków. Przy podsumowaniu wyników współzawodnictwa poważne pretensje zostały zgłoszone do stalowników. Niedostatecznie pracuje też oddział dostarczający złomu. Jedyne wskutek znacznych zapasów oddział pieców martenowskich nie odczuwał dotąd braku złomu, a w najbliższym czasie, jeśli nie nastąpi poprawa, sytuacja może przyczynić trudności.

Usunięcie wszystkich niedociągnięć w organizacji współzawodnictwa pozwoli na uwieńczenie jeszcze większymi sukcesami wysiłków stalowników i uczyni walkę o wykonanie zadań nowej pięcioletki owocniejszą. (jh)

Z BUDOWNICTWA SOCJALIZMU

Rolnicze spółdzielnie produkcyjne czynnikiem umocnienia sojuszu robotniczo-chłopskiego w NRD

PRZEPROWADZENIE reformy rolnej w Niemieckiej Republice Demokratycznej stało się możliwe dzięki zwycięstwu Armii Radzieckiej nad hitlerowskim faszyzmem. Reforma rolna w NRD była urzeczywistnieniem jednego z zasadniczych założeń układu Poczdamskiego, była tą rewolucyjną przemianą w rolnictwie, która zniszczyła gnijący korzeń niemiecko-pruskiego militarizmu i zlikwidowała odwieczną niesprawiedliwość — bezlitosny wyzysk mas chłopskich przez magnatów feudalnych i obszarników¹⁾.

W wyniku przeprowadzonej w NRD reformy rolnej okrało 566 tys. bezrolnych chłopów i robotników rolnych otrzymało ziemię wraz z budynkami, inwentarzem żywym, maszynami i narzędziami rolniczymi. Powstało przy tym 293 tys. nowych gospodarstw mało- i średniorolnych.

Likwidując doszczętnie klasę obszarników w NRD, reforma rolna gruntownie zmieniła układ sił klasowych na wsi oraz zdecydowanie wzmocniła sojusz klasy robotniczej z pracującym chłopstwem. W wyniku reformy rolnej stan posiadania ziemi w NRD przesunął się radykalnie na korzyść mało- i średniorolnych chłopów, a główną grupą społeczną na wsi stali się chłopci średniorolni.

Przemiany w strukturze rolnej NRD charakteryzują następujące dane porównawcze:

Grupy gospodarstw rolnych w ha	1939 r.		1951 r.	
	liczba gospodarstw w %	powierzchnia gruntów w %	liczba gospodarstw w %	powierzchnia gruntów w %
0,5 — 5,0	56,0	10,3	49,9	15,4
5,0 — 20,0	33,0	30,0	46,9	55,3
20,0 — 50,0	8,5	20,0	5,5	19,6
50,0 — 99,0	1,4	9,2	0,6	4,7
100 i więcej	1,1	29,7	0,1 ²⁾	5,1 ²⁾

Z przytoczonych danych wynika, że gdy w roku 1939 na gospodarstwa chłopów mało- i średniorolnych przypadało 40,3% całej powierzchni grun-

tów, to obecnie pracujące chłopstwo w NRD posiada 70,7% całej powierzchni gruntów. Reforma rolna przyniosła zatem ogromne korzyści pracującemu chłopstwu w NRD, co zwłaszcza występuje w niezwykle wyrazistej formie przy zestawieniu stanu rzeczy ze strukturą rolną, istniejącą nadal w Niemczech Zachodnich.

Układ sił klasowych w Niemczech Zachodnich charakteryzują następujące dane, ustalone według spisu z 1949 roku:

Grupa gospodarstw rolnych w ha	Liczba gospodarstw w %	Powierzchnia gruntów w %
0,5 — 5,0	55,9	10,9
5,0 — 20,0	34,0	30,9
20,0 — 99,0	9,4	30,4
100 i więcej	0,7	27,8

W Niemczech Zachodnich zatem klasa bogaczy wiejskich i klasa obszarników (łącznie 10,1% ogólnej liczby gospodarstw rolnych) posiada 58,2% całej powierzchni gruntów rolnych, tzn. więcej niż pracujące chłopstwo, w którego posiadaniu znajduje się 89,9% ogólnej liczby gospodarstw.

W wyniku przeprowadzonej w NRD reformy rolnej podniosła się wydatnie gospodarka i stopa życiowa chłopów pracujących, wzrosły przeciętne plony z ha, zwiększyło się pogłowie bydła. Tak więc zbiory najważniejszych roślin uprawnych, biorąc porównawczo, przedstawiają się następująco (w kwintalach z ha):

	Pszenvca	Zyto	Oleiste	Ziemniaki	Buraki cukrowe
przeciętna z lat 1934 — 1938	24,6	17,1	14,6	173,0	291,0
1946 r.	17,5	12,9	5,9	120,8	198,4
1951 r.	32,2	23,4	14,4	178,9	289,4

Ze wzrostem zbiorów roślin uprawnych w NRD występuje również wzrost hodowli. Pogłowie bydła znacznie przekroczyło stan przedwojenny i w przeliczeniu na hektar jest większe niż w Niemczech Zachodnich. Według spisu z 3 czerwca 1952 roku w NRD na blisko 6,1 mln ha powierzchni gruntów użytkowych przypada 7,5 mln sztuk nierogacizny, w tym 837 tys. macior. Natomiast w Niemczech Zachodnich na 22 mln ha gruntów

1) Według artykułu Alberta Schaefera, opublikowanego w październikowym numerze miesięcznika „Einheit”, teoretycznego organu KC Socjalistycznej Partii Jedności Niemiec (SED).

2) Dane dotyczą państwowych gospodarstw rolnych.

użytkowych przypada zaledwie 11 mln sztuk nierogaczyny.

Podobnie charakterystyczne różnice występują również na odcinku sytuacji finansowej. W ciągu ostatnich kilku lat rząd NRD przeznaczył 3 mld marek na rozwój gospodarstw mało- i średniorolnych, natomiast w Niemczech Zachodnich zadłużenie chłopstwa osiągnęło sumę 4,3 mld marek. W NRD utworzono w ostatnich latach 585 ośrodków maszynowo-traktorowych, dysponujących 17 tysiącami traktorów. Wybudowano ogółem 170 tys. budynków mieszkalnych i gospodarskich. Opłaty za prace wykonane przez ośrodki maszynowo-traktorowe obniżono w roku 1952 o 20 — 30%.

W tych warunkach szerokie masy pracującego chłopstwa wypowiedziały się za polityką rządu NRD, potwierdzając swoje stanowisko codzienną wydajną pracą.

Zgodnie z wytycznymi II konferencji SED spółdzielnie produkcyjne, które powstały po konferencji, otrzymały niezwłocznie pomoc państwową. Na wniosek Biura Politycznego SED, Rada Ministrów NRD powzięła 24 lipca 1952 r. uchwałę przyznającą przywileje spółdzielniom produkcyjnym i ich członkom. Stacje maszynowe obowiązane są obsłużyć gospodarstwa spółdzielcze maszynami rolniczymi, przy czym spółdzielnie produkcyjne płacą za obsługę stacjom maszynowym według najniższych taryf. Opłata za obsługę może być uiszczona po zbiorach w 1953 roku. Do spółdzielni produkcyjnych kieruje się najlepszych przodujących agronomów i mistrzów hodowli. Pomoc agromiczna i zootechniczna udzielana jest spółdzielniom produkcyjnym bezpłatnie. Niemiecki Bank Rolny udziela spółdzielcom kredytów. Obowiązujące odstawy zboża, ziemniaków i roślin oleistych zostały obniżone o 10% dla spółdzielni. Spółdzielnie produkcyjne są zwolnione od podatków w ciągu 2 lat od chwili założenia. Członkom spółdzielni produkcyjnych znizowano podatek za rok 1952 o 25%. Członkowie spółdzielni produkcyjnych, którzy otrzymali ziemię z reformy rolnej, zostają zwolnieni od wpłacenia pozostałych rat.

Już w pierwszych tygodniach zespołowej pracy członkowie spółdzielni produkcyjnych w NRD osiągnęli poważne wyniki. Jako pierwsi wykonali oni obowiązki odstaw produktów dla państwa. Dzięki harmonijnej współpracy udało im się sprawnie i szybko przeprowadzić omłoty i odstawy, zasiać poplony.

Pod kierownictwem Socjalistycznej Partii Jedności Niemiec klasa robotnicza i władze państwowe NRD stale będą wzmacniać pomoc gospodarczą, ideologiczną i polityczną, udzielaną spółdzielniom produkcyjnym, co niewątpliwie przyczyni się do tego, że masy mało- i średniorolnych chłopów oraz

robotników rolnych coraz śmielej będą przechodziły do spółdzielczej produkcji socjalistycznej.

Władza kapitalistów i junkrów — pisze Albert Schaefer — została w Niemieckiej Republice Demokratycznej zniesiona. Władza polityczna znajduje się w rękach klasy robotniczej, która zacieśnia sojusz z chłopstwem pracującym. Chłopi pracujący NRD osiągnęli poważne sukcesy, a przemysł NRD jest w stanie zaopatrzyć wieś w nowoczesne maszyny rolnicze. Chłopi pracujący NRD świadomi są wyższości produkcji gospodarki społecznej. Jest to gwarancja, że również gospodarka rolna w NRD zwycięsko przejdzie na tory socjalistycznego rozwoju. Chłopstwo pracujące pod kierownictwem klasy robotniczej i jej partii, z pomocą państwa i przemysłu socjalistycznego osiągnie nowe, jeszcze większe sukcesy. W ten sposób zaopatrzenie ludności w produkty rolne stale będzie wzrastać. Wzmocni to jeszcze bardziej wzajemne zaufanie robotników i chłopów pracujących i współpracę w budowie socjalizmu. W ten sposób rolnicze spółdzielnie produkcyjne przyczynią się do pogłębienia i wzmocnienia sojuszu robotniczo-chłopskiego.

Jest rzeczą jasną, że wraz z przejściem gospodarki rolnej na tory rozwoju socjalistycznego zaostreży się walka klasowa. Dlatego też spółdzielnie produkcyjne NRD włączyły do swego statutu następujący punkt:

„Do spółdzielni produkcyjnych nie mogą być przyjęci: byli kupcy, spekulanci, kułacy, obszarnicy, handlarze oraz właściciele restauracji, wyzyskujący siłę roboczą“.

Członkowie spółdzielni produkcyjnych czujnie śledzą, aby nie przeniknęli do spółdzielni wrogowie klasowi, pragnący rozsadzić je od wewnątrz.

Zadaniem organizacji partyjnych jest pomóc spółdzielcom, aby żadne wrogie elementy nie przedostały się do ich szeregów, równocześnie zaś organizacje partyjne winny czuwać nad tym, aby chłopów średniorolnych nie potraktowano jako kułaków, nie przyjmując ich do spółdzielni. Jednocześnie z tworzeniem spółdzielni produkcyjnych i pracą nad ich umocnieniem, nie wolno ani na chwilę tracić z pola widzenia całego chłopstwa pracującego. Należy ze wszelkich miar popierać członków spółdzielni produkcyjnych, aby ich osiągnięcia przekonały wszystkich chłopów o słuszności drogi spółdzielczej, równocześnie zaś należy okazywać wszechstronną pomoc i poparcie wszystkim chłopom mało- i średniorolnym, gospodarującym indywidualnie.

Powstanie i rozwój rolniczych spółdzielni produkcyjnych w NRD stanowi dalszy zdecydowany krok naprzód do wzmocnienia sojuszu robotniczo-chłopskiego.

Z KRAJÓW KAPITALISTYCZNYCH

Piotr RYLSKI

Tooley Street i pozycja Anglii w świecie

TOOLEY STREET, niepozorna uliczka w okolicy Knighstbridge w Londynie symbolizuje poniekąd dzisiejszą pozycję Anglii w stosunkach międzynarodowych, jak w równym stopniu może być ilustracją wewnętrznych stosunków i nastrojów po dojściu konserwatystów do władzy. Na Tooley Street mieszczą się wszystkie większe domy towarowe oraz biura kupców, importerów i brokerów (maklerów) zajmujących się importem żywca i mięsa z różnych krańców świata. Wiadomo, iż Anglia jest poważnym konsumentem mięsa, które w przeważającej ilości ze względu na niewystarczającą własną produkcję przywozi z Argentyny, Urugwaju, Australii, Nowej Zelandii, Kanady, Danii i wielu innych krajów. Stosunki Anglii ze światem w tym zakresie nie przechodzą bez echa na Tooley Street, nie odbywają się bez udziału różnych domów handlowych, które od dziesiątków lat zajmują się tą ważną dla Anglii gałęzią handlu.

W obecnym układzie sił imperialistycznego kapitalizmu, jak wiadomo Anglia wypierana jest przez USA ze sfery wszystkich tradycyjnych wpływów i interesów brytyjskich, Anglia ustępuje krok za krokiem z wielu najistotniejszych dla niej rynków zagranicznych, przyjmując wobec USA przymusową rolę uboższego krewnego. Znajduje to potwierdzenie między innymi w całokształcie angielskiego obrotu mięsem.

USA psują Anglii szyki wśród wszystkich jej dotychczasowych dostawców mięsa. Zagraniczne dostawy mięsa znacznie spadają. Sprawozdania z oficjalnych źródeł wskazują na dotkliwy spadek importu mięsa w sierpniu br. W porównaniu z sierpniem ubiegłego roku import mięsa wyniósł około 45 tys. ton zamiast 66 tys. Spadek miał miejsce w poszczególnych gatunkach mięsa. Np. przywóz mrożonej wołowiny w sierpniu 1952 r. wyniósł poniżej 20% importu dokonanego w tymże miesiącu roku ubiegłego, przy czym nie było żadnego przywozu z Argentyny, która w zeszłym roku pokryła w 40% pełne dostawy wołowiny do Anglii. Znacznie spadł przywóz z Urugwaju. Spadek przywozu tegorocznego w zestawieniu z importem zeszłorocznym wyższy jest niż cały aktualny import Anglii. Spadł przywóz z Nowej Zelandii i z Australii. Wzrosła tylko pula przywozu z Irlandii, pokrywając około 50% całego obecnego przywozu,

czyli bez Irlandii byłby pełny krach. Rzecz oczywista Irlandia nie jest w stanie pokrywać tych ilości, które dają inne kraje eksportujące. Import ogólny mięsa i przetworów mięsnych za 8 miesięcy 1952 r. w stosunku do analogicznego okresu 1950 roku wyniósł w przybliżeniu zaledwie 60%.

Sprawy z kontrahentami mięsnymi przedstawiają się dla Anglii niekorzystnie. Nie można przy tym uważać, iż dzieje się to niezależnie od ogólnej sytuacji politycznej i gospodarczej na świecie, bez wpływu amerykańskiej polityki ubożenia i osłabiania Anglii.

Anglicy wspominają z wyraźną łezką stosunek Nowej Zelandii do metropolii w czasie ostatniej wojny. Eksporterzy mięsa i innych artykułów z tego kraju, jedyni bodaj ze wszystkich partnerów, dali towar Anglikom w czasie wojny na kredyt i na warunkach bardzo korzystnych dla Anglii. Zupełnie inaczej wyglądała polityka USA, które mimo udzielenia kredytów w ramach „land and lease” jednocześnie szukały sposobów jak największego ograbienia partnera i sojusznika na wszystkich odcinkach jego dawnych wpływów gospodarczych.

Ostatnio Anglia prowadziła negocjacje w sprawie podniesienia cen na mięso wywożone z Nowej Zelandii, odgrywającej dużą rolę w ogólnej puli angielskiego importu zarówno wołowiny jak zwłaszcza baraniny. Negocjacje zakończyły się umową ustalającą zwyczaj cen w wysokości 12,5%. Nie tyle sama zwyczajka, która jest poważnym ciężarem dla ekonomiki Anglii, ale i tło tej zwyczajki są bardzo charakterystyczne. Znalazło ono odbicie w przemówieniu przewodniczącego zarządu stowarzyszenia producentów mięsa w Nowej Zelandii, Ormonda, który po uzasadnieniu konieczności osiągnięcia zwyczajki złożył oświadczenie, iż będzie zawsze się starał pomóc Anglii, gdy znajdzie się ona w „ślepych zaułku”. Wypowiedź ta ma niewątpliwie głębszą wymowę niż uderzająco protekcyjny ton.

Również Australia zażądała zwyczajki cen w stosunku 16,5% i uzyskała ją jeszcze we wrześniu br. W październiku następna z kolei delegacja podjęła rozmowy w sprawie zwyczajki cen na mięso wołowe.

Anglia ma poważne kłopoty z Argentyną. Negocjacje między przedstawicielami Anglii i Argentyny w Buenos Aires trwają od sierpnia bez wyniku. Argentyna zażądała £ 200 za tonę za mięso chłodzone transportowane w stanie mrożonym, za które dotychczas otrzymywała £ 125 za tonę. Ostatnio cena została ustalona na £ 192, lecz wciąż nie może dojść do zgody między tymi dwoma krajami nie tylko z powodu ceny, ale również z powodu różnicy zdań w sprawie importu i eksportu innych towarów. Wiadomo, iż na zawzięty opór Argentyny w sprawie zawarcia umowy na warunkach dla Anglii łagodniejszych ma wpływ północno-amerykański kontrahent — USA. Amerykanie skupują bowiem znaczne ilości mięsa w konserwach z Argentyny, ponadto „interesują się” importem Argentyny i dlatego też angielsko-argentyńskie negocjacje mają tak przewlekły charakter. Anglia musi na razie zadowolić się minimalną ilością 4.000 ton mięsa, które Argentyna wysłała dopiero w ostatnim tygodniu września br. na warunkach, jakie będą ostatecznie ustalone w umowie.

Pogorszenie się stosunków z dostawcami, zwyczajka cen, zmniejszone dostawy mięsa i przetworów, są przyczyną wielu kłopotów rządu konserwatywnego. W fachowej prasie angielskiej toczy się gorąca dyskusja na temat zaopatrzenia ludności w mięso; w dyskusji nie jedno ostre słowo kierowane jest przeciw rządowi Churchilla, nie jeden zarzut wysuwany jest ze strony tych, na których konserwatyści opierali się w okresie akcji przedwyborczej do parlamentu.

Po ośmiu latach od zakończenia działań wojennych — Anglia która nie przeszła bezpośredniej okupacji hitlerowskiej i nie miała tych bezpośrednich i pośrednich zniszczeń, jakie nawiedziły inne kraje, musi zachować system kartkowy, aby wyżywić swą ludność na o wiele niższym poziomie niż przed wojną. W prasie fachowej (np. „The Meat Trades Journal”, „Meat Marketing” i inne z września i października br.) obliczają nieustannie, jaki jest obecny deficyt mięsa w Anglii, jaką ilość powinien wynosić angielski import mięsa dla aprowizacji ludności, aby można było uważać sytuację za mniej więcej normalną, aby można było pomyśleć o systemie handlu mięsem i przetworami bez kartek. Jedni uważają, że import ten powinien wynosić 630 tys. ton rocznie, inni natomiast sądzą, iż aczkolwiek ilość ta jest statystycznie uzasadniona, można ją jednak na razie ograniczyć do 200 tys. ton rocznie. Dyskusja toczy się raczej w sferze abstrakcyjnych poglądów, gdyż koła rządzące dały niedwuznacznie do zrozumienia, że jeszcze długo nie może być mowy o zniesieniu kartek, o lik-

widacji kontroli cen i racjonowania, choć konserwatyści za czasów rządów labourzystowskich i podczas wyborów zajmowali zupełnie inne stanowisko. Niezadowolenie panuje przede wszystkim wśród tych, którzy chcieliby uzyskać „wolność działania”, to znaczy wolność konkurencji w obrocie. Prasa stara się ich gniew gasić, względnie podjudzać, aby być w zgodzie z nastrojami czytelników.

Czytelnicy spośród kupców mięsnych są wyraźnie niezadowoleni i zawiedzeni w swych nadziejach. Mówią o tym coraz wyraźniej, stawiając kropkę nad „i”. Na naradzie organizacji korporacyjnej właścicieli przetwórci i sklepów mięsnych w rejonie południowym Yorkshire, odbytej w dniu 22 września br., członek rady naczelnej tej organizacji, Rodmell, mówił dosadnie o tym, iż oczekiwano, że z chwilą objęcia władzy przez konserwatystów sprawy handlu mięsem pójdą znacznie lepiej. „Jestem dlatego bardzo rozgoryczony — stwierdził Rodmell — że sprawy nie tylko nie przedstawiają się obecnie lepiej ale wręcz przeciwnie, przedstawiają się o wiele gorzej”.

Głosy krytyki są o tyle charakterystyczne, iż pochodzą jak można się łatwo domyśleć od ludzi, którzy głosowali na konserwatystów. Kupiec, właściciel sklepu mięsnego, przetwórca bekonowy z reguły szedł za konserwatystami, gdyż dla niego nawet pożałowania godny labourzystowski program „nacionalizacji” był nie do zniesienia; nie mógł on przede wszystkim ścierpieć polityki podatku dochodowego. Sylwetka czołowego podżegacza wojennego Churchilla, jego przemówienia nawołujące do pochodu krzyżowego przeciw wszystkiemu, co jest postępowe w świecie i na wyspie, oddziaływały na przedstawicieli całego mieszczaństwa. Typowy przedstawiciel Tooley Street, bardzo ograniczony pod względem uświadczenia politycznego, żyjący wciąż w mylnych pojęciach co do prawdziwej sytuacji Anglii, pełen nienawiści do robotnika, w rozmowach zawsze podkreślał z dumą: „jestem konserwatystą”. Dlatego teraz oburza się, gdy rząd wybrany przez niego, nie chce iść mu na rękę, kiedy chodzi o „swobodne” nabijanie kiesy.

Dlaczego konserwatyści w rządzie nie chcą iść mu na rękę? Dlaczego rząd torysów jest tak ztwardziały w stosunku do dezyderatów bądź co bądź swoich ludzi? Odpowiedź nie jest trudna. Nie potrzeba sięgać nawet do znanego faktu, iż w krajach kapitalistycznych inaczej się mówi przed wyborami, a co innego po wyborach. Konserwatyści nie mają innej rady, muszą postępować tak, jak dyktuje rzeczywisty stan rzeczy.

Olbrzymi deficyt mięsny, zwyczajki cen na importowane mięso i konieczność podwyżki cen w detalu przy bardzo niskim wynagrodzeniu szerokich mas robotniczych Anglii, zmuszają rząd konserwatywny do odroczenia realizacji swego programu również w stosunku do ogółu sklepikarzy. W ramach realizacji programu aprowizacyjnego rząd konserwatystów zdecydował się zrobić jeszcze jeden krok w kierunku wykorzystania w większym stopniu krajowej produkcji trzody. Prasy fachowej to nie zadowala, stwierdza się bowiem, że konsumenci angielscy przekładają baraninę lub wołowinę nad wieprzowinę, a gust klienta jest sprawą decydującą. „The customer is always right” — pisze prasa kupców angielskich. Nieco inaczej kwestia gustu wygląda, gdy sięgnie się np. do organu służby higieny „The British Food Journal”; roi się tu od opisów różnych kombinacji szanownych właścicieli starych firm np. przy wyrobie kielbas. Zamiast ustalonej normy mięsa według standardu państwowego, inspektorzy tej służby wykrywają towar, który ma zaledwie 70% przepisowej zawartości mięsa, a w wielu wypadkach nawet tylko 30%. Prawie wszyscy producenci „złapani za rękę” tłumaczą się w sądzie, iż jest to wypadek, który miał miejsce po raz pierwszy i że ich firma cieszy się dobrą renomą już od zeszłego wieku.

Zwyzka cen detalicznych na różne artykuły mięsne, która ostatnio weszła w życie, tłumaczona jest przez czasopisma, broniące interesów właścicieli przetwórci i sklepów mięsnych, jako zjawisko bardziej korzystne niż poziom cen na czarnym rynku. Nikt oczywiście nie interesuje się tym, iż zwyzka ta sprawia dużą trudność w budżecie rodziny robotniczej, żyjącej w Anglii bardzo nędznie, że porównanie z cenami nielegalnego rynku jest argumentacją na rzecz tych, którzy mają możliwość zaopatrzenia się właśnie na nielegalnym rynku, z którego robotnik angielski ze względu na swe płace nie jest w stanie korzystać.

Na świecie dokonują się wielkie przeobrażenia, ale nie widzą ich albo nie chcą widzieć właściciele firm na Tooley Street. Północno-amerykański imperializm różnymi bezpośrednimi i pośrednimi sposobami na każdym kroku utrudnia życie rywalowi angielskiemu, dobiera się mu wprost do gardła, odciąga dominia i inne dawniej zaprzyjaźnione z Anglią kraje, rozbudowując tam swe wpływy i wciągając je w sferę swoich interesów. Anglicki krok za krokiem ciągle ustępują.

Kupcy mięśni w Anglii nie badają przyczyn, dlaczego dziś istnieją ludzie, którzy w tym kraju nie wykupują skromnych przydziałów, bo nie mają

na to pieniędzy. Kupcy mięśni chcieliby wolnego obrotu, który by pozwolił im zaopatrzyć tych, którzy mają pieniądze, po cenach, które przyniosłyby najwyższy zysk kosztem zamożnego konsumenta i kosztem głodu szerokich mas. Rząd konserwatystów nie rozbija złudzeń tych drobnych i średnich przedstawicieli burżuazji, którzy sądzą, że możliwy jest powrót do zamierzonego okresu kapitalizmu, kiedy „wolna konkurencja” grała jakąś rolę. Monopolistyczne stadium imperialistycznego kapitalizmu położyło temu stanowi rzeczy kres już dawno.

Imperialiści amerykańscy występując deklaratywnie z frazesem wolności w handlu zagranicznym, zabijają jednocześnie słabszych konkurentów, pogłębiają nierozwiązalną sprzeczność między krajami kapitalistycznymi. Militaryzacja gospodarki pogłębia dodatkowo ogólny kryzys kapitalizmu, gdyż przynosząc zwiększone zyski czołowym grupom monopoli USA i Anglii powoduje spadek poziomu życia najszerzych mas ludności oraz zaostrzenie konfliktów na forum międzynarodowym i wewnątrz tych krajów.

Są to trudności ślepego zaułka, z którego w ramach ustroju kapitalistycznego wyjścia być nie może.

„Przegląd Piekarniczy”

W styczniu 1953 roku ukaże się pierwszy numer

„PRZEGŁADU PIEKARNICZEGO”

Nowy ten miesięcznik, wydawany przez Polskie Wydawnictwa Gospodarcze będzie instrukcyjnym piśmem branżowym, poświęconym sprawom produkcji piekarskiej i ciastkarskiej oraz zagadnieniom obrotu pieczywem i wyrobami cukierniczymi.

Budowa nowych, wielkich fabryk chleba, wzorowanych na przodujących doświadczeniach radzieckich, wymaga opanowania przez ludzi nowej techniki, wymaga bardziej naukowego, bardziej dokładnego podejścia do swego zawodu. Dlatego „Przegląd Piekarniczy” stanie się nieodzowną pomocą dla personelu zatrudnionego zarówno w produkcji, jak i w obrocie pieczywem oraz wyrobami cukierniczymi. Pismo można zaprenumerować we wszystkich urzędach pocztowych oraz u listonoszy. Cena pojedynczego egzemplarza wynosi zł 3, prenumerata roczna zł 36, — półroczna zł 18.

Konsumenci i Producenci pieczywa! Dzielcie się z nami swymi spostrzeżeniami i uwagami! Przekazujcie nam swoje doświadczenia!

Redakcja Przeglądu Piekarniczego

Warszawa, Górnoślaska 45 —

Pawilon 18

Zarząd Przemysłu Piekarniczego

Z CAŁEGO ŚWIATA

ZSRR NIEPRZERWANIE ROZWIJA POSTĘP TECHNICZNY

SOCCJALISTYCZNY system gospodarowania uprzednia prawie nieograniczone możliwości stosowania najnowocześniejszej techniki. Postęp techniczny, osiągnięty w stalinowskich pięciolatkach przedwojennych, znalazł swoje odbicie w tym, że — jak stwierdził Józef Stalin — w Związku Radzieckim już w 1939 roku nie było zakładów przemysłowych o przestarzałej technice, nie było również gospodarstw chłopskich posilających się prymitywnymi narzędziami pracy. Wszystkie gałęzie gospodarki narodowej wyposażone zostały w najnowocześniejsze urządzenia techniczne na takim poziomie, że Związek Radziecki można było zaliczyć pod względem techniki do przodujących krajów w świecie.

W odróżnieniu od krajów kapitalistycznych, gdzie w procesie rozwoju techniki występują często długotrwałe przerwy, związane z niszczeniem sił wytwórczych w okresie kryzysów ekonomicznych — w socjalistycznym systemie gospodarowania, gdzie kryzysy ekonomiczne są wyeliminowane, realizuje się bez przerwy wzrost i doskonalenie produkcji na bazie coraz wyższej techniki. Ma to na celu maksymalne zaspokojenie ciągle rosnących potrzeb materialnych i kulturalnych całego społeczeństwa.

W ciągu pierwszej pięciolatki powojennej Związek Radziecki przeprowadził reorganizację wyposażenia technicznego wszystkich gałęzi gospodarki narodowej. Cały przemysł radziecki otrzymał tysiące nowych maszyn i agregatów; wprowadzone zostały bardziej udoskonalone procesy technologiczne oraz metody organizacji produkcji; park wysoko wydajnych obrabiarek zwiększył się 2,2-krotnie.

Postęp techniczny w toku nowej piątej pięciolatki w dalszym ciągu rozwija się z nieprzerwanym rozmachem. W okresie ostatnich trzech lat radziecki przemysł budowy maszyn skonstruował około 1600 nowych typów maszyn. Wielkim osiągnięciem techniki radzieckiej jest wyposażenie przemysłu węglowego w najnowocześniejsze agregaty, które umożliwiły całkowite zmechanizowanie najbardziej pracochłonnych procesów w wydobywaniu węgla. Automatyka i telemekhanika znalazły rozległe zastosowanie w przemyśle energetycznym. Wiele dokonano w zakresie mechanizacji w przemyśle budowlanym, w zakresie mechanizacji załadunków w transporcie kolejowym itd. Zakłady przemysłowe budowy maszyn dostarczają radzieckiej

gospodarce socjalistycznej wszystko co jest jej potrzebne — od wielkich walcowni i gigantycznych ekskawatorów poczynając, na najbardziej precyzyjnych przyrządach kończąc. Wyposażenie w nowoczesne maszyny ma przede wszystkim na celu podniesienie wydajności pracy społecznej i ulepszenie jej warunków. W swej twórczej pracy na odcinku budowy nowych maszyn, agregatów, wyposażenia technicznego i przyrządów precyzyjnych konstruktorzy radzieccy, robotnicy, inżynierowie i technicy przemysłu maszynowego kierują się stalinowskimi wskazaniem o tym, że technika nie może stać w miejscu, lecz powinna ciągle doskonalić się.

Wielkie zalety socjalistycznego gospodarowania dają możliwość posuwania techniki naprzód siedmiomilowymi krokami. Dyrektywy w sprawie piątego planu pięcioletniego ustalają bojowy program i określają konkretne drogi dalszego rozwoju technicznego we wszystkich gałęziach gospodarki radzieckiej. Zwracają one szczególną uwagę na rolę nauki w procesach doskonalenia produkcji i na znaczenie udziału naukowców w walce o postęp techniczny. W tym zakresie dyrektywa mówi:

„Instytuty naukowo-badawcze i wyższe zakłady naukowe powinny podnieść na wyższy poziom pracę naukową oraz w większym stopniu wykorzystywać siły naukowe w celu rozwiązania najważniejszych problemów rozwoju gospodarki narodowej i uogólnienia przodującego doświadczenia. Należy zapewnić szerokie stosowanie w praktyce odkryć naukowych, należy udzielać wszechstronnego poparcia uczonym w opracowywaniu problemów teoretycznych we wszystkich dziedzinach wiedzy i należy utrzymywać więź nauki z produkcją“ *).

W wyniku apelu pracowników Leningradu, w Związku Radzieckim rozwija się ze wzrastającą siłą masowy ruch patriotyczny twórczej współpracy między pracownikami nauki i produkcji. Ruch ten stanowi potężną dźwignię w rozwoju postępu technicznego. Naukowcy radzieccy w ścisłym współdziałaniu z pracownikami produkcji podejmują decyzje o najważniejszych problemach naukowo-technicznych, we wspólnym wysiłku dochodzą do udoskonaleń nowokonstruowanych maszyn a rezultatem tej współpracy jest wyposażenie gospodarki narodowej w coraz bardziej nowoczesną technikę.

Współpraca nauki i produkcji sprzyja nie tylko lepszemu wprowadzaniu osiągnięć nauki do produkcji

*) Nowe Drogi. Numer specjalny poświęcony XIX Zjazdowi KPZR Warszawa — październik 1952 r., str. 107.

i doskonaleniu techniki, lecz również wzbogaca naukę w doświadczenia i twórczą myśl wielotysięcznej armii nowatorów produkcji. Każdy naukowo-badawczy instytut, każde laboratorium i każda katedra powinny opierać się na doświadczeniach nowatorów produkcji, powinny poważnie wsluchiwać się w to co mówi praktycy, powinny brać pod uwagę zgłaszane potrzeby produkcji. Na nowy wyższy szczebel należy podnieść naukowo-techniczną propagandę. Uwagą i troską należy otoczyć nowatorów produkcji, należy domagać się terminowego wprowadzania w życie cennych wniosków nowatorskich, należy jak najszerzej upowszechniać przodujące doświadczenia, okazywać pomoc połączonym zespołom naukowców i praktyków biorących udział w twórczej współpracy nauki z produkcją i nie zapominać o pomocy masowemu ruchowi wynalazczości i racjonalizatorstwa.

Wzmacniając twórczą współpracę nauki z produkcją, ludzie radzieccy osiągną nowe, jeszcze większe sukcesy w dalszym postępie technicznym, a zatem w budownictwie materialno-technicznej bazy społeczeństwa komunistycznego. (st)

RUCH RACJONALIZATORSKI NA WĘGRZECH

POCZĄTEK ruchu racjonalizatorskiego na Węgrzech zbiega się z okresem, kiedy władza węgierska ludu pracującego została ugruntowana przez uspołecznienie środków produkcji.

Od tego czasu rozwój ruchu racjonalizatorskiego przybrał szybkie tempo. W roku 1949 zgłoszono 77 030 pomysłów racjonalizatorskich, z których przyjęto 31 657, a wprowadzono do produkcji 12 500. W roku 1950 liczba pomysłów wynosiła już 188 782, z których przyjęto 135 478, a zrealizowano 106 346. W roku 1951 liczba pomysłów wzrosła do 285 316, a w pierwszym półroczu 1952 r. — do 157 782. Na Węgrzech liczba racjonalizatorów i wynalazców, którzy walczą o postęp techniczny, przekracza już cyfrę pół miliona osób. Wzrost ten jeszcze lepiej charakteryzują sumy oszczędności, osiągniętych w wyniku zastosowania pomysłów racjonalizatorskich; sumy te w roku 1949 wyniosły 341,6 mln forintów, a w roku 1951 już 1 607,6 mln forintów.

Sukcesy ruchu racjonalizatorskiego dają się wytłumaczyć przede wszystkim ogromnym entuzjazmem węgierskich mas pracujących, które chcą brać aktywny udział w budowie socjalizmu w swoim kraju. Ważnym czynnikiem jest również kierowanie tym ruchem przez personel inżyniersko-techniczny, który organizuje pracę klubów i kółek racjonalizatorskich,

zwracając uwagę ich członków w pierwszym rzędzie na rozwiązanie najbardziej palących zagadnień, tzn. na likwidację „wąskich przekrojów” w produkcji.

Duże znaczenie mają także zorganizowane przez Urząd dla Wynalazczości Pracowniczej i przez właściwe ministerstwa szkoły nowatorów, do których uczęszczają szczególnie uzdolnieni racjonalizatorzy.

Dla zmobilizowania większej liczby robotników do opracowania nowych wniosków racjonalizatorskich i dla nadania ruchowi większej planowości wprowadzono na wzór radziecki tzw. dni projektów. W czasie tych „dni” robotnicy łącznie z personelem technicznym omawiają zagadnienia związane z usprawnieniem produkcji i zlikwidowaniem „wąskich przekrojów”.

Dużą rolę dla ruchu racjonalizatorskiego odgrywają doświadczenia radzieckie. Węgierskie masy pracujące przejmują metody radzieckich stachanowców w zakresie szybkościowego skrawania, szybkościowych wytopów itp. Szeroko stosowana jest metoda inż. Kowalowa, która przyczyniła się do znacznego zwiększenia wydajności pracy. Przy pomocy inżynierów i techników radzieckich usprawniono na Węgrzech wiele procesów produkcyjnych, czego wynikiem jest np. dwukrotne zwiększenie wydajności pieców martenowskich.

Efekty gospodarcze ruchu racjonalizatorskiego na Węgrzech zwiększają się jeszcze przez zorganizowanie wymiany doświadczeń przodujących stachanowców i nowatorów. Właściwą i odpowiednią formę tej wymiany gwarantuje przejęcie tej akcji przez Urząd dla Wynalazczości Pracowniczej, który opracował regulamin, przewidujący dokładne terminy kwalifikowania przez specjalną komisję pomysłów racjonalizatorskich do rozpowszechnienia.

Zorganizowany przez tenże Urząd w sierpniu rb. „tydzień szybkiego sprawdzenia wniosków racjonalizatorskich”, w którym zgłoszone projekty musiały być w ciągu 48 godzin sprawdzone, (aby móc je przeznaczyć do zastosowania w praktyce), przyniósł poważne wyniki. Dzięki tej reorganizacji w ciągu 6 dni organizowanego „tygodnia” ilość zgłoszonych pomysłów racjonalizatorskich wzrosła o 143% w porównaniu ze styczniem bieżącego roku, ilość przyjętych pomysłów — o 132%, a wprowadzonych do produkcji — o 95%. Jednocześnie wzrosła wysokość uzyskanych w związku z tym oszczędności o 120%.

Dalszym zadaniem ruchu racjonalizatorskiego jest jeszcze ściślejsze jego powiązanie z programem postępu technicznego i usprawnień technicznych. Dzięki temu powiązaniu można będzie rozwiązać szereg problemów produkcyjnych, które dotychczas przedstawiały dla niektórych zakładów poważne trudności.

(d)

MASY PRACUJĄCE RUMUNII WALCZĄ O PRZEDTERMINOWE WYKONANIE PLANU ROCZNEGO

WYBORY do Wielkiego Zgromadzenia Narodowego Rumuńskiej Republiki Ludowej odbyły się 30 listopada br. Dla uczczenia tego doniosłego aktu politycznego rumuńskie masy pracujące na wielką skalę rozwinęły współzawodnictwo o przedterminowe wykonanie planu produkcji we wszystkich gałęziach gospodarki narodowej. By cel ten mógł być osiągnięty robotnicy i chłopci rumuńscy podjęli liczne zobowiązania produkcyjne.

W przemyśle i transporcie rozwinęło się współzawodnictwo pracy o wykonanie rocznego planu do dnia 30 listopada. Z początkiem listopada załogi wielu rumuńskich zakładów przemysłowych, jak np. załoga kombinatu hutniczego w Reszycy, zwiększyły wydajność produkcji. Wzmacniając tempo produkcji, robotnicy rumuńscy nie zapomnieli o stosowaniu ścisłego reżymu oszczędności. Tak więc hutnicy kombinatu hutniczego w Reszycy zaoszczędzili w roku bieżącym około 7 mln lei, znacznie obniżyli koszty własne produkcji i podnieśli jakość produkcji. Hutnik Constantin Morariu, zatrudniony w tym kombinacie dał ponad plan 1.000 ton stali.

Zespół oddziału stali gatunkowej zakładów hutniczych im. Gheorghiu-Deja w Hunedoara w początkach listopada produkował już na poczet grudnia. Współzawodnictwo pracy dla uczczenia wyborów przyjęło poważne rozmiary w przemyśle węglowym. Wyodrębiają się tu kopalnie zagłębia węglowego Vala Jului. Stosując radzieckie metody pracy, dziesiątki brygad produkcyjnych kopalni Wulkan wydobywały węgiel w listopadzie na poczet roku 1953. W kopalni Petrița w tym samym miesiącu 30 brygad produkcyjnych wykonało w całości swój plan na rok 1952.

Plan na rok 1952 wykonało już wiele przedsiębiorstw przemysłowych okręgu timiszoarskiego, jak np. zakłady „Elektromotor“, fabryka cementu i inne. Przedsiębiorstwa tego okręgu zaoszczędziły w roku bieżącym ponad plan około 14 mln lei. W połowie listopada 48 zakładów przemysłowych w Bukareszcie (w tej liczbie wielkie zakłady przemysłowe „Dynamo“, „Crivica Rosu“, „Elektroaparataż“) wykonało roczne plany produkcyjne.

Zobowiązania produkcyjne i wzmożone tempo współzawodnictwa pracy dla uczczenia wyborów do Wielkiego Zgromadzenia Narodowego świadczą o nieustannie rosnącej jedności narodu rumuńskiego, o zdecydowanej woli i wielkim entuzjazmie rumuńskich mas pracujących dla budownictwa socjalizmu w kraju. W imię tego budownictwa, w imię umocnienia pokoju światowego, rumuńskie masy pracujące nie szczędzą wysiłku, by wzmocnić produkcję, by przedterminowo

wykonać plan na rok 1952, by osiągnięty sukces mógł być sprawdzianem całkowitego zrozumienia wielkich zadań, wytyczonych narodowi przez Rumuńską Partię Robotniczą w pięcioletnim planie rozwoju rumuńskiej gospodarki narodowej. (s)

NOWE BUDOWLE SOCJALIZMU W BUŁGARII

W 35 ROCZNICĘ Wielkiej Rewolucji Październikowej budowniczowie Bułgarskiej Republiki Ludowej — zgodnie z podjętym zobowiązaniem — oddali do użytku nową budowlę socjalizmu. Jest nią pierwsza w Bułgarii fabryka celulozy, zbudowana i wyposażona w urządzenia techniczne na 10 miesięcy przed terminem przewidzianym przez plan pięcioletni. Fabrykę uruchomiono przy wydatnej pomocy specjalistów radzieckich z inż. Aleksandrem Aleksiejewem na czele.

Uruchomiona fabryka celulozy korzystać będzie z bogatych zasobów drewna, dostarczanego z pobliskich lasów iglastych rejonu rodopskiego. Po opracowaniu procesów technologicznych w produkcji celulozy, nowouruchomiony zakład będzie wykorzystywał odpady bułgarskiego przemysłu drzewnego, które dotychczas nie mogły być wyzyskane dla produkcji. Nowa fabryka sięgnie również po słomę jako wartościowy surowiec przy produkcji papieru gazetowego. W dalszym programie rozwoju przewidziana jest produkcja sztucznego włókna. Doświadczenia na tym odcinku wykazały duże możliwości zaopatrzenia rynku wewnętrznego w tkaniny z bułgarskiego włókna sztucznego.

Rozwijający się w Bułgarii przemysł chemiczny jest w stanie zaopatrzyć nową fabrykę celulozy w niezbędne fabrykaty chemiczne. Najnowocześniejsza aparatura, w którą fabryka celulozy została wyposażona, pozwoli równocześnie na regenerację wykorzystanych związków chemicznych. W wyniku uruchomienia nowej budowli socjalizmu produkcja papieru w Bułgarii wzrośnie w skali rocznej o 30%. Wzrost ten będzie znacznie większy po wybudowaniu w obrębie uruchomionego zakładu nowej fabryki papieru.

Drugą budowlą socjalizmu, powstającą w szybkim tempie w Bułgarii, będzie największy w tym kraju kombinat włókienniczy w Płowdiw. Wystarczy nadmienić, że sam tylko oddział bawełniany nowego kombinatu zaspokoi całkowicie zapotrzebowanie rynku wewnętrznego na wysokogatunkową przędzę bawełnianą. Dla przyszłej załogi kombinatu buduje się nowoczesne domy mieszkalne i placówki kulturalno-bytowe.

Czym są nowe budowle socjalizmu dla gospodarki narodowej Bułgarii i jaki jest udział każdej z tych budowli w szybkim postępie uprzemysłowienia kraju — może służyć przykładem oddany przed rokiem do użytku wielki kombinat chemiczny im. Stalina w Dymitrowgradzie.

Załoga kombinatu — robotnicy, technicy i inżynierowie — opanowali w pełni nową dla gospodarki bułgarskiej technologię produkcji. Kombinat chemiczny im. Stalina uzyskał honorowe wyróżnienie, zdobywając we współzawodnictwie międzyzakładowym nagrodę przechodnią — Czerwony Sztandar Rady Ministrów. W ciągu roku od uruchomienia, zakłady kombinatu wyprodukowały m. in. na potrzeby rolnictwa ponad 40 tys. ton nawozów sztucznych, tj. znacznie więcej niż sprowadzono ich do Bułgarii w ciągu pięciu lat w okresie rządów faszystowskich. (h)

ROZWÓJ PRZEMYSŁU W PÓŁNOCNO-WSCHODNICH CHINACH

NIEZWYKLE szybki rozwój produkcji przemysłowej w Chinach Ludowych występuje przede wszystkim na rozległych obszarach prowincji północno-wschodnich. Z końcem bieżącego roku w Północno-Wschodnich Chinach zakończony zostanie trzyletni proces rekonstrukcji przemysłu tego rejonu. Ogólny wskaźnik globalnej produkcji przemysłowej sektora państwowego i prywatnego przekroczył tu o 10% najwyższy poziom produkcji z roku 1943. Produkcja zasadniczych wyrobów przemysłowych, jak np. stali, maszyn, przyborów elektrotechnicznych, tkanin włókienniczych, wyrobów gumowych, papieru i szkła przekroczyła obecnie najwyższy poziom kiedykolwiek osiągnięty w przedrewolucyjnych Chinach.

Globalna produkcja przemysłowa, podlegająca Ministerstwu Przemysłu Chin Północno - Wschodnich, wzrosła w roku 1951 w zestawieniu z rokiem 1950 o 35%. W roku 1952 dalszy wzrost wyniesie 41,5% w stosunku do roku 1951.

Pod kierownictwem sektora państwowego i przy wydanej jego pomocy również przemysł prywatny w ciągu ubiegłego trzylecia osiągnął poważne sukcesy. W pierwszym półroczu 1952 produkcja przemysłowa w sektorze prywatnym wzrosła o 8,6% w zestawieniu z analogicznym okresem ubiegłego roku.

W przeszłości, w okresie panowania imperializmu japońskiego, przemysł Północno - Wschodnich Chin miał charakter na wskroś kolonialny i był ściśle związany z przemysłem Japonii, dla którego stanowił główne źródło surowców. Produkcja środków wytwórczości ograniczona była do minimalnych rozmiarów. Zapotrzebowanie na przyrządy precyzyjne, ciężkie maszyny, urządzenia dla energetyki oraz na inne ważne wyroby przemysłowe mogło być zaspokajane tylko w drodze importu.

W poszczególnych gałęziach produkcji przemysłowej istniały ogromne dysproporcje. Poczynając od 1949 roku, chiński rząd centralny przeprowadza politykę wszechstronnego rozwoju przemysłu, zwłaszcza rozwoju przemysłu ciężkiego z uwzględnieniem przede wszystkim produkcji środków wytwórczości.

W roku 1952 udział przemysłu budowy maszyn w globalnej produkcji przemysłowej Chin Północno-Wschodnich wyniesie 12,5% wobec 6,7% z roku 1943, kiedy produkcja przemysłowa osiągnęła najwyższy poziom. W przemyśle budowy maszyn opracowana została technologia produkcji m. in. przyrządów precyzyjnych, uniwersalnych frezarek oraz innych urządzeń technicznych.

W roku bieżącym w Północno-Wschodnich Chinach podjęte zostało na wielką skalę budownictwo inwestycyjne. Wysokość nakładów inwestycyjnych w porównaniu z rokiem 1951 wzrosła o 125%. Udział kredytów inwestycyjnych dla przemysłu w ogólnej kwocie nakładów inwestycyjnych Chin Północno-Wschodnich podniósł się z 25% w roku 1949 do 90% w roku 1952. (s)

BILANS PŁATNICZY ANGЛИI

WEDŁUG danych, opublikowanych w tzw. „Białej Księdze” (nr 8666 z 6 października 1952 r.), bilans płatniczy Anglii za pierwsze 6 miesięcy 1952 roku wyraża się saldem dodatnim w sumie 24 mln funtów. Za okres I półrocza 1951 bilans płatniczy osiągnął saldo ujemne w sumie 71 mln funtów, przy czym w II połowie 1951 roku deficyt wzrósł do 394 mln funtów.

Poprawa bilansu płatniczego Anglii w pierwszej połowie bieżącego roku uzyskana została drogą ograniczenia importu i powiększenia eksportu. Ogólne porównawcze zestawienie bilansu płatniczego Anglii za I półrocze 1951 i 1952 roku przedstawia się jak następuje:

	I półrocze	
	1951 r.	1952 r.
	w mln funtów	
import towarów	1,646	1,600
import niewidzialny	333	415
eksport towarów	1,310	1,516
eksport niewidzialny	598	523
saldo bilansu płatniczego		
według dokonanych operacji	— 71	+ 24

W porównywanych okresach nastąpiły zmiany w bilansie handlu zagranicznego na skutek ograniczenia w I półroczu 1952 importu o 46 mln funtów i zwiększenia eksportu o 206 mln funtów. Saldo ujemne w bilansie handlu zagranicznego Anglii zmniejszyło się w ten sposób z 336 mln funt. w I półroczu 1951 do 84 mln funt. w I półroczu 1952. Równocześnie saldo dodatnie z tzw. obrotów niewidzialnych (wpływy i rozchody z usług pozatowarowych) zmniejszyło się z 265 mln funtów do 108 mln. Ogólne saldo bilansu płatniczego Anglii wyniosło odpowiednio: — 71 mln funt. i + 24 mln funt.

Podkreślić należy fakt, że ograniczenie importu, jako wyraz pogłębiających się sprzeczności wewnętrznych Anglii, było zabiegiem wyjątkowo bolesnym, ponieważ objęło wwóz podstawowych surowców oraz artykułów żywnościowych.

Dla bilansu płatniczego Anglii niewątpliwie charakterystyczne są również dane, dotyczące poszcze-

gólnych stref walutowych. Saldo bilansu płatniczego Anglii z tymi strefami wypadło jak następuje:

	I półrocze	
	1951 r.	1952 r.
	w mln funtów	
z krajami strefy szterlingowej	+ 88	+ 268
z krajami strefy dolarowej	- 113	- 205
z krajami — członkami Europejskiej Unii Płatniczej	- 26	- 68
z pozostałymi krajami	- 20	+ 29

Jak wynika z przytoczonych danych, saldo dodatnie w bilansie płatniczym osiągnęła Anglia w połowie 1952 roku w wyniku wzmożenia eksportu do krajów strefy szterlingowej i ograniczenia stąd importu. Natomiast ujemne saldo płatnicze, jako wyraz pogłębiających się sprzeczności Anglii w stosunkach z krajami strefy dolarowej i z krajami Europy zachodniej, wydatnie zwiększyło się ze 139 mln funt. do 273 mln funt. Zwiększenie deficytu ze strefą dolarową w głównej mierze jest następstwem wzrostu importu narzucanego Anglii przez USA i wzrastających tendencji amerykańskich do ograniczenia eksportu towarów angielskich do USA.

Co się tyczy angielskich rezerw złota i dewiz, to spadły one w okresie porównywanych półroczy z 834 mln funt. do 602 mln funt., chociaż Anglia uzyskała w tym czasie z USA w ramach „pomocy na cele obrony” 58 mln funtów.

Dane bilansu płatniczego Anglii za pierwszą połowę 1952 roku nie stanowią wyrazu trwałej poprawy w sytuacji finansowej tego kraju. W połowie bieżącego roku zaczął się drastyczny spadek eksportu angielskiego do krajów strefy szterlingowej, nie uwidocznił jeszcze w bilansie płatniczym za pierwsze półrocze. Tendencje wszystkich krajów strefy szterlingowej do niezwykle ostrego ograniczenia swego importu odbijają się w pierwszym rzędzie na eksporcie angielskim. W grudniu 1952 roku na Anglii ciąży termin płatności odsetek od pożyczek zaciągniętych w USA i Kanadzie. Ogólna suma tych płatności przekroczy 70 mln funtów, co już prawie trzykrotnie przewyższy dodatnie saldo bilansu płatniczego, osiągnięte za I półrocze 1952.

Według opinii londyńskiego dziennika „Times” (z 7 października 1952 r.), angielskie koła oficjalne przewidują, że Anglia nie zdoła uchronić w drugim półroczu 1952 nawet tego niewielkiego salda dodatniego w bilansie płatniczym, jakie osiągnęła kosztem wielu wyrzeczeń za okres pierwszego półrocza. (hs)

POGORSZENIE SIĘ SYTUACJI GOSPODARCZEJ AUSTRII

OGÓLNY kryzys kapitalizmu oddziałuje na sytuację gospodarczą Austrii, która podobnie do innych krajów zachodnio-europejskich znajduje się w sferze wpływów USA. Sytuacja gospodarcza Au-

stirii jest coraz trudniejsza, co znajduje swój wyraz w zmniejszaniu się produkcji przemysłowej, która np. w sierpniu br. była o 5% niższa od produkcji w tym samym miesiącu roku ubiegłego.

Największy spadek produkcji wykazał przemysł lekki, w którego ograniczeniu najbardziej zainteresowany jest kapitał amerykański, pragnący utrwalenia w Austrii rynku zbytu dla swoich towarów. Spadek ten wynika z obniżenia siły nabywczej ludności i zmniejszenia się wskutek tego popytu na towary powszechnego użytku. Tak np. w roku bieżącym zmniejszyła się w porównaniu z rokiem 1951 sprzedaż towarów włókienniczych o 10%, mebli o 18%, wyrobów skórzanых — o 21%. Produkcja tych ostatnich jest też o 15% mniejsza niż w roku 1937, a w samej tylko Styrii zlikwidowano w bieżącym roku 835 warsztatów szewskich.

W przemyśle włókienniczym właściciele fabryk ratują się przed skutkami kryzysu popołitą dla ustroju kapitalistycznego metodą tworzenia karteli. Przykładem tego są powstałe ostatnio dwa kartele — fabrykantów koronek klockowych i właścicieli przędzalni bawełny. Zmniejszenie zysków wynikające ze zniżonych obrotów chcą oni skompensować wprowadzeniem wyższych cen kartelowych, godzących w interesy konsumentów.

Również rolnictwo nie może podnieść się z upadku i ciągle jeszcze produkcja rolna jest niższa od przedwojennej.

Wszystkie te zjawiska wpływają na to, że Austria nie jest samowystarczalna, zwłaszcza jeśli chodzi o artykuły spożywcze. Znaczna część tych produktów musi sprowadzać zza granicy, przy czym importu tego nie może zrównoważyć eksportem. Podporządkowanie się bowiem dyskryminacyjnej polityce państw bloku atlantyckiego uniemożliwia wywóz szeregu towarów do Związku Radzieckiego i krajów demokracji ludowej, a Stany Zjednoczone i ich satelici nie chcą kupować towarów austriackich, chcą natomiast lokować w Austrii własne towary.

W związku z tym bilans handlu zagranicznego Austrii wykazał w pierwszym półroczu br. deficyt w wysokości 256 mln. szylingów, tj. około 10 mln dolarów. Jeśli wziąć pod uwagę, że deficyt ten stanowi około jednej trzeciej całego importu, to należy uznać, że sytuacja na tym odcinku jest dla Austrii wprost katastrofalna.

Poprawa tego stanu rzeczy nie może nastąpić, gdyż obroty zagraniczne Austrii w porównaniu z okresem przedwojennym przesunęły się w znacznej części ze wschodu na zachód Europy, a wolumen ich uległ znacznemu zmniejszeniu, wynikającemu właśnie z niechęci krajów kapitalistycznych do dokonywania zakupów w Austrii.

Przytoczone wskaźniki charakteryzują zmianę struktury obrotów zagranicznych Austrii.

Kraje eksportu i importu	Eksport		Import	
	1937	1952	1937	1952
Austrii	w	%	całości	obrotów
Ameryka Północna i Południowa	4,4	10,6	6,0	28,9
Kraje Europy zachodniej	52,0	60,0	44,7	48,5
Kraje Europy wschodniej i południowo-wschodniej	34,0	21,0	40,0	15,0
Inne kraje	9,6	8,4	9,3	7,6

Austria dysponuje rezerwami mocy produkcyjnej, które pozwoliłyby na powiększenie eksportu niektórych produktów przemysłowych, jak np. energii elektrycznej, tarcicy drzewnej lub celulozy papierniczej, jednakże wspomniany zakaz rozszerzenia stosunków handlowych ze Związkiem Radzieckim i krajami demokracji ludowej stwarza dla ekonomiki Austrii trudności nie do rozwiązania. Sytuacja ta jest o tyle gorsza, że zwiększenie importu ze Stanów Zjednoczonych, bez równoczesnego pokrycia eksportem, jest powodem ostrego kryzysu dolarowego, którego nawet pewien wzrost liczby turystów amerykańskich nie może wyrównać.

Saldo ujemne handlu zagranicznego Austrii stwarza ponadto poważne trudności dla budżetu państwowego, który od szeregu lat nie jest zrównoważony, a obieg pieniędzy papierowych w Austrii zwiększył się z 13,75 mld szylingów w 1950 r. do 17,66 mld szylingów w lipcu 1952 r.

Jak we wszystkich krajach kapitalistycznych, również w Austrii trudna sytuacja gospodarcza odbija się w pierwszym rzędzie na klasie robotniczej. Charakterystycznym objawem jest rażąca niewspółmierność wzrostu kosztów utrzymania ze wzrostem zarobków robotniczych. Nawet według tendencyjnej statystyki austriackiej wskaźnik kosztów utrzymania wynosił 700 w pierwszym półroczu 1952 w stosunku do 100 w roku 1938, podczas gdy wskaźnik przeciętnych zarobków robotniczych nie przekroczył 543 przy tej samej podstawie.

Mimo prób przeciwdziałania objawom kryzysowym, bezrobocie nie maleje i wynosi obecnie 120 tys. osób, co dla tak małego kraju jak Austria jest liczbą wyjątkowo wysoką. Rośnie również wskaźnik procentowy ilości bezrobotnych w stosunku do zatrudnionych. W roku 1948 wskaźnik ten nie przekraczał 2,3%, w połowie 1951 r. — 3,9%, a w maju br. osiągnął 7,2%.

Nic też dziwnego, że niezadowolenie mas pracujących Austrii jest coraz silniejsze, a żaden z rządów nie jest w stanie utrzymać się przy władzy, gdyż zmiana osób — przy pozostawieniu błędnych zasad polityki — nie może oczywiście przynieść poprawy.

(d)

ŁUDNOŚĆ INDII CIĄGLE GŁODUJE

GŁÓD w Indiach stał się zjawiskiem chronicznym. Oficjalny rocznik hinduski „Hindustan Year Book” za 1952 rok podaje, że nawet w normalnych latach, kiedy nie ma ostrych przejawów głodu około 30% ludności kraju stale głoduje. Rokrocznie w Indiach ginie od śmierci głodowej kilkaset tysięcy osób. W czasie wielkiego głodu w Bengalu w 1943 roku zmarło z głodu 3 i pół miliona osób. Ówczesny dyrektor służby zdrowia w Indiach Anglik John Meegow, musiał przyznać, że w kraju tym co najmniej 80 mln ludzi stale niedojada. Taki jest plon wieloletniej gospodarki imperialistów angielskich w Indiach.

Obecnie od kilku miesięcy grasuje głód w prowincji południowej Madras, liczącej około 57 mln ludności. Według agencji angielskiej Reutera, tak straszliwego głodu nie doznawano w tej prowincji od lat 75. System irygacyjny znajduje się tutaj w pełnym upadku. W wielu miejscach powysychały studnie, strumyki i rzeki — do braku żywności dołączył się brak wody.

Oto jak pisze o jednym z rejonów tej prowincji hinduski dziennik „Crossroads”. Śmierć i rozpacz panują w Rayalasima. Niebawym głód zagraża istnieniu 6 mln ludności. Na wszystkich drogach prowadzących do większych miast widzi się karawany nieszczęśliwych przesiedleńców z dziećmi na rękę i zawiniątkiem na głowie, zawierającym ich cały majątek. Wiele z nich wyczerpanych do ostateczności i nie mogących iść dalej poukładało się na ziemi i z rezygnacją oczekuje nieuchronnej śmierci. Tutaj nie ma ani pożywienia, ani wody do picia.

Wsie niegdyś kwitnące przedstawiają żalosny widok opuszczenia i ruiny. W każdej takiej wsi pozostało na miejscu zaledwie po parę dziesiątków starców i inwalidów. Ci nieszczęśliwi zjadają literalnie wszystko: liście, korzenie — i umierają z wycieńczenia albo od chorób spowodowanych takim wyżywieniem.

Na wiadomość o głodzie w Indiach związki zawodowe ZSRR pospieszyły natychmiast z pomocą głodującej ludności. Dwa duże statki „Karaganda” i „Admirał Uszakow” zostały załadowane artykułami żywnościowymi i wysłane do Indii, gdzie podziałem otrzymanej pomocy zajął się hinduski „Czerwony Krzyż”.

Za otrzymane dary w ilości 10 tys. ton pszenicy, 5 tys. ton ryżu, 500 tys. puszek mleka skondensowanego i 250 tys. indyjskich rupii w gotówce rząd indyjski za pośrednictwem swojego posła w Moskwie wyraził radzieckim związkom zawodowym podziękowanie.

Anglicy sprawą głodu w Indiach nie zainteresowali się zupełnie, a Amerykanie sprzedali rządowi Indii dużą partię pszenicy, której znaczna część, jak doniosła prasa hinduska, okazała się zgniłą. (mp)

BOLIWIA W WALCE Z AMERYKAŃSKIMI IMPERIALISTAMI

BOLIWIA była krajem ciągłych zmian, w których wyniku ustępowali prezydenci i ministrowie, zmieniały się kliki rządzące, ale nie ulegały zmianom nędza i ciemnota mas ludowych. Nie ustępował również z placu prawdziwy władca Boliwii — monopole amerykańskie, które zawładnęły naturalnymi bogactwami kraju.

Wystarczy powiedzieć, że przeszło 72% złóż mineralnych Boliwii znajdowało się do niedawna w ręku trzech wielkich przedsiębiorstw opartych o kapitały zagraniczne, głównie amerykańskie. Największym z nich jest rockefellerowski koncern „Patino Mines and Enterprises“, mający w swoim ręku 43% krajowego wydobycia surowców mineralnych, głównie cyny i ołowiu. Drugie miejsce zajmuje kompania Hochschild (kapitały amerykańskie i chilijskie) z 22% wydobycia i trzecie — kompania Aramayo (kapitały Banku Szwajcarskiego) z 7% wydobycia.

O niebywałym ograbianiu kraju przez kapitał cudzoziemski najlepiej świadczy fakt, że pomimo stałej i częstokroć znacznej nadwyżki bilansu handlowego (np. w 1951 roku wartość eksportu wyniosła 150,9 mln dolarów, a importu — 78,9 mln dolarów) bilans płatniczy Boliwii był stale ujemny, albo w najlepszym razie wyrównany bez poważniejszej nadwyżki. Wszystkie bowiem zyski z bogatych kopalń boliwijskich zagarniały zagraniczne monopole.

W przeciwieństwie do olbrzymich zysków kapitalistów zagranicznych poziom życia ludności boliwijskiej należy do najniższych w Ameryce Łacińskiej. O katastrofalnym spadku stopy życiowej klasy robotniczej pisała nawet amerykańska prasa reakcyjna. Według „Wall-Street Journal“ górnik boliwijski nigdy nie jada do syta i od dzieciństwa aż do śmierci stale głoduje. W warunkach boliwijskich każdy zatem ruch skierowany przeciwko rządowi mógł zawsze liczyć na poparcie ludności.

Kiedy w kwietniu 1952 roku reakcyjny generał Antonio Seleme, minister spraw wewnętrznych tak zwanej „Junta Militar“, usiłował w drodze puczu wojskowego zagarnąć władzę w swoje ręce, wzięcie udziału w walce przez robotników stolicy i górników z Oruro zadecydowało o obaleniu junty, o odsunięciu Seleme od władzy i utworzeniu rządu liberalno-mieszczańskiego opartego o „Movimiento Nacionalista Revolucionario“ z udziałem kilku działaczy ze związków zawodowych. Szczególnie zaciętego charakteru nabrała walka w Oruro, gdzie zginęło lub zostało rannych przeszło tysiąc górników.

Przewrót kwietniowy przekreślił słynny w całej Ameryce Południowej tzw. plan „K“ (Keenleyside),

opracowany na prośbę junty przez specjalną komisję ONZ i oddający w ręce Amerykanów kontrolę nad całym życiem politycznym i gospodarczym Boliwii. Komisja ONZ za najpilniejszą potrzebę Boliwii uznała wzmożenie dopływu kapitałów zagranicznych dla eksploatacji bogactw naturalnych kraju i w związku ze swoją tezą zasadniczą zaleciła:

1. Wprowadzenie do wszystkich działów administracji państwowej nie wyłączając ministerstw i kancelarii prezydenta, oraz do ważniejszych instytucji gospodarczych ekspertów ONZ (czyli Amerykanów) z pełnią władzy.

2. Udzielenie w drodze ustawodawczej i przez rząd gwarancji, że przedsiębiorstwa cudzoziemskie, a w szczególności górnicze nie będą podlegały nacjonalizacji.

3. Poczynienie ułatwień dla wywozu zysków przedsiębiorstw cudzoziemskich.

Taki był plan „pomocy technicznej“, o który błagała, który zaakceptowała i zaczęła wprowadzać w życie „Junta Militar“.

Swoje rządy zdobyte w drodze zamachu stanu przy współudziale ambasadora amerykańskiego w maju 1951 roku junta rozpoczęła od udzielenia kompanii Hochschild koncesji na eksploatację złóż cynowych w pobliżu jeziora Titicaca ze zwolnieniem od wszelkich podatków na przeciąg 5 lat.

W górnych sferach za rządów junty szerzyła się korupcja, a grabież dobra publicznego osiągnęła zastraszające rozmiary. Natomiast warunki życia ludności pogarszały się z każdym dniem. W okresie przed upadkiem junty ceny żywności zwykowały przeszło o 100%, a ludność pracująca, praktycznie biorąc, nie mogła zdobyć ani chleba, ani mięsa, ani cukru.

Było jasne, że w warunkach kryzysu i ogólnego niezadowolenia rząd nie może się utrzymać. Próba opanowania sytuacji przez gen. Seleme w drodze wojskowego przewrotu nie udała się dzięki bohaterskiemu wystąpieniu klasy robotniczej z Komunistyczną Partią Boliwii na czele, która rzuciła entuzjastycznie przyjęte przez cały kraj hasło wyrzucenia Amerykanów z Boliwii oraz wywłaszczenia przedsiębiorstw cudzoziemskich i obszarników.

Reakcja jednak nie dała za wygraną i czym prędzej ściągnęła przebywającego na wygnaniu w Buenos Aires mieszczańskiego polityka Victora Paz Estensoro, który został prezydentem.

Orędzie prezydenta, ogłoszone 16 kwietnia przez radio spotkało się z dużym aplauzem prasy amerykańskiej, która podkreśliła, że prezydent nie użył w nim słowa „nacjonalizacja“ i oświadczył, iż Boliwia potrzebując inwestycji nie może zamykać drogi kapitałom zagranicznym.

Z drugiej jednak strony przywódca górników Juan Lechui, minister górnictwa w rządzie Estensoro, w przemówieniu w dniu 1 maja oświadczył:

Jesteśmy tutaj po to, aby wymagać, uświadamiać i bronić interesów ludzi pracy. Musimy znacjonalizować kopalnie, aby kapitał boliwijski pozostał w Boliwii. Musimy dokonać rewolucji, aby ziemia, którą uprawiają Boliwijczycy, należała do Boliwijczyków. Musimy skończyć ze spekulantami i zapewnić ludowi chleb. Kto jest przeciwko naszemu programowi, jest przeciwko Boliwii, gdyż nasz program jest programem mas pracujących Boliwii.

Według ostatnich wiadomości z La Paz walka o nacjonalizację kopalń została w pierwszej fazie wygrana. Pod naciskiem klasy robotniczej, a przede wszystkim górników, kopalnie cyny, ołowiu i srebra, stanowiące największe bogactwo Boliwii zostały upaństwowione. Monopole amerykańskie otrzymały cios, który głośnym echem odbił się w całej Ameryce Łacińskiej.

Ośrodkiem walki o nacjonalizację kopalń, jak również o wyrzucenie Amerykanów z Boliwii stała się utworzona w La Paz po przewrocie kwietniowym konferencja związków zawodowych pod nazwą Central Obrera Boliviana (Boliwijska Centrala Robotnicza).

W Ameryce Łacińskiej siły antyimperialistyczne rosną i potężnieją. (sb)

ZASTÓJ GOSPODARCZY W NOWEJ ZELANDII

NOWA ZELANDIA należy, jak wiadomo, do grupy krajów kapitalistycznych o stosunkowo najwyższym dochodzie narodowym. Położona z dala od wielkich kontynentów i nie biorąca do niedawna udziału w wyścigu zbrojeń mogła rozwijać niektóre gałęzie gospodarki narodowej. Rozwój ten, jak w każdym kraju kapitalistycznym był nierównomierny i podlegał wszystkim skutkom ogólnego kryzysu kapitalizmu. Znalazło to swój wyraz w szeregu niekorzystnych zjawisk dla gospodarki. Tak więc saldo ujemne bilansu płatniczego Nowej Zelandii za ubiegły rok finansowy, kończący się 30 czerwca 1952 roku, wyniosło — jak na dwumilionową ludność — olbrzymią sumę 51,3 mln funtów nowozelandzkich (1 funt = 2,8 dol.). Deficyt osiągnął najwyższe nasilenie w czerwcu 1952 roku wyrażając się kwotą 7,8 mln funtów. Deficyt płatniczy został spowodowany głównie nadmiernym importem z Anglii, nieproporcjonalnym do sił wytwórczych kraju. Ogółem w ciągu 1951—52 roku finansowego importowano do Nowej Zelandii towarów na sumę 250 mln funtów, czyli import stanowił mniej więcej połowę wartości globalnej produkcji Nowej Zelandii. Według prowizorycznych obliczeń wartość globalnej produkcji Nowej Zelandii wyniosła w tym samym roku finansowym 473 mln funtów, z czego na produkcję rolniczą przypada 315 mln funtów.

Pomimo, że produkcja rolnicza stanowi podstawę ekonomii kraju, rolnictwo nowozelandzkie po wojnie podobnie jak rolnictwo australijskie i w krajach Ame-

ryki Łacińskiej wykazuje wyraźny zastój, a w niektórych gałęziach wyraźny spadek produkcji.

Nawet produkcja głównych artykułów wywozu (mięsa, serów, masła i wełny) kształtuje się raczej niekorzystnie. Według obliczeń urzędowych, dokonanych częściowo na podstawie danych szacunkowych, a więc przedstawiających sytuację raczej optymistycznie, produkcja mięsa w 1952 roku wyniesie 530 mln funtów wobec 577 mln funtów a produkcja serów 212 mln funtów wobec 244 mln funtów — w 1951 roku. Produkcja masła i wełny w 1952 roku utrzymuje się mniej więcej na poziomie 1951 roku.

Na zastój w rolnictwie wpływa przede wszystkim odpływ sił roboczych ze wsi spowodowany niedostatecznym wynagrodzeniem robotników rolnych i brakiem mieszkań a następnie deficyt nawozów fosforowych i wysokie ceny na nie. Rząd nowozelandzki zajęty „wielką polityką“, konferencjami w Honolulu i montowaniem bloku Pacyfiku nie potrafił znaleźć środków na usunięcie bolączek powodujących stopniowy rozkład rolnictwa i zarządził daleko idące ograniczenia przywozu. Przydział np. dewiz na import towarów w 1953 roku został ustalony na 40% sumy wydanej na import w 1950 roku. Kryzys w przemyśle nowozelandzkim objął głównie przemysł tekstylny, odzieżowy, gumowy i meblowy.

Sprawa bezrobocia zatem i dla Nowej Zelandii przestała już być zagadnieniem teoretycznym i będzie nabierała ostrości w miarę wchodzenia Nowej Zelandii w orbitę amerykańskiej polityki zbrojeń. (mp)

OSŁABIENIE AKTYWNOŚCI GOSPODARCZEJ UNII POŁUDNIOWO-AFRYKAŃSKIEJ

NIA Południowo-Afrykańska przeżywa obecnie wyraźne osłabienie aktywności gospodarczej związane ze wzrastającym pogłębianiem się sprzeczności w obozie agresywnego imperializmu.

Dewaluacja funta dokonana we wrześniu 1949 roku i późniejsza gwałtowna wyżka cen na surowce bezpośrednio po agresji amerykańskiej przeciwko Korei spowodowały znaczny choć w dużej mierze nominalny wzrost obrotów towarów w handlu zagranicznym Unii Południowo-Afrykańskiej.

W ciągu 1950 roku wartość eksportu (bez złota) w porównaniu z rokiem poprzednim wzrosła o 95 mln funtów wynosząc 252 mln funtów, a w 1951 roku podniosła się o dalsze 91 mln i osiągnęła sumę 343 mln funtów. Wzrostowi eksportu towarzyszył jeszcze szybszy wzrost importu, którego wartość w 1951 roku wyniosła 470 mln funtów.

Jednakże w ciągu pierwszych 7 miesięcy bieżącego roku wartość eksportu zmniejszyła się o 5% w porównaniu z odpowiednim okresem 1951 roku osiąga-

jąc sumę 195 mln funtów, natomiast wartość importu w stosunku do roku poprzedniego pomimo różnych ograniczeń importowych wprowadzonych w marcu przez ministra spraw ekonomicznych prawie nie uległa zmianie i wyniosła kwotę 265 mln funtów.

Sztuczne ożywienie w 1950 roku i obecne osłabienie życia gospodarczego Unii znajduje odzwierciedlenie w bilansie płatniczym państwa. W roku 1949 saldo ujemne bilansu płatniczego wyraziło się sumą 314 mln funtów, w roku 1950 zamiast salda ujemnego Unia miała saldo dodatnie w wysokości 149 mln funtów, a w roku 1951 ponownie wróciło saldo ujemne w kwocie 113 mln funtów.

Bezpośrednim wyrazem niekorzystnego kształtowania się bilansu płatniczego jest spadek rezerw złota i dewiz Unii. Wynosiły one 172 mln funtów w marcu 1951 roku, 137 mln funtów w końcu 1951 roku i 118,7 mln funtów w sierpniu 1952 roku. Zmniejszenie się funduszu dewizowego o 30% na przestrzeni ostatnich 17 miesięcy nabiera tym większego znaczenia, że dopływ kapitałów zagranicznych od początku 1951 roku do połowy 1952 roku wyniósł około 120 mln funtów.

W rolnictwie nastąpił wyraźny spadek produkcji, a kryzys gospodarczy w przemyśle daje się szczególnie we znaki przemysłom tekstylnemu, odzieżowemu i skórzanemu. Rząd Unii w drodze forsowania przemysłu wojennego usiłuje zapobiec pogłębianiu się kryzysu, np. w dniu 4 października bieżącego roku została w Transvaalu uruchomiona wielka huta stalowa o rocznej produkcji 500 tys. ton, budowana od 6 lat kosztem 30 mln funtów.

Na ożywienie aktywności gospodarczej Unii Południowo-Afrykańskiej, jej minister finansów Havenga znajduje jedyne lekarstwo w tym, że rozwija szeroką akcję w USA, Anglii i innych krajach kapitalistycznych w kierunku spotęgowania dopływu kapitałów zagranicznych do krajów Unii. W tym duchu przygotował na listopadową konferencję finansową ministrów krajów Wspólnoty Brytyjskiej szeroki program inwestycji. Jakkolwiek kapitał zagraniczny przynosi ze sobą wzrost wyzysku i grabieży, rząd jednak Malana widzi w tym jedyną możliwość zapobiegnięcia wzrostowi bezrobocia i depresji gospodarczej.

Polityka dyskryminacji rasowej uprawiana ze szczególną brutalnością przez rząd Malana wytworzyła ciężką atmosferę w całym państwie i zaostrzyła stosunki między ludnością białą i kolorową. Groźba bezrobocia i depresji gospodarczej w połączeniu z walką rasową wpływa deprymująco na imperialistyczny kapitał zagraniczny, który nie jest skłonny ponosić zbyt dużego ryzyka dla swych nakładów inwestycyjnych.

W związku z tą sytuacją gubernator „South African Reserve Bank” na dorocznym walnym zebraniu akcjonariuszy w sierpniu bieżącego roku musiał stwierdzić

gwałtowny spadek (sharp contraction) dopływu kapitałów zagranicznych do Unii. To zjawisko dla gubernatora banku narodowego Unii Południowo-Afrykańskiej jest nie do strawienia. Nie widzi on destrukcyjnego oddziaływania imperialistycznego kapitału zagranicznego na ekonomikę Unii Południowo-Afrykańskiej, podobnie jak nie chce zrozumieć zasadniczej sprzeczności między kapitałem a pracą. Poprzez dalsze wzmożenie wyzysku mas pracujących, poprzez politykę rasistowską i faszyzację kraju, monopolisci Unii Południowo-Afrykańskiej pragną osiągnąć maksymalne zyski w spółce z imperialistami zagranicznymi. Dążą do tego kosztem mas pracujących i całej gospodarki narodowej, poddanej działaniu ogólnego kryzysu współczesnego kapitalizmu. (stb)

KONGO BELGIJSKIE W MACKACH AMERYKAŃSKIEGO IMPERIALIZMU

WŚRÓD rekinów Wall Street szczególny apetyt budzi Kongo Belgijskie, jako bogate źródło wielu, a przede wszystkim strategicznych surowców. W świecie kapitalistycznym w 1950 roku Belgijskie Kongo zajmowało I miejsce pod względem wydobywania kobaltu (przeszło 70% wydobywania światowego), 4 — pod względem wydobywania cyny (8,7% całego wydobywania) i 5 — jeżeli chodzi o rudę miedzaną (7% produkcji światowej). Ponadto Kongo Belgijskie obfituje w złoża manganu, wolframu, srebra, węgla kamiennego, diamentów i innych cennych kopalin.

Po wojnie znaczenie Konga Belgijskiego dla amerykańskich agresorów ogromnie wzrosło w związku z wykorzystaniem rudy uranowej do produkcji bomb atomowych. Jak wiadomo, złoża wysokoprocentowej rudy uranowej w prowincji Catanga stanowią połowę znanych w świecie kapitalistycznym rezerw tego metalu. Toteż Kongo Belgijskie stało się największym dostawcą rudy uranowej do USA.

Jedynym towarzystwem zajmującym się w Kongo eksploatacją rudy uranowej jest „L'Union Minière du Haut Catanga”, którego 60% akcji znajduje się w ręku kapitału belgijskiego, a 40% — należy do angielskiego koncernu „Tanganyka Concession Limited”.

Na mocy porozumienia z Belgią i Anglią z 1942 roku USA uzyskały prawo do zakupu 3/4 całej produkcji rudy uranowej, resztę miała zabierać Anglia, ale już w pierwszym roku działania umowy USA wymogły na Anglii zrzeczenie się jej praw do zakupu rudy i całość wydobywania została skierowana do USA.

Wywóz rudy uranowej szybko wzrastał. W 1940 roku wynosił on 1089 ton, w 1943 r. — 8287 ton, w 1945 r. — 9967 ton, w 1949 r. — 12 tys. ton, w 1950 r. — 14 tys. ton. Danych późniejszych brak i nawet dane za rok 1950 mają częściowo charakter szacunkowy.

W początkach 1950 roku odbyła się w Waszyngtonie poufna konferencja USA, Belgii i Anglii w sprawie podziału rudy uranowej. Anglia żądała swoich 25%, Belgia domagała się podniesienia ceny na rudę, a USA chciały wszystko zachować po staremu. I znowu pod naciskiem USA Anglia musiała zrezygnować ze swoich żądań, a Belgia zobowiązała się do zachowania w tajemnicy ceny sprzedażnej rudy. Waszyngtonowi chodziło o to, aby USA mogły kupować rudę uranową z innych krajów po cenach możliwie najniższych.

Wkrótce po tej konferencji kapitaliści amerykańscy nabyli 600 tys. akcji angielskiego towarzystwa „Tanganyika Concession” i w ten sposób uzyskali kontrolę nad produkcją rudy uranowej i wielu innych kopalin, których wydobycie również zaczęło szybko wzrastać; np. wydobycie kobaltu z 1632 ton w 1938 roku podniosło się do 4376 ton w 1950 roku, cyny z 7,4 tys. ton do 14,8 tys. ton, cynku z 4 tys. ton do 75 tys. ton itd.

Dążąc do całkowitego opanowania naturalnych bogactw Konga Belgijskiego amerykańskie monopole bądź wchodzą w porozumienie z poszczególnymi kompaniami belgijskimi i uzależniają je od siebie, bądź też montują nowe przedsiębiorstwa na terenie Konga bądź też robią użytek z tak zwanego „4 punktu programu” Trumana.

W czerwcu 1951 roku rząd USA za pośrednictwem Eksportowo-Importowego Banku udzielił administracji Konga Belgijskiego pożyczki w wysokości 15,5 mln dol., a nieco później w tym samym roku „na sfinansowanie 10-letniego planu rozwoju Konga” Belgia

otrzymała 70 mln dol. pożyczki z Międzynarodowego Banku Odbudowy, kontrolowanego — jak wiadomo — przez amerykańskie monopole.

Jednocześnie ze wzmożoną eksploatacją surowców strategicznych buduje się w Kongu Belgijskim w przyspieszonym tempie drogi strategiczne i lotniska wojskowe. Już w 1947 roku liczone w Kongu 46 wojskowych lotnisk. Nowe lotniska pobudowane zostały w Banza, Mocoto i innych okolicach kraju. Na przebudowę jedynie lotniska w Leopoldville wyasygnowano sumę 300 mln franków belg.

Głównym zadaniem tak zwanego „10-letniego planu rozwoju Konga” przyjętego w 1949 roku, szeroko reklamowanego przez prasę burżuazyjną jako planu „podniesienia materialnego i kulturalnego ludności Konga” jest budowa i rozbudowa dróg i zakładów przemysłowych, potrzebnych do celów militarnych, np. z 25,2 mlrd franków belg., przeznaczonych na finansowanie tego planu, 12,9 mlrd wyasygnowano na przebudowę i budowę dróg strategicznych i środków łączności. Dziesięcioletni plan rozwoju Konga Belgijskiego jest właściwie częścią składową ogólnego programu państw imperialistycznych mającego na celu wzmożenie grabieży bogactw naturalnych Afryki, przekształcenie jej w bazę wojenną przeciwko ZSRR i krajom demokracji ludowej, jak również zwiększenie wyzysku ludności afrykańskiej. Jednocześnie plan ten ułatwia penetrację i ekspansję kapitału amerykańskiego na terenie afrykańskim. Monopole amerykańskie coraz bardziej zagarniają w swoje ręce ekonomikę Konga Belgijskiego i wypierają z Afryki imperialistów belgijskich, angielskich, francuskich. (mp)

Z UKOSA

POPYT I PODAŻ NA RYNKU „MIĘSA ARMATNIEGO”

MILITARYZACJA ekonomiki USA niesie ze sobą maksymalne zyski przede wszystkich wielkim koncernom amerykańskim, wykonującym zamówienia rządowe na sprzęt wojenny. „Dobrodziejstwo” to jest źródłem dumy amerykańskiej oligarchii finansowej i podległych jej organów prasowych. Jeden z nich „Journal of Commerce” informuje z triumfem, że w trzecim kwartale bieżącego roku ujawnione zyski 235 przedsiębiorstw amerykańskich wykonujących zamówienia wojenne wyniosły 535 mln dolarów wobec 490 mln w trzecim kwartale ubiegłego roku. Zyski koncernu „General Motors”, produkującego wozy pancerne i samochody ciężarowe dla armii amerykańskiej osiągnęły w trzecim kwartale br. sumę 117,9 mln dolarów. Zyski dwóch innych koncernów — „General Electric Company” i „Pennsylvania Electric Products”,

produkujących broń atomową oraz sprzęt telewizyjny i radiowy dla armii, wzrosły o 126%; a zyski sześciu największych fabryk, produkujących samoloty wojskowe — o 54%. Od podobnych komunikatów roi się w prasie amerykańskiej. Mają one świadczyć, że „konjunktura” na business typu wojennego, na maksymalne zyski producentów narzędzi zbrodni trwa w USA nieprzerwanie.

Produkcja narzędzi masowego niszczenia ludzkości daje w USA maksymalne zyski kapitalistom. Równocześnie powoduje zjawisko gwałtownego popytu na „mięso armatnie”. Wiadomo, że jest to jedyny towar, za który z nieukrywaniem zapalem chcą płacić dolarami amerykańscy podżegacze wojenni. Po „mięso armatnie” sięgają oni na rynek japoński, do Taiwanu, do Europy zachodniej. W tym też celu USA spreparowały projekt układu o „armii europejskiej”, który w swej istocie jest niczym innym, jak tylko próbą

utworzenia jednolitego rynku „mięsa armatniego“ na zaspokojenie potrzeb amerykańskich apetytów. Szczególną wagę projekt przywiązuje do rynku zachodnionieemieckiego, gdzie żywiołowo ujawniają się mocno cuchnące relikty wyrobu hitlerowskiego.

Jednakże wzmożony popyt monopoli amerykańskich na „mięso armatnie“ z Europy zachodniej wywołał wśród „sprzymierzeńców“ żywe niesnaski. Paryski reakcyjny „Le Monde“ ocenia je wręcz jako zapoczątkowanie kryzysu w agresywnym bloku atlantyckim. Sytuację na zachodnio - europejskim rynku „mięsa armatniego“ charakteryzuje dosadnie reportaż z Niemiec Zachodnich, opublikowany na łamach proamerykańskiego dziennika paryskiego „Combat“. Oto niektóre wyjątki z reportażu:

Mówi młody człowiek, neohitlerowiec. — Co mam robić z moją skórą? Armia amerykańska żąda najemników, więc wstępuję do wojska... „Przyjaciele“ (tzn. Amerykanie) brzydzą się nami, lecz potrzeba im „mięsa armatniego“, dobrego „mięsa armatniego“ z Niemiec Zachodnich... Jeśli przyjdzie wojna, będę zmuszony się bić, jestem wszak za to opłacany, dobrze opłacany... A moi towarzysze? Wszyscy prawie oficerowie byłego Wehrmachtu myślą tak samo, jak i ja: jesteśmy najemnikami, jesteśmy szumowiną z ostatniej wojny światowej.

Trafna samoocena. Z szumowin hitlerowskich „przyjaciele“ zza oceanu pragną utworzyć trzon „armii europejskiej“. Za „mięso armatnie“ najemnikom płaci się dolarami, nie dbając oczywiście o ich skórę, która wprawdzie swędzi, lecz równocześnie cierpnie na myśl o garbowaniu i doświadczeniach z ostatniej wojny.

Rynek „mięsa armatniego“ w zmarshallizowanej Europie znalazł się w impasie. Gwałtownemu popytowi amerykańskich podżegaczy wojennych mimo zachęty w dolarach nie towarzyszy żywiołowa podaż „mięsa armatniego“.

A jak się przedstawia podaż tego towaru na rynku własnym, amerykańskim? Więcej niż dwa lata minęło od barbarzyńskiego najazdu Amerykanów na Koreę; unaocniają one imperialistom koszt własny „mięsa armatniego“. Z podażą jednak na rynku amerykańskim nie jest dobrze jeszcze z innych powodów.

Amerykański gen. Lewis B. Hershey, szef „Selective Service“ (urząd komisji lekarskich przy poborze do wojska) rozczarowany jest stanem rozwojowym młodzieży amerykańskiej. Okazuje się, że przy powołaniu do służby wojskowej więcej niż 1/3 poborowych amerykańskich odpada na komisjach lekarskich, jako „material“ niezdatny do służby wojskowej. Gen. Hershey w tej sprawie zdawał raport przed Komisją Handlu Wewnętrznego i Zagranicznego przy Izbie Reprezentantów (chyba wystarczający dowód, że również żołnierz amerykański jest uważany w USA za towar, za „mięso armatnie“).

Raport obejmował badania komisji lekarskich za okres dwóch lat od rozpoczęcia agresji przeciwko Ko-

rei. Na 1520 tys. poborowych — stwierdził gen. Hershey — 535 tys., czyli 35,2%, zostało zwolnionych jako niezdatnych do wojska, w tym 245 tys. z powodu słabego rozwoju fizycznego, 248 tys. z powodu wyjątkowo niskiego poziomu umysłowego, a 43 tys. z obu powodów łącznie. Szczególnie duży odsetek zwolnień przypada na stany południowe. Rekord utrzymuje stan Południowej Karoliny, gdzie od powinności wojskowej odpada 63% młodych ludzi.

Te dane statystyczne — raczył zauważyć generał — wskazują na to, że stan rozwojowy młodzieży amerykańskiej jest „jednym z najbardziej irytujących problemów naszej epoki“. I nic więcej generał nie miał do powiedzenia. A dane te mówią same za siebie. Są one wynikiem ograbiania szerokich mas pracujących przez monopolistów amerykańskich, zbierających maksymalne zyski na przygotowaniach do nowej wojny światowej.

Podaż „mięsa armatniego“ na rynku własnym jest wyraźnie niedostateczna, towaru zatem trzeba szukać na rynkach „sprzymierzeńców“. Tu toczą się budzące odrazę targi. W pierwszym rzędzie faworyzowany jest dostawca adenauerowski, otoczony zgrają generałów hitlerowskich. Roi im się nowy Wehrmacht w sile miliona żołnierzy najemnych, oddanych do dyspozycji imperialistów amerykańskich za dolary, za maksymalne zyski niemieckich handlarzy narzędziami zbrodni.

Na utworzenie rynku „mięsa armatniego“ w Europie Zachodniej, podobnie jak na Dalekim Wschodzie nie pozwolą narody, które ujęły w swe ręce sprawę obrony pokoju po to, by nie dopuścić do nowej masakry światowej. (el-es)

KŁOPOTY KORONACYJNE

W PAŁACU brytyjskiego MSZ na Downing Street, w pięknym salonie z dębowymi boazeriami, w którym normalnie zasiada komisja prawnicza rady królewskiej, a więc najwyższa instancja sądowa Commonwealth'u, odbywają się ostatnio narady specjalnego trybunału apelacyjnego, który rozpatruje podania szeregu obywateli brytyjskich, związane z mającą się wkrótce odbyć ceremonią koronacji królowej angielskiej.

Jakież to są spory, które ma rozstrzygać trybunał, składający się z dziewięciu poważnych prawników i kilku innych wybitnych osobistości królestwa?

Niektóre pretensje petentów nie są skomplikowane i pozwalają na szybkie rozstrzygnięcie. Tak więc, potwierdzono biskupom z Durham i z Bath przywilej „podtrzymywania Jej Królewskiej Mości w czasie koronacji“; lord-major Londynu, tak jak dawniej będzie miał prawo noszenia w czasie koronacji „ozdobionego kryształami czekanu“, a lady Erroll — „srebrnej buławy wagi dwunastu uncji, inkrustowanej złotem i ozdobionej herbem królewskim z jednej strony a her-

bem lady Erroll z drugiej". Dziekanowi kapituły w Westminster powierzono zgodnie z tradycją zadanie instruowania królowej co do zwyczajów związanych z koronacją, przy czym lord-kancierz zastrzegł, że wysokość przypadającego z tego tytułu wynagrodzenia zostanie ze względu na zły stan finansów królewskich pozostawiona do uznania królowej.

Nie powiodło się księciu Somerset, któremu trybunał nie przyznał przywileju „noszenia jabłka i berła”; również podanie admirała O'Brien Croker, który chciał „nosić czarę lub sztandar królowej”, nie spotkało się z aprobatą trybunału; nie też nie wskórała Maria Elżbieta Earl Long, która z tytułu posiadania historycznego dworu w hrabstwie Norfolk pretendowała do przywileju „noszenia kosmetyczki królowej”.

Trudniejszy do rozstrzygnięcia był zadawniony spór genealogiczny kilku rodzin z arystokracji angielskiej, zwany „bitwą o ostrogi”. Trybunał wydał sąd salomowny, przyznając lordowi Hastingowi i lordowi Curstonowi prawo noszenia w czasie koronacji po jednej ostrodze królewskiej.

Najwięcej jednak trudności przysparza nie rozstrzygnięty dotąd spór dotyczący przywileju „dostarczenia rękawiczki na prawą rękę monarchini, i podtrzymy-

wania jej prawej ręki dzierżącej berło” podczas ceremonii w opactwie westminsterskim. Przywilej ten został nadany przez Wilhelma Zdobywcę Bertrandowi de Verdun i jako związany z posiadaniem dworu Worksop przysługiwał potomkom rodziny księcia Newcastle.

Tymczasem w świecie zachodziły zmiany, rozkładający się feudalizm musiał ustąpić kapitalizmowi, a rodzina Newcastle przekazała swe posiadłości kapitalistycznej spółce akcyjnej. Zarząd London and Fort George Land Co, gospodarującej w Worksop, poczuł nagle ochotę spełnienia feudalnej powinności. Czy tylko jednak ze snobizmu? Jakże skutecznie można by wykorzystać fotografię dyrektora przedsiębiorstwa, podtrzymującego znuzone ramię królowej, do reklamy przetworów londyńskiej spółki?

Trybunał nie mógł się zdecydować na sprofanowanie „świętej tradycji”, przez dopuszczenie osoby bez kropli błękitnej krwi do celebrowania w czasie koronacji.

Spór więc trwa w dalszym ciągu, absorbując umysły wielu wybitnych mężów stanu, którzy w tych warunkach nie mają czasu na zajęcie się sprawami załamującego się budżetu państwowego i innymi „drobiazgami” życia gospodarczego Wielkiej Brytanii. (sef)

Z K R A J U

MAŁA MECHANIZACJA W HUTNICTWIE

JEDNYM z warunków szybkiego rozwoju hutnictwa jest lepsze wykorzystanie mocy produkcyjnej istniejących urządzeń, modernizacja starych urządzeń oraz szerokie stosowanie małej mechanizacji.

W hucie „Bobrek” mała mechanizacja nie tylko ułatwiła ludziom pracę, ale poza tym uczyniła ją lżejszą i przyjemniejszą. Zmechanizowanie pracochłonnych robót w bardzo znacznym stopniu podniosło wskaźniki techniczne. W wyniku realizacji projektu dokumentacji technicznej, dotyczącej mechanizacji i automatyzacji wielkiego pieca, ręczny załadunek zastąpiono transporterami, zabudowano skośny wyciąg skipowy i zmechanizowano obrotowy zasyp „Browna”. Taśmę przenoszącą wsad na górę pieca do zasypu — sposób po raz pierwszy zastosowany właśnie w hucie „Bobrek” — zabezpieczono przed spalaniem się zasłoną z blachy stalowej i dzięki mechanizacji również tego odcinka załadunku wielkich pieców wyeliminowano ciężką fizyczną pracę pchania wózków, objeżdżania dookoła misy zasypowej i przewracania wózków do zasypu. W efekcie zwolniono dziesiątki ludzi do innej pracy produkcyjnej, a wydajność pieca, który zmechanizowano w II półroczu 1951 r. wzrastała następująco: przyjmując wydajność w roku 1951 za 100, wzrosła

ona w I kwartale 1952 r. do 123, w lipcu — do 151, a we wrześniu do 180.

Na innym piecu postawiono wyciąg pionowy i zastosowano na nim skip. Wykorzystano tu również istniejące w hucie wagon-wagi, które podają wsad do zbiorników. Taśma doprowadza wsad wprost do wózków skipowych, przy czym maszynistka reguluje podział wsadu na 6 skipów. W rezultacie, wskutek przebudowy i zmechanizowania wydajność pieca wzrosła o około 40%.

Olbrzymie korzyści przyniesie również zastosowanie wniosków racjonalizatorskich z dziedziny małej mechanizacji w hucie „Pokój”, której załoga przejawiała w okresie przygotowań do konferencji partyjno-technicznej wzmoczoną pomysłowość, zgłaszając ponad 1700 wniosków, z czego już z górą 1000 zostało przyjętych. Mała mechanizacja obejmuje tutaj również projekt przebudowy wyciągów skipowych na wielkich piecach przy równoczesnym wprowadzeniu pewnych czynności automatycznych tych mechanizmów, dzięki czemu zlikwiduje się ciężką pracę i podniesie wydajność pieców o 18%. Troską o wyeliminowanie pracochłonnych robót podyktowane były również i inne pomysły, jak np. mechanizacja pewnych czynności przy remontach pieców martenowskich. Ręczne, ciężkie wykuwanie żuźla zastąpiono mechanicznym przy pomocy specjalnych skrzyń staliwnych, wymurowanych wewnątrz. Skrzynie zabudowano i po każdorazowym spuszczeniu wyciąga je

suwnica. Usunięcie żuźla nie stanowi już trudności. W toku praktyki pomysły usprawnia się, jak chociażby opisany wyżej, gdy okazało się, że trzeba podnieść temperaturę komór i inaczej zabudować skrzynie, aby żużel nie narastał na ścianach komór, lecz spływał w całości do skrzyń.

Załadunek, tworzyw wielkopieczowych zmechanizowano również w hucie „Dzierżyński” i „Florian”. W hucie „Bierut” zmechanizowano roboty na kamieniołomach oraz wyładunek gruzu z wagonów na zwały, szereg czynności zmechanizowano w stalowni huty „Jedność” itd.

Łącznie w 1952 r. oszczędności z tytułu pomysłów racjonalizatorskich w hutnictwie sięgają już sumy ponad 30 mln zł, w czym co najmniej 1/4 stanowią oszczędności uzyskane z tytułu małej mechanizacji. Na małą mechanizację skierowana jest w pierwszym rzędzie uwaga działów wynalazczości CZPH i CZPSS jako ośrodków planujących oraz klubów racjonalizacji w poszczególnych hutach, które wspólnie z dyrekcjami hut opracowują tematykę zagadnień wymagających rozwiązania. Szczególna uwaga dyrekcji i klubów racjonalizacji zwrócona jest na tzw. „wąskie gardła”, których zlikwidowaniem zajmują się każdorazowo powoływane brygady inżyniersko-robotnicze, realizujące socjalistyczne zamówienia dyrekcji. Dziesiątki tych brygad zdało już egzamin. Najwięcej i najlepiej pracujących brygad jest w hutach: „Kościeszko”, „Pokój”, „Ferrum”, „Batory”, „Jedność”.

Są jednak huty, których brygady inżyniersko-robotnicze, mimo że mają wiele problemów do rozwiązania, nie wywiązują się należycie ze swych zadań. Np. w hucie „Bierut” istnieje w tej chwili 9 brygad tego typu, ale ani jedna jeszcze nie przedstawiła swych projektów w związku z otrzymanymi zamówieniami socjalistycznymi. Podobnie jest w hucie „Zawiercie”.

W wyniku osiągnięć w dziedzinie małej mechanizacji postępuje wzrost wydajności. W hucie „Bobrek” wydajność w wielkich piecach wzrosła w październiku niemal dwukrotnie w porównaniu ze styczniem czy lutym br. na co wpłynęły również inne czynniki.

Wzrost wydajności pracy przyczynił się z kolei do znacznego przekroczenia planów produkcyjnych. Stalownia huty „Jedność” wykonała np. plan miesiąca października w 111,4%. Niespotykane wysoki był również wynik wykonania planu całego zakładu — 103,9%. Podobnie wygląda sytuacja w innych hutach, w których zagadnienie rozwoju małej mechanizacji stało się jedną z wytycznych pracy kierownictwa huty, Podstawowej Organizacji Partyjnej i całej załogi.

Mała mechanizacja stanowi bowiem jeden z podstawowych środków przewyciężenia gospodarczego i technicznego zacofania, jedną z podstawowych dźwigni wzrostu produkcji naszego socjalistycznego przemysłu. (ko)

SZYBKOŚCIOWE PĘDZENIE CHODNIKÓW W GÓRNICTWIE

W OPARCIU o nowoczesne maszyny, o rozwijającą się mechanizację przystąpiono na niektórych kopalniach już przed szeregiem miesięcy do szybkościowego pędzenia chodników.

Zaczął się na kopalni „Ziemowit II” i „Radzionków”. W listopadzie 1951 r. zespół przodkowy Wiktora Świergolika, rębacza kopalni „Ziemowit II” uzyskał 280 metrów postępu. Osiągnął on ten sukces, mimo że warunki pracy były trudne, mimo że słaby strop i przeciekająca bez przerwy woda utrudniały postęp i wymagały szczególnie dobrej organizacji pracy. W następnych miesiącach poszło jeszcze lepiej. Pomogło kierownictwo kopalni i Instytut Mechanizacji Górnictwa. Zachęcił jednak załogę „Ziemowita” również wyczyn górników kop. „Radzionków”, którzy w następnym miesiącu, w styczniu br. na pierwszym zorganizowanym w tej kopalni chodniku szybkościowym uzyskali w ciągu 27 dni pracy na trzy zmiany 312 mb postępu chodnika, a przodująca brygada osiągnęła imponującą wydajność — 24 tony węgla na roboczo-dniówkę.

Z początkiem sierpnia górnicy „Radzionkowa” przystąpili z kolei do eksploatacji zasobnej w węgiel nowej partii pokładu 412B przy zastosowaniu zmechanizowanej szybkościowej metody przebijania chodników. Rozpoczęto prace od pędzenia chodnika wentylacyjnego, po czym zespoły przodkowe przeszły do szybkościowego przebijania dwu równoległych chodników prowadzących już bezpośrednio do nowej partii kopalni.

Nowy rekord w przemyśle węglowym ustalili przodownicy pracy z kop. „Michał” — Maksymilian Ochman i Walter Szarf, którzy również zastosowali w swej pracy nową metodę, realizując zobowiązania lipcowe. Upędzili oni przy pomocy ładowarki radzieckiej S-153 400 metrów bieżących chodnika, pracując na dwóch zmianach w ciągu jednego miesiąca. Zmiana Ochmana osiągnęła w tym okresie 9,5 m postępu i 25 ton wydajności na roboczo-dniówkę. Przeciętnie obydwie brygady wydobywały dziennie 100 ton węgla, co było najlepszym wynikiem w przemyśle węglowym.

Październik przyniósł nowy rekord. Brygada Mariana Łaciaka w nowobudującej się kop. „Ziemowit II”, dążąc do przedterminowego oddania zakładu do pełnej eksploatacji, zastosowała w ramach zobowiązań przedwyborczych metodę szybkościową przy przebijaniu dwóch chodników używając wrębówki i mechanicznej ładowarki „kaczy dziób” krajowej produkcji. Rekord Ochmana z kop. „Michał”, który — trzeba dodać — osiągnął swój sukces obsługując jedną wrębiarką i jedną ładowarką dwa przodki, został pobity. Zmiana Łaciaka, pracując także na dwóch, lecz całkowicie zmechanizowanych przodkach osiągnęła w październiku

432 m chodnika węglowego, ustalając nowy rekord w przemyśle węglowym, przy czym średni dzienny postęp dochodził do 16 metrów. W ciągu miesiąca wydobyto metodą szybkościowego pędzenia chodnika 4911 ton węgla, średnie zaś wydobyte dzienne wynosiło 180 ton.

Dzięki metodzie szybkościowego pędzenia chodników węglowych, górnicy śląscy osiągają coraz lepsze wyniki, które w niemalym stopniu przyczyniają się do wcześniejszego przygotowania rezerwowego frontu odbudowy, co w dalszej kolejności ma wpływ na rytmiczną pracę kopalni.

Aby pomóc brygądom przodkowym w osiągnięciu tych sukcesów, kierownictwo techniczne kopalni zapewniło im najlepsze warunki pracy — dobrą wentylację, ciągłą odstawę urobku, dostawę na czas dostatecznej ilości materiałów do przodka, wyposażając równocześnie przodek w maszyny przodkowe i narzędzia pracy. Obsługiwanie dwóch przodków przez brygadę Łaciaka ułatwione było dzięki temu, że zainstalowano 2 zespoły ładowarek „kaczy dziób” produkcji krajowej oraz wrębiarek zabierkowych, po jednej na każdym chodniku. W każdym przodku były również do dyspozycji po 2 wiertarki elektryczne typu „Moj”, zapewniona była dostawa materiałów potrzebnych do budowy oraz rynien do ładowania „kaczym dziobem” do samego przodka. Odstawa urobku z przodka do wozów odbywała się bez przerw, za pomocą przenośnika taśmowego.

W okresie miesiąca prowadzenia chodnika szybkościowego miało miejsce 5 przekładek ładowarki „kaczy dziób” (czynność przenoszenia maszyny na inne miejsce), które dokonywały specjalne zespoły przekładowe, podczas gdy brygada Łaciaka pracowała na drugim chodniku. Czas trwania poszczególnych przekładek wahał się od 8 do 14 godzin.

Sukcesy jakie osiągają brygady stosujące szybkościowe pędzenie chodników węglowych przyczyniają się w poważnym stopniu do coraz znacniejszego wzrostu wydajności, pomagają kopalniom do wykonania i przekraczania planów, jak tego przykładem jest m. in. kop. „Ziemowit II”, która znajdowała się pod planem, a dziś systematycznie plany wykonuje.

Aby podobne sukcesy mogły być udziałem brygad w innych kopalniach, trzeba tylko, aby dozór techniczny i kierownictwo pamiętały stale o tym, że „kacze dzioby” należy stosować przede wszystkim na chodnikach węglowych o wybiegu nie mniejszym niż 400 metrów. Zespoły obsługujące „kaczy dziób” powinny być odpowiednio dobrane i przeszkolone.

Olbrzymie znaczenie dla szybkościowego pędzenia chodnika ma również zapewnienie budulca, który powinien znajdować się nie dalej jak 30 m od przodka. Stale przy tym musi istnieć rezerwa, wystarczająca przynajmniej na jedną dniówkę. Zabezpieczyć trzeba

wreszcie odstawę, która musi działać bezawaryjnie. Niemale znaczenie ma również oświetlenie lampami elektrycznymi przodka, na którym pracuje „kaczy dziób”. Nad całością pracy zaś musi stale czuwać wysoko kwalifikowany nadzór techniczny.

Na bazie tych warunków załogi górnicze będą mogły w coraz szerszym zakresie stosować szybkościowe pędzenie chodników, przyczyniając się do wyrównania długu wobec państwa jaki ciąży na kopalniach, do dostarczania rozwijającemu się przemysłowi coraz więcej węgla. (ko)

ABY ENERGIA ELEKTRYCZNA W PEŁNI DOCIERAŁA DO ODBIORCÓW

TEGOROCZNE plany Zakładów Energetycznych Okręgu Centralnego, którego składową częścią są zakłady znajdujące się na terenie Warszawy, przewidują podniesienie produkcji energii elektrycznej o 25% w stosunku do ubiegłego roku, przy jednoczesnym zwiększeniu nakładów inwestycyjnych o 60%.

Wykonanie tak poważnych zadań zależy w głównej mierze od stopnia równomierności rozwoju pracy Elektrowni Warszawskiej, jako bazy produkcyjnej oraz warszawskiego Zakładu Sieci Elektrycznych, jako inwestora i eksploatatora wytworzonej energii. Jest rzeczą oczywistą, że nienadążanie jednej z tych instytucji za drugą, brak synchronicznego ich rozwoju musi w rezultacie przyczynić się do obniżenia optymalnego wykorzystania prądu przez odbiorców. Analiza obecnego stanu rzeczy wykazuje, że groźba takiej sytuacji może zaistnieć, że w przyszłości dysproporcja między osiągnięciami Elektrowni Warszawskiej i Zakładów Sieci Elektrycznych może przyczynić trudności.

Elektrownia Warszawska kroczy w czołówce zakładów produkcyjnych, wchodzących w skład ZEOC. W początkach listopada wykonała ona swój plan roczny, a jeszcze we wrześniu ukończyła zadania połowy planu 6-letniego. Tak poważne osiągnięcia są w głównej mierze wynikiem wysokiego poziomu świadomości kolektywu pracowników ściśle związanych z zakładem i żyjących jego życiem. Jednym z przejawów tego stanu jest fakt systematycznego przekraczania planu usprawnień i modernizacji urządzeń. Dzięki temu ujawnione rezerwy produkcyjne pozwoliły podnieść moc wytwarzaną o blisko 9 MW w skali rocznej, przy jednoczesnej oszczędności około 3 tys. ton węgla w skali miesięcznej. Dzięki przeprowadzonej w bieżącym roku analizie przyczyn awaryjności i likwidacji znacznej ich części, liczba awarii zmniejszyła się w bieżącym roku o 67% w stosunku do zeszłorocznej. Wysoko rozwinięty ruch współzawodnictwa i racjonalizatorstwa, ścisła współpraca dyrekcji i organizacji przyzakładowych z załogą — stwarza atmosferę mobilizującą do coraz nowych osiągnięć.

W tym stanie rzeczy od Zakładu Sieci Elektrycznych, który wytworzoną energię ma doprowadzić do odbiorców, zależy, czy te osiągnięcia elektrowni będą w pełni wykorzystywane. Rzut oka na dotychczasową działalność warszawskiego ZSE wykazuje, że mimo globalnych dobrych wyników, w pracy jego zarysowują się pewne niedociągnięcia, które mogą opóźniać rozwój bazy energetycznej okręgu warszawskiego.

Jedną z głównych przyczyn tego stanu rzeczy jest wadliwe planowanie na krótką metę, które z jednej strony jest skutkiem zbyt małego nacisku wywieranego na odbiorców w kierunku zgłaszania zawczasu zapotrzebowań na usługi Zakładu Sieci, wobec czego pozycje te nie figurują w jego planie, z drugiej — w niezaplanowanych w dostatecznej ilości rezerwach przewidzianych na te prace.

W wyniku wymienionych błędów planowania ZSE częstokroć staje wobec konieczności przerywania swych normalnych prac na rzecz nie uwzględnionych w planie pilnych robót odpłatnych w związku z ważnymi gospodarczo, a nie przewidzianymi zamówieniami.

Ten stan rzeczy powoduje w rezultacie znaczną nierytmiczność i chaotyczność pracy, jak również przyczynia się do nadmiernej liczby awarii na eksploatowanych przez ZSE sieciach.

Jakkolwiek globalne plany eksploatacji sieci są na ogół wykonywane, a często nawet przekraczane zarówno na odcinku opracowań inżynierskich, jak i pracy brygad sieciowych, nierzadko zdarza się, że niektóre pozycje planu, dotyczące prac bardziej skomplikowanych, są zaniedbywane i traktowane drugoplanowo. Dla przykładu wymienić tu można zaniebdywanie sprawy regeneracji oleju w transformatorach oraz sprawdzania nadesłanych do ZSE próbek oleju, co stało się bezpośrednią przyczyną kilku awarii na sieci w bieżącym roku.

Wysoki wskaźnik awaryjności, obejmujący blisko 20% ogólnej liczby awarii ZEOC spowodowany jest — według protokołów komisji awaryjnej — trzema głównymi przyczynami: nieodpowiednim wykonywaniem robót ziemnych przez przedsiębiorstwa budowlane, korozją kabli wywołaną przez tzw. prądy błędzące oraz niedostatecznym stopniem wyszkolenia załogi ZSE.

Co do punktu pierwszego, to znaczna część winy leży niewątpliwie po stronie ZSE, który nie pilnuje w dostatecznej mierze przestrzegania przepisów, dotyczących ochrony kabli przez przedsiębiorstwa budowlane, względnie nie przydzielił wykwalifikowanego nadzoru.

Sprawa korozji kabli została oddana jako zagadnienie zlecone do opracowania Instytutowi Elektrotechniki. Jak dotąd nie uzyskano jeszcze pomyslnego rozwiązania zaś ZSE nie wykazuje może dostatecznego zainteresowania postępem prac Instytutu.

Jeśli chodzi o szkolenie załogi, aktywność ZSE na tym odcinku przynosi zbyt małe rezultaty. Plan szkolenia na bieżący rok obejmuje zaledwie 30 pracowników, zaś szkolenie rozpoczęło się ze znacznym opóźnieniem, bo dopiero w kwietniu. ZSE nie potrafił znaleźć odpowiedniej formy szkolenia pracowników terenowych, zatrudnionych w brygadach sieciowych, a w szczególności nie wykorzystał pracy w terenie dla przeprowadzenia zajęć praktycznych i szkolenia w czasie pracy.

Należy podkreślić, że akcja szkolenia jest poważnie utrudniona zjawiskiem znacznej płynności kadr, która w niektórych miesiącach sięga nawet kilkunastu procent całej załogi. Zjawisko to ma swe źródło z jednej strony w niedostatecznej pracy uświadamiającej i propagandowej ze strony organizacji zakładowych, z drugiej — w niedostatecznej trosce o sprawy bytowe załogi, przejawiające się np. w braku stołówki, mieszkań dla pracowników itp.

Trudności na odcinku kadr stwarzają poważne niebezpieczeństwo niewykonania planu rozbudowy sieci, który przewiduje rozszerzanie istniejących sieci przeciętnie o około 15% rocznie. Brak brukarzy np. zmusił ZSE do zlecenia robót nawierzchniowych Zakładowi Budowy Sieci i Stacji Elektrycznych, które z powodu nawału prac wykonują je w niedostatecznym tempie.

Wymienione niedociągnięcia w pracy ZSE, jeśli nie zostaną usunięte, mogą stać się w najbliższej przyszłości zjawiskiem hamującym dalszy szybki rozwój bazy energetycznej okręgu warszawskiego.

Czy ZSE są w stanie usunąć te niedociągnięcia?

Sukcesy na innych odcinkach pracy ZSE wykazują jasno, że takie możliwości istnieją. Rozwój „małej mechanizacji” na terenie ZSE, obejmujący wprowadzenie lepszego oprzyrządowania załóg wykazuje, że na tym odcinku ZSE pracuje wzorowo. Wysoko postawiona działalność racjonalizatorska i wykorzystanie inwencji załóg przyniosło poważne rezultaty. Wystarczy wymienić przykład zastosowania tzw. kabla Zuchera w wypadku konieczności przecięcia kabla lub zastosowanie aparatu keletonowego do badania kabli wysokiego napięcia, który objął kontrolą pracę zreperowanych kabli o bardzo wysokiej pojemności, czy też pomysł J. Kompały dotyczący regeneracji zniszczonych podczas wojny automatów lampowych, który przyniósł blisko półmilionowe oszczędności.

Dowodem istniejących rezerw w pracy ZSE może być także fakt, że na wielu odcinkach pracy, mimo szturmowości i nierytmiczności w pracy, plany są przekraczane zarówno ilościowo, jak i pod względem wartości.

Zduszenie w zarodku zarysowujących się skaz na pracy ZSE powinno stać się przedmiotem troski zarówno ze strony dyrekcji, jak i organizacji zakładowych.

Nie można dopuścić do powstania dysproporcji w wynikach produkcyjnych elektrowni i ZSE, taka dysproporcja oznaczałaby bowiem, że nadwyżki produkcyjne elektrowni nie dotarłyby do odbiorców i zostały niewykorzystane. hg

ZAGADNIENIE GOSPODARKI ODPADAMI DRZEWNYMI

WZROST zadań inwestycyjnych ustalonych w planie 6-letnim, a tym samym ciągle zwiększająca się chłonność rynku krajowego w zakresie materiałów budowlanych, stwarza konieczność pełnej mobilizacji wszelkich środków dla zrównoważenia potrzeb z możliwościami produkcyjnymi.

Problem ten szczególnie wyraźnie występuje na odcinku gospodarki drewnem, tym bardziej że nasza baza surowcowa jest bardzo ograniczona, a wzrost zapotrzebowania na materiały drzewne jest niewspółmierne większy od wzrostu możliwości produkcyjnych naszych drzewostanów. Jakkolwiek gospodarka drewnem przybiera ciągle wyższe formy, niemniej na odcinku użytkowania odpadów drzewnych istnieją jeszcze duże niedociągnięcia.

Główną przyczyną takiego stanu rzeczy jest z jednej strony brak zainteresowania tym problemem ze strony kierownictwa poszczególnych zakładów, a także również niechęć przysparzania sobie dodatkowych kłopotów.

Drewno, ze względu na swą niejednorodną strukturę daje w toku obróbki stosunkowo dużo odpadów w porównaniu z innymi materiałami, a procentowy udział odpadów w stosunku do surowca wyjściowego zależy od techniki obróbki. Aby zagadnienie odpadów racjonalnie rozwiązać, należy przede wszystkim:

Ograniczyć źródła ich powstawania przez obniżenie procentowego udziału odpadów w stosunku do surowca wyjściowego, co w efekcie końcowym pozwoli na uzyskanie większej ilości wyrobów z tej samej masy drzewnej.

Ustalić asortyment wyrobów, które należy wytwarzać wyłącznie z odpadów, oraz przeprowadzić szczegółową analizę rynków zbytu dla tych wyrobów.

Udoskonalic technikę przerobu odpadów i ustalić najbardziej celowe metody ich przetwarzania.

Odpady drzewne stanowiące materiał o ograniczonej użyteczności, można podzielić na dwie zasadnicze grupy: odpady powstające w lesie i odpady powstające w toku produkcji przemysłowej i budowlanej. Druga grupa obejmuje odpady użytkowe, jak tartaczne, stolarskie itp. oraz odpady opałowe, nie nadające się do dalszej przeróbki. Wielkość odpadów waha się w granicach od 25 do 50%.

Problem gospodarki odpadami drzewnymi musi być rozwiązany jednocześnie na drodze racjonalnego ich przetwarzania, jak również ograniczenia źródeł powsta-

wania, do czego w toku produkcji przemysłowej i budowlanej należy bezwzględnie dążyć.

Problem ten powinien być odpowiednio doceniony nie tylko w przemyśle kluczowym i w przedsiębiorstwach budowlano-montażowych, podległych resortom budownictwa, lecz również w przemyśle terenowym oraz w zakładach i przedsiębiorstwach, nadzorowanych przez wojewódzkie i powiatowe krajowe rady narodowe.

Środków zmierzających do zmniejszenia odpadów jest bardzo dużo, możliwości jednak wykorzystania ich pozostają w ścisłej zależności od rozmiarów zakładu czy przedsiębiorstwa, ich wewnętrznej organizacji i wyposażenia w sprzęt techniczny.

W rzędzie czynników zapewniających ograniczenie źródeł powstawania odpadów należy wymienić:

- 1) usprawnienie procesów produkcyjnych;
- 2) odpowiedni dobór oraz szkolenie kadr fachowych;
- 3) staranną pielęgnację narzędzi do obróbki drewna;
- 4) rozszerzenie akcji propagandowej oszczędności drewna;
- 5) rozszerzenie asortymentu wyrobów, co pozwala na bardziej racjonalne wykorzystanie surowca.

Należy zaznaczyć, że duże ilości odpadów powstają na skutek braku uzgodnienia norm półfabrykatów z normami wyrobów gotowych. Brak łączności i współzależności między tymi normami jest powodem powstawania nadmiernej ilości odpadów.

Rozwiązanie tego zagadnienia powinno nastąpić na płaszczyźnie wzajemnego porozumienia producenta z konsumentem w oparciu o dokładną analizę zbytu.

Uregulowanie gospodarki odpadami drzewnymi jest sprawą trudną. Aby zagadnienie to racjonalnie rozwiązać należy przede wszystkim ustalić ilości odpadów jakimi dysponujemy, opracować kierunki i sposoby ich przetwarzania, w zależności od potrzeb lokalnych a niezależnie od tego pokonać wiele trudności gospodarczych i administracyjnych.

W okolicach na przykład o dużej lesistości odpady drzewne wykorzystywane są w minimalnym stopniu racjonalnie i służą raczej na opał. W okolicach rolniczych sposób użytkowania odpadów będzie w zasadzie odmienny, a w okręgach przemysłowych odpady drzewne powinny być z natury rzeczy maksymalnie wykorzystane.

Reasumując należy stwierdzić, że zagadnienie uregulowania gospodarki odpadami drzewnymi jest problemem w pełni ekonomicznie uzasadnionym i ściśle związanym z ograniczeniem zużycia pełnowartościowych materiałów drzewnych.

Odpady drzewne mogą być bowiem maksymalnie wykorzystane w przemyśle chemicznym, galanterijnym jak również w produkcji płyt budowlanych np. pilśniowych, stosowanych obecnie w szerokim zakresie w budownictwie.

Miron Pomianowski

ZAŁOGA CUKROWNI W CHEŁMZ WALCZY O OBNIŻKĘ KOSZTÓW WŁASNYCH

TEGOROCZNA kampania cukrownicza przebiega w stosunkowo trudnych warunkach. Niesprzyjające warunki atmosferyczne utrudniają wykopki buraków cukrowych i ich dostawę do cukrowni. Zadania przemysłu cukrowniczego są wyższe niż w roku ubiegłym i dlatego realizacja ich wymaga lepszej organizacji pracy i dodatkowego wysiłku załóg cukrowni.

Załoga cukrowni w Chełmży — podobnie jak załogi innych cukrowni koncentrują wysiłki nie tylko na realizacji ilościowych zadań planu produkcyjnego, lecz również między innymi na wykonaniu zadań zmierzających do obniżki kosztów własnych. Walkę swoją prowadzi załoga cukrowni w oparciu o szeroko rozwinięty ruch współzawodnictwa pracy. Współzawodnictwo to przyjęło w obecnej kampanii odmienny charakter niż w roku ubiegłym. Jest ono ściśle związane z planowaniem wewnątrzzakładowym i obejmuje tylko współzawodnictwo międzymianowe. Taka organizacja ruchu współzawodnictwa powinna przynieść większe korzyści w zakresie obniżki kosztów własnych aniżeli w latach ubiegłych, ponieważ stwarza możliwość ujęcia wyników współzawodnictwa w ściślejszej formie.

Współzawodnictwo o obniżenie kosztów własnych idzie w kierunku: zmniejszenia zużycia surowców i materiałów, zwiększenia wydajności pracy, zmniejszenia kosztów administracyjnych przede wszystkim drogą likwidacji przerostów etatowych, likwidacji rozrzutności i marnotrawstwa, pełnego wykorzystania maszyn i narzędzi.

Na podstawie dotychczasowego przebiegu kampanii cukrowniczej można stwierdzić, że w zakresie walki o zmniejszenie zużycia materiałów załoga cukrowni osiągnęła pewne konkretne rezultaty.

Ze względu na mniejszą zawartość cukru w burakach tegorocznego zbioru, zużycie podstawowego surowca, jakim są buraki cukrowe musi być oczywiście wyższe niż w roku ubiegłym. W październiku rb. zużyto 7,4 q buraków na 1 q cukru, podczas gdy w tym samym okresie roku ubiegłego zużycie to wyniosło 6 q. Walka więc o obniżkę kosztu podstawowego surowca z natury rzeczy musi organicznie się do niedopuszczenia, aby zwiększone koszty materiałowe wpłynęły na nadmierny wzrost kosztów własnych produkcji.

Dodatknie wyniki osiągnęła załoga cukrowni w zakresie zużycia węgla i koksu. Zużycie węgla na 1 q przerobionych buraków wynosiło w roku ubiegłym blisko 3%, tymczasem już w początkowym okresie tegorocznej kampanii odsetek ten wynosił niecałe 7,5%.

Osiągnięcie to nabiera jeszcze większego znaczenia, kiedy uwzględni się, że w roku bieżącym kotły Steinmuellera ogrzewa się gorszymi gatunkami węgla. Czytni się również wysiłki w zakresie obniżenia kosztów koksu, których w tej chwili nie można jeszcze konkretnie ustalić, ponieważ cukrownia korzysta obecnie dla celów produkcyjnych jedynie z własnego wapna, wypalanego przy pomocy koksu. Dokładne ustalenie obniżki tej pozycji kosztów własnych będzie możliwe dopiero na podstawie zamknięcia ksiąg rachunkowych. Sam fakt obniżki kosztów koksu jest jednak bezsporny.

Załoga cukrowni w toku swej walki o obniżenie kosztów własnych zwraca również uwagę na zmniejszenie zużycia wszelkich innych materiałów. W zakresie zużycia kamienia wapiennego dotychczasowy wskaźnik wynosi około 5,5%, w porównaniu z 4% w roku ubiegłym, co jednakże nie świadczy o podwyższeniu kosztów własnych. Zainstalowano bowiem nowe piece wapienne o ładowności dwukrotnie wyższej od starych. Do załadowania nowych pieców zużyto na początku kampanii taką ilość kamienia wapiennego, która wystarczy również na pokrycie zapotrzebowania w dalszym ciągu kampanii, a więc koszt kamienia wapiennego rozłoży się na okres dłuższy. W wyniku zainstalowania nowych pieców wapiennych zastosowania nowoczesnych metod wypalania kamienia wapiennego produkcja wapna jest tańsza, niezależnie od dodatniego wpływu na jakość cukru dzięki zmniejszeniu jego rozbarwienia, a także niezależnie od obniżenia ilości robotników zatrudnionych przy obsłudze pieców wapiennych.

Załoga cukrowni w Chełmży zwraca również uwagę na obniżenie kosztów własnych poprzez zmniejszenie zużycia noży dyfuzyjnych, serwet błotniarkowych, woreczków cedzidłowych i innych.

Nowa organizacja współzawodnictwa pracy pomaga do stałego zwiększania wydajności pracy. Poziom wydajności pracy w początkowym okresie tegorocznej kampanii był taki sam jak w roku ubiegłym. Ilość roboczogodzin na 1 q cukru wynosi obecnie i wynosiła w roku ubiegłym około 3,6. Biorąc pod uwagę, że cukrowość buraka w roku bieżącym jest znacznie niższa niż w roku ubiegłym oraz biorąc pod uwagę, że w początkowym okresie kampanii zwykle wyniki są gorsze, a także biorąc pod uwagę przewidziany wzrost napięcia współzawodnictwa pracy, stosownie do zobowiązań z okazji wyborów, istnieje możliwość osiągnięcia wydajności mierzonej wskaźnikiem 3,2 roboczogodzin na 1 q cukru. Do wzrostu wydajności pracy przyczyni się między innymi zakordowanie prac dotychczas nieakordowych, jak np. obsługa urządzenia do hydraulicznego wyładowywania wagonów, prace w procentowni buraków itp.

Dzięki współzawodnictwu pracy oraz usprawnieniom organizacyjnym możliwe było również obniżenie kosztów administracyjnych w roku bieżącym. Wpływ na obniżenie tych kosztów wywarło również zmniejszenie ilości etatów pracowników administracyjnych o 10.

W zakresie walki z marnotrawstwem i rozrzutnością współzawodnictwo idzie po linii likwidacji nadmiernego zużycia surowców, materiałów i energii, a także np. po linii planowej odstawy makulatury przez dział administracyjny oraz ścisłej kontroli zużycia materiałów biurowych.

W ramach istniejącego systemu planowania wewnątrzzakładowego ma miejsce dokładna kontrola zużycia materiałów. Majstrowie i brygadziści mają możliwość ustalania ilości potrzebnego i zużytego materiału, a także zwracania uwagi robotników na związek pomiędzy obniżką zużycia materiałów a wzrostem płac robotników. Chodzi o jak najszerwsze wykorzystywanie tych możliwości.

W ramach współzawodnictwa zobowiązaniowego przystąpiono do wszechstronnego stosowania metody Żandarowej i Agafonowej, pozwalającej na prowadzenie produkcji w sposób ciągły, bez przerw i przestojów, zapewniającej systematyczny wzrost wydajności poszczególnych agregatów.

Przystąpiono również do stosowania przy pracy na wirówkach metody Kowalowa. Metodą tą pracuje 81 pracowników. Opracowanie zasad wprowadzenia metody Kowalowa wykonuje kierownik produkcji Jerzy Trzeciński.

Do akcji zobowiązań włączył się personel inżyniersko-techniczny oraz prawie wszyscy grupowi. Zadaniem organizacji związkowych jest podnoszenie uświadamienia pozostających w tyle i wyrabianie w nich świadomości ważności wykonywanych przez nich obowiązków. Ważność realizacji podjętych zobowiązań dla wykonania całości zadań cukrowni w tegorocznej kampanii uwypukla cyfra ogólnych oszczędności jakie uzyskane zostaną w wyniku realizacji wszystkich podjętych zobowiązań, wynosząca prawie półtora miliona złotych. Uzyskanie oszczędności w tej kwocie wywrze wpływ na wykonaniu planu obniżki kosztów własnych.

Anna Szóstakowska

WYCHOWYWAĆ I SZKOLIĆ KADRY WIEJSKIE W BUDOWNICTWIE

IŁOŚĆ zatrudnionych obecnie w jednym tylko warszawskim zjednoczeniu budowlanym (a jest ich w stolicy siedem) przekracza ilość przedwojennych pracowników na wszystkich warszawskich budowach. Ten przełom w budownictwie warszawskim wymaga stałego dopływu sił roboczych, które w znacznej części rekrutują się ze wsi.

33% kadr wiejskich zatrudnionych w warszawskim budownictwie, to najmłodszy oddział warszawskiej klasy robotniczej, oddział najmniej doświadczony, uświadomiony i zdyscyplinowany, wymagający specjalnej opieki i szkolenia.

W akcji tworzenia z kadr wiejskich pełnowartościowych, świadomych robotników decydujący wpływ odgrywają trzy zasadnicze czynniki: zapewnienie napływającym pracownikom odpowiednich warunków bytowych, objęcie ich szeroką akcją uświadamiającą i polityczną, oraz postawienie na właściwym poziomie sprawy szkolenia.

Jak realizowane są te zadania w budownictwie warszawskim?

Jeśli idzie o warunki bytowe napływających kadr wiejskich, trzeba stwierdzić, że w porównaniu z ubiegłymi latami, w bieżącym roku nastąpiła znaczna poprawa. Powiększona poważnie sieć hoteli robotniczych, budowanych systemem barakowym zapewnia dziś miejsce każdemu nowoprzybyłemu. Stan higieniczny istniejących obecnie na terenie Warszawy 30 hoteli uległ także znacznej poprawie. Wzrost liczby stołówek przy budowach do 20, rozszerzenie sieci sklepów WSS i barów mlecznych w pobliżu miejsc pracy i hoteli robotniczych — wszystko to przyczyniło się w dużym stopniu do poprawy warunków bytowych budowlanych stolicy.

Polepszenie warunków bytowych nie wyczerpuje jednak sprawy. Aby nowoprzybyły robotnik stał się świadomym, zdyscyplinowanym i ściśle związanym z zakładem członkiem załogi, potrzebna jest systematyczna praca wychowawczo-polityczna, zapewnienie mu opieki po linii związkowej, nieustanne podnoszenie jego poziomu kulturalnego i kwalifikacji zawodowych.

Rzut oka na sytuację w tej dziedzinie pozwala stwierdzić, że sprawa ta nie jest dostatecznie umiejętnie realizowana. Czynniki kierownicze i związkowe nie biorą pod uwagę faktu niezatarcia jeszcze linii podziału między robotnikami miejskimi i kadrą wiejskimi, która istnieje w rzeczywistości i przejawia się np. w niedopuszczalnie wysokiej płynności kadr wiejskich, słabym ich zdyscyplinowaniu i uświadczeniu.

Jaskrawym tego dowodem są wskaźniki płynności kadr, które na warszawskich budowach wahają się w granicach od 10 do 25% miesięcznie, a w niektórych okresach sięgają nawet 40%.

Akcja kulturalno-oświatowa prowadzona przez związki zawodowe nie uwzględnia specyficznych potrzeb kadr wiejskich; w szczególności brak jest szerokiej działalności polityczno-wychowawczej, przystosowanej do odbiorcy wiejskiego. Programy imprez świetlicowych zawierają np. odczyty i referaty nie dostosowane do zainteresowań i stopnia wykształcenia

słuchaczy, przeważnie brak szczerej dyskusji na tematy zawodowe i aktualne, brak imprez zbiorowych, wycieczek itp. Wymownym dowodem tego stanu rzeczy może być fakt, że dla budowlanych Warszawy nie zorganizowano jak dotąd wycieczki na wystawę Techniki Budowlanej.

Nic dziwnego, że w tych warunkach frekwencja jest na ogół niska, a świetlice hoteli robotniczych, poza paroma wyjątkami, świecą pustkami. Jak dalece zainteresowanie akcją kulturalno-oświatową ze strony robotników zależy od aktywności czynników związkowych i politycznych, wykazuje przykład wzorowo zorganizowanej i prowadzonej akcji na terenie ZBM 7. Świetlica hotelu robotniczego tego zjednoczenia uczęszczana jest przeciętnie przez ponad 200 osób dziennie. Prowadzony jest w niej m. in. kurs Wszechnicy Radiowej, cieszący się dużym powodzeniem, ponadto urzędniczy program obejmujący zarówno pogadanki polityczno-wychowawcze, jak i dyskusje oraz liczne rozrywki, dostosowane do poziomu wiejskiego odbiorcy, przyciągają do świetlicy wielu pracowników. Dzięki systematycznej akcji mobilizującej i wychowawczej zjednoczenie to może poszczycić się jednym z najniższych wskaźników płynności kadr i blisko 100-procentowym udziałem załogi we współzawodnictwie.

Zaniedbania na odcinku pracy wychowawczo-politycznej oraz kulturalno-oświatowej wiążą się ze stanem szkolenia kadr wiejskich. Nowoprzybyły ze wsi robotnik jest na ogół niechętnie ustosunkowany do sprawy szkolenia, zraża się łatwo pierwszymi napotykanymi trudnościami w pracy lub przejściowym niskim zarobkiem, związanym z brakiem wprawy i kwalifikacji. Tym bardziej potrzebne jest na tym odcinku przeprowadzenie akcji przygotowawczej, przekonanie o celowości i potrzebie zdobycia kwalifikacji. Takiej akcji przygotowawczej brak i z tego względu udział kadr wiejskich, a zwłaszcza kobiet, w szkoleniu jest niedostateczny. Niemalą winę ponosi tu także niedostosowanie samego programu szkolenia do możliwości uczestników, jak również niedostateczne awansowanie przeszkolonych. Poza błędami administracji wiąże się to ściśle z brakiem opieki nad kadrą wiejską ze strony czynników związkowych. Typowym przykładem tego stanu rzeczy są powolne interwencje rad zakładowych wobec omyłek przy wypłatach, co często wywołuje rozgoryczenie i zniechęcenie robotników.

Wymienione niedociągnięcia w znacznym stopniu opóźniają proces wciągania kadr wiejskich do pracy w budownictwie warszawskim i tworzenia z nich pełnowartościowej części klasy robotniczej. Usunięcie tych braków powinno być jednym z głównych zadań administracji oraz czynników społecznych w budownictwie. (hg)

Z PRZEBIEGU AKCJI OSIEDLEŃCZEJ

PRZY WIELKIEJ pomocy państwa ludowego tysiące rodzin bezrolnych i małorolnych — młodych małżeństw oraz zdemobilizowanych żołnierzy — zamieszkałych dotąd w gęsto zaludnionych gminach osiedliło się na ziemiach słabiej zaludnionych, w gospodarstwach indywidualnych, spółdzielniach produkcyjnych i państwowych gospodarstwach rolnych. W roku bieżącym przewidziano osiedlenie 17 tys. rodzin, przy czym kierowano się możliwościami przygotowania na terenach osadnictwa około 12 tys. gospodarstw rolnych indywidualnych i spółdzielczych. W zakres ustalonej liczby gospodarstw wchodziło 2 tys. gospodarstw, których z uzasadnionych przyczyn zrzekli się dotychczasowi osadnicy oraz 10 tys. gospodarstw niezasiedlonych wymagających poważniejszych remontów. Możliwości zworbowania na osadnictwo do państwowych gospodarstw rolnych określono na około 5 tys. robotników rolnych.

Odbudowę zniszczonych gospodarstw rozpoczęto w lutym br. Prace wykonywały powiatowe i miejskie przedsiębiorstwa budowlane oraz spółdzielnie pracy w odniesieniu do remontów większych, a w odniesieniu do remontów drobnych — sami osadnicy przy pomocy finansowej i materiałowej ze strony państwa. Kosztorysowanie robót i nadzór techniczny wykonywały komórki budownictwa prezydiów rad narodowych.

Przeprowadzenie remontów wyprzedzało przyjazd nowych osadników, przy czym według danych na dzień 1 października br. wyremontowano 3717 zagród, osiedlono zaś 3427 rodzin (nie licząc 6523 rodzin osadników przybyłych do państwowych gospodarstw rolnych w charakterze stałych robotników rolnych).

Osadnicy przed wyjazdem wysyłali do miejsc przesiedlenia delegacje zwiadowcze, nad którymi opieka była na ogół dobra. Zdarzały się jednak — zwłaszcza w pierwszym okresie akcji — pojedyncze wypadki skarg zwiadowców na nieodpowiednie przyjęcie i niewłaściwe skierowanie dla wyszukania i obejrzenia gospodarstw. Wypadki takie miały miejsce w Kołobrzegu, Kluczborku, Nysie, Słupsku, Pasłęku, Iławie i in.

W poszczególnych województwach i powiatach powołane zostały komisje dla spraw osiedleńczych, mające organizować i kontrolować akcję w terenie. Komisje te — szczególnie w początkowym okresie — nie przejawiały dostatecznej działalności, na przykład w Wieluniu, Zamościu, Kozienicach, Mysłenicach, Bochni.

Dobrze pracowały komisje wojewódzkie we Wrocławiu, Opolu, Gdańsku, a ostatnio również w Szczecinie.

Najskuteczniejsze metody i formy werbunku stosowano w woj. łódzkim, gdzie na pierwsze miejsce wysunął się powiat łaski. Świadczą o tym poważne osiągnięcia w zakresie ilości zwerbowanych rodzin. Powiat łaski od dnia 5 października br. zwerbował 360 rodzin na osadnictwo. Plan województwa wynosił 1200 rodzin, przy czym do dnia 5 października zwerbowano 1456 rodzin.

Powiat łaski stosował w akcji różnorodne metody: Ustalono najbardziej przełudnione gromady i w porozumieniu z aktywnym gromadzkim wytypowano rodziny znajdujące się w najtrudniejszych warunkach i najbardziej potrzebujące pomocy państwa, jak młode małżeństwa żyjące wspólnie z rodzicami mającymi więcej dzieci, chłopci bezrolni mieszkający na komornym, małorolnicy posiadający zabudowania w złym stanie. Zebrane dane orientowały, gdzie i kogo należy zaznajomić z warunkami osadnictwa. Do akcji werbunkowej włączono wszystkie wydziały Prezydium Powiatowej Rady Narodowej mające kontakt z ludnością wiejską, jak wydział budownictwa, zdrowia, oświaty i kultury, zatrudnienia. Prowadzono systematyczny werbunek poprzez aktywny gminny i gromadzki drogą omawiania z sołtysami zasad uchwały Prezydium Rządu o akcji osiedleńczej, informowania o zasadach akcji osiedleńczej gminnych instruktorów rolnych i używania ich do popularyzacji osadnictwa, a także drogą omawiania spraw osadnictwa na wszystkich zebraniach gromadzkich, sesjach gminnych rad narodowych. Rozprowadzono ulotki i odezwy wśród mieszkańców zainteresowanych osadnictwem oraz na zebraniach odczytywano listy i wypowiedzi osadników pochodzących z danych gmin lub gromad. Do celów popularyzacji wykorzystywano również radiowęzeł. Równolegle ze wszystkimi wyżej wymienionymi poczynaniami prowadzono stałą kontrolę działalności osób i instytucji prowadzących werbunek.

Słabe wyniki akcji werbunkowej uzyskano w woj. krakowskim, głównie z powodu niedostatecznego wykorzystania aktywu w powiatach, gminach i gromadach. Oparto się tam na aktywie wojewódzkim wysyłając do wsi trzykrotnie po kilkudziesięciu ludzi. Akcja ta nie dała należytych wyników, ponieważ aktywny wojewódzki był za szczupły i nie był w stanie dotrzeć do wszystkich gromad, a także ze względu na to, że aktywiści nie znali osobiście chłopów.

Na terenie niektórych województw np. kieleckiego, lubelskiego, warszawskiego wyniki akcji werbunkowej były słabe, ponieważ akcję ograniczono tam do omawiania spraw osadnictwa na zebraniach sołtysów, radnych i przy innych okazjach, nie zorganizowano natomiast informowania zainteresowanych chłopów. Zbyt późno rozpoczęto tam akcję propagandową, przy czym była ona za mało powszechna, niedostatecznie wykorzystano w toku tej akcji prasę centralną i lokal-

ną, radio i radiowęzły oraz wydane broszury i ulotki. Słaby udział w akcji wzięły organizacje masowe.

Osadnicy tegoroczni stanowią wartościowy element gospodarczy i społeczny, ponieważ na osadnictwo szedł przede wszystkim element biedniacki związany z władzą ludową. Osadnicy z miejsca przystępowali do uprawy gruntów, często wpływając mobilizująco na gospodarkę osadników z lat ubiegłych. Wielu osadników samorzutnie zwracało się do znajomych wzywając ich do osadnictwa. Stanowiło to doskonały moment propagandowy dla osadnictwa, niestety jednak niedostatecznie wykorzystany w akcji werbunkowej.

Doświadczenia tegoroczne pozwalają na wysunięcie pewnych wniosków odnośnie akcji w roku następnym. Do zasiedlenia na terenach do tego wyznaczonych pozostaje jeszcze około 7 tys. gospodarstw rolnych, z czego w ciągu przyszłego roku należałoby zasiedlić mniej więcej połowę, uwzględniając, że z roku bieżącego pozostanie wyremontowanych 1700 zagród. Należałoby akcję osiedleńczą na rok 1953 rozpocząć już w grudniu br., opracowując plan akcji i rozsyłając wszelkie przydatne materiały propagandowe. Nasuwa się również konieczność opracowania i wykonania planu przeszkolenia aktywistów organizacji masowych na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Nasilenie akcji werbunkowej w wytypowanych gromadach powinno nastąpić w miesiącach zimowych. W związku z koniecznością zwrócenia większej uwagi na remonty sposobem gospodarczym należałoby zapewnić zwolnienie od narzutu do cen na materiały remontowe. Należałoby również zapewnić płatny umowny nadzór nad zagrodami odbudowanymi, póki są one niezasiedlone.

Anna Tomiczek

PRZED PODZIAŁEM DOCHODÓW W SPÓŁDZIELNIACH PRODUKCYJNYCH

PODSUMOWANIEM całorocznej działalności spółdzielni produkcyjnych i sprawdzianem sposobu ich gospodarowania jest akcja podziału dochodów, która rozpocznie się z końcem grudnia i trwać będzie do końca stycznia. Prawidłowe przeprowadzenie podziału dochodów pomiędzy członków spółdzielni stanowi poważny czynnik w dalszym umacnianiu spółdzielczości produkcyjnej. Jest to bowiem sprawa mająca doniosłe znaczenie nie tylko w życiu samej spółdzielni, ale i całej wsi. Chłopi-spółdzielcy czekają nie tylko na to, ile otrzymają pieniędzy i produktów za jedną dniówkę obrachunkową, ale chcą się także dokładnie dowiedzieć o ile wzrósł ich zespołowy majątek.

Podział dochodów — to podsumowanie całorocznych wyników, na które składa się w pierwszym rzędzie ilość i jakość pracy wszystkich członków. Przy tej

okazji członkowie mogą dokonać porównań i przekonać się kto i jak pracował. Jednocześnie ogólne zebranie członków ocenia pracę zarządu spółdzielni i komisji rewizyjnej.

Na ogłoszenie wyników całorocznej pracy spółdzielców czekają również okoliczni indywidualnie gospodarujący chłopci, którzy pilnie śledzili i obserwowali co się dzieje w spółdzielniach. O przystąpieniu niejednego chłopca do spółdzielni, decydują właśnie wyniki jej całorocznej pracy.

Podstawowym dokumentem, w którym ujmuje się wyniki całorocznej działalności gospodarczej spółdzielni jest sprawozdanie roczne, które wykaże, w jakim stopniu zadania zostały wykonane.

Aby sprawnie przeprowadzić rozliczenia i opracować roczne sprawozdanie należy wykonać szereg czynności pomocniczych. Tak więc, chcąc jak najszybciej dokonać podziału dochodów, spółdzielnie starają się szybko ukończyć wszelkie prace gospodarskie, przede wszystkim zaś orkę i młockę. Te gospodarstwa, które nie wywiązały się jeszcze zupełnie ze swych zobowiązań wobec państwa, realizują zaległe dostawy. Chcąc w zupełności wykorzystać i rozliczyć się z otrzymanych od państwa kredytów inwestycyjnych, spółdzielnie wykańczają budowę pomieszczeń gospodarskich. Ponadto, unikając przejścia zaległości na rok przyszły — spółdzielnie rozliczają się z POM i GS.

Powszechnie uważa się, że okres od połowy listopada do końca stycznia jest w rolnictwie sezonem martwym. Tymczasem okazuje się, że przeprowadzenie wszystkich prac przygotowawczych do zamknięcia rocznego i podziału dochodów wymaga dużej aktywności od członków spółdzielni, a w szczególności od członków zarządu i komisji rewizyjnej.

Wiele jeszcze komisji rewizyjnych w spółdzielniach nie wywiązuje się należycie ze swych obowiązków. Tak np. komisje rewizyjne w większości gospodarstw zespołowych województwa lubelskiego nie zakończyły w listopadzie kontroli ksiąg, a niektóre do tej kontroli w ogóle nie przystąpiły. A przecież należy pamiętać o tym, że w grudniu do zadań komisji rewizyjnej należeć będzie uzgodnienie z poszczególnymi członkami ilości zaliczonych dniówek obrachunkowych.

Również nie we wszystkich spółdzielniach zostały już powołane komisje inwentaryzacyjne, które z początkiem grudnia powinny przystąpić do prac spisowych. Najsłabsze przygotowanie pod tym względem wykazują spółdzielnie województwa olsztyńskiego i krakowskiego.

Wraz z akcją przygotowawczą do podsumowania całorocznych wyników spółdzielnie wydają swoim członkom zaliczki w ziemiopłodach, w ilościach proporcjonalnych do wypracowanych dniówek obrachunkowych. Akcja zaliczkowania, która w wielu spół-

dzielniach, zwłaszcza w woj. wrocławskim została już zakończona wpłynęła korzystnie na zainteresowanie członków pracą zespołową.

W RZS Brzeziny w woj. opolskim zaliczka w zbożu za 1 przepracowaną dniówkę obrachunkową wyniosła 3,12 kg żyta, 6,24 kg pszenicy oraz 2,58 kg jęczmienia. Z tą chwilą gdy o wynikach tych dowiedziało się dwóch członków, noszących się z zamiarem wystąpienia ze spółdzielni, cofnęli oni swoje rezygnacje. Wysoką zaliczką w zbożu może się poszczycić RZS Gosław w powiecie gryfickim woj. szczecińskiego. Na jednego pracującego wydano tu od 12 do 17 q zboża.

Przy podziale dochodu należy pamiętać o tym, aby był on dokonywany zgodnie ze statutem. Nie mogą się powtórzyć wypadki z ubiegłego roku, kiedy kosztem powiększenia wartości dniówki obrachunkowej, nie wywiązywano się ze swych zobowiązań kredytowych, lub też nie powiększono zupełnie funduszy niepodzielnych. Dlatego spółdzielniom produkcyjnym przy dokonywaniu zamknięć rocznych pomagają rady narodowe, POM i placówki Banku Rolnego.

Wszechstronny rozwój gospodarki spółdzielczej, a także wysokie zaliczki wydawane członkom pozwalają oczekiwać, że wartość dniówki obrachunkowej w roku 1952 w większości gospodarstw zespołowych będzie wyższa niż w roku ubiegłym. (ws)

NIEDOCIĄgniĘCIA PRACY STACJI HODOWLI ROŚLIN

OGROMNE znaczenie dla dalszego podniesienia wydajności i jakości roślin uprawnych posiada produkcja wysokowartościowych nasion i sadzeniaków. Zadanie to realizowane jest przez sieć stacji selekcji roślin, która w chwili obecnej obejmuje około 40 zakładów na terenie całego kraju. Działalność ich powinna iść w czterech głównych kierunkach: w kierunku hodowli i produkcji najwydajniejszych odmian roślin uprawnych; w kierunku wyhodowania odmian specjalnie przystosowanych do mechanicznej obróbki i sprzętu; w kierunku systematycznego badania wyników zastosowania wyhodowanych nasion w terenie; wreszcie w kierunku ścisłej współpracy zarówno z instytutami naukowymi, jak też ze wsią i wprowadzania w życie najnowszych zdobyczy agrobiologicznych w oparciu o doświadczenia radzieckie.

Jak w świetle tych zadań przedstawia się dotychczasowa działalność stacji? W zakresie hodowli i produkcji nowych odmian osiągnięcia stacji nie są wystarczające, opierają się raczej na wynikach pracy wybitniejszych jednostek, niż na systematycznej, planowej akcji zakładów. Co więcej, są zakłady, gdzie istnieją przypadki niedopuszczalnego marnotrawstwa lub nieudolności, np. na stacji Kazimierza Wielka dopuszczono do porośnięcia 13 ha hodowlanej pszenicy, a na

stacji Komorów zasianie jęczmienia po pszenicy spowodowało zamieszanie obcogatunkowe. Zdarzają się także przypadki, że nieudane odmiany hodowlane nie są w porę wycofywane z obiegu i niepotrzebnie trafiają do rolników, powodując straty. Jakie są przyczyny tego stanu rzeczy? W pierwszym rzędzie należy tu wymienić chaotyczność pracy i istniejący w wielu stacjach rozdzźwięk między personelem hodowlanym i administracyjnym, którego nie potrafi usunąć kierownictwo. Ponadto niemal wszystkim zakładom można postawić zarzut zbyt małej aktywności w zakresie zaopatrywania się w sprzęt, urządzenia i maszyny precyzyjne. Fakt niewykorzystania funduszy przeznaczonych na te cele jest tego dowodem.

W zakresie hodowli odmian przystosowanych do zmechanizowanej uprawy, która dopiero niedawno weszła na realne tory, odczuwa się w większości stacji brak odpowiedniego sprzętu, w znacznej mierze z winy samych zakładów, które mimo istniejących możliwości nie umiały odpowiednio zorganizować zaopatrzenia. Na akcji tej ciąży także niedostateczna współpraca stacji z instytutami naukowymi, które ze swej strony także często nie wykazują aktywności w nawiązaniu ścisłej łączności z placówkami hodowlanymi.

Są braki w badaniu wyników praktycznego zastosowania wyhodowanych w stacjach odmian. Stacje selekcyjne stanowią niekiedy zamknięte, niezwiązane z terenem ośrodki hodowlane, stąd wypadki niedostosowania wyprodukowanych nasion do warunków klimatycznych i glebowych terenu, na którym są używane. Ten stan rzeczy wiąże się ściśle z brakiem współpracy ze wsią, a w szczególności z rozwijającymi się tam kółkami miczurinowskimi, które stanowią ośrodki hodowlane wiejskie i mogłyby dostarczyć stacjom wiele cennego materiału statystycznego i praktycznego. Stacje selekcji roślin, które z natury rzeczy powinny promieniować nowoczesnymi zdobyczami wiedzy agrobiologicznej na spółdzielnie produkcyjne, PGR i indywidualne gospodarstwa chłopskie, są w ten sposób niesłusznie ograniczone do roli producenta nasion, słabo związanego z odbiorcą.

Stacje nie tylko nie umiały korzystać ze współpracy wsi, ale mimo wysokich na ogół kwalifikacji personelu hodowlanego, nie potrafiły zorganizować i postawić na odpowiednim poziomie ruchu racjonalizatorstwa wewnątrz zakładów. Dowodzi tego fakt zgłoszenia w bieżącym roku zaledwie 12 wniosków racjonalizatorskich we wszystkich zakładach na terenie całego kraju.

Niedomagania w pracy stacji hodowlanych potęgowane są przez zjawisko znacznej płynności kadr, która w bieżącym roku przekracza przeciętnie 7% miesięcznie. Przyczynę tego stanu rzeczy należy przypisać brakowi dostatecznej troski o sprawy bytowe pracowników. W większości stacji brak jest mieszkań pra-

cowniczych, świetlic, stołówek, żłobków itp., głównie z winy braku aktywności ze strony kierownictwa w kierunku poprawy sytuacji. W nielicznych stacjach, gdzie sprawy socjalno-bytowe postawione są na wysokim poziomie, jak np. w Rogowie, Garczynie czy Nochowie, płynność kadr jest nieznaczna, a prace wykonywane są planowo i rytmicznie.

Trudności na odcinku kadr potęgują także niedostateczny stan szkolenia pracowników. W znacznej mierze sytuacja ta spowodowana jest słabą współpracą stacji z instytutami naukowymi, a głównie z Instytutem Hodowli i Aklimatyzacji Roślin, który w zakresie szkolenia powinien udzielić stacjom jak najdalej idącej pomocy.

Wymienione niedociągnięcia w pracy stacji selekcji roślin powodują, że w większości wypadków nie wykonują one w pełni swych zadań. Od szybkiego usunięcia tego stanu rzeczy zależy, kiedy staną się one w pełni tym, czym być powinny: ośrodkiem hodowli wysokowartościowych nasion i ośrodkiem nowoczesnych zdobyczy wiedzy rolniczej. (hg)

ZNACZENIE GOSPODARCZE NOWEGO PRAWA ŁOWIECKIEGO

WSZEDŁ w życie dekret o prawie łowieckim. Jego naczelnymi założeniami są: nadanie łowiectwu nowej treści przez włączenie go do gospodarki państwowej, wynikające stąd upaństwowienie zwierzyny oraz planowość gospodarki łowieckiej tj. hodowli, pozyskania i obrotu.

Odrębność nowego prawa łowieckiego od dotychczas stosowanego uwidacznia już treść art. 1, określającego łowiectwo jako planowe gospodarowanie zwierzyną łowną zgodnie z potrzebami gospodarstwa narodowego i ochrony przyrody. Gospodarowanie zwierzyną ma się odbywać na podstawie zatwierdzonego planu hodowlanego obejmuje hodowlę i ochronę, polowanie oraz wprowadzenie upolowanej dziczyzny do obrotu gospodarczego. Hodowla w rozumieniu dekretu oznacza planowe kierowanie rozwojem zwierzostanu.

Łowiectwo stało się więc racjonalnym działaniem łączącym aspekty gospodarcze i społeczne i oddanym całkowicie pod kontrolę państwa.

Naczelnym zadaniem prawidłowej gospodarki łowieckiej jest zapewnienie trwałości użytkowania -- zagadnienie to ujmuje dekret w kilku artykułach, których zasadniczym motywem jest planowość działania gwarantująca wzrost zwierzostanu. Zgodnie z postanowieniami dekretu użytkownik obwodu łowieckiego ma obowiązek hodowania i ochraniania zwierzyny zgodnie ze wskazaniem planu hodowlanego i wyłącznie w jego granicach może być wykonany plan polowań.

Kierownictwo nad opracowywaniem oraz zatwierdzeniem planów hodowlanych, jak również kontrola

wykonania i opracowania sprawozdań będzie należała do resortu leśnictwa.

Pojęcie hodowli nie ogranicza się wyłącznie do dokonywania planowego odstrzału i selekcjonowania gatunkowego i ilościowego zwierzyny. Hodowla — to ochrona zwierzyny w czasie lęgu i chowu przed kłusownictwem i wnykarstwem, dokarmianie, odświeżanie krwi przez zasilenie zwierzostanu osobnikami przeniesionymi z dalszych terenów.

Dekret generalnie rozwiązuje zagadnienie szkód łowieckich, gdyż postanawia, że użytkownik terenu łowieckiego jest zobowiązany do wynagrodzenia szkód powstałych przy wykonywaniu polowania czy też wyrażonych w uprawach i plonach rolnych przez dziki, jelenie i daniela.

Zasady obrotu dziczyzną tj. dokonywanie skupu, przetwórstwa i dystrybucji zostaną zgodnie z dekretem określone rozporządzeniem wykonawczym Ministra Leśnictwa, które zostanie wydane w porozumieniu z przewodniczącym PKPG i Ministrami Handlu Wewnętrznego i Zdrowia.

Wyeliminowanie z obrotu prywatnych pośredników wpłynie korzystnie na ukształtowanie się ceny oraz na udostępnienie dziczyzny światu pracy. Centralne ujęcie obrotu dziczyzną pozwoli na jak najbardziej pełne wykorzystanie puli surowcowej, pozyskanie surowców ubocznych oraz na racjonalny rozdział skupionej masy mięsnej.

Zgodnie z polityką surowcową, obowiązującą już w ubiegłym roku, zajęcia będą dystrybuowane wyłącznie w postaci tuszek tj. oskórowane i wypatroszone. Skórowanie zajęty poza pozyskaniem deficytowego surowca, jakim jest skórka, ma jeszcze to ogromne znaczenie, że każda tuszka przed przekazaniem na rynek będzie zbadana przez lekarza weterynarii.

Michał Sadowski

NIE TYLKO PRZEMYSŁ, LECZ I HANDEL MUSI DBAĆ O JAKOŚĆ

O JAKOŚCI towaru znajdującego się na półkach sklepowych decyduje nie tylko przemysł. Niemało ma tu do powiedzenia aparat handlowy, a więc hurt i detal oraz transport. Najlepiej, najstaranniej wykonany towar przez zakład produkcyjny można zniszczyć przez nieumiejętne obchodzenie się, przechowywanie, czy przewożenie. Dlatego też za braki trafiające do naszych rąk nie można z góry potępiać produkcji. Niestety i wkład aparatu handlowego w dzieło brakoróbstwa jest wcale pokaźny.

Każdy bezbłędnie nawet wykonany przedmiot może być z łatwością uszkodzony zanim z fabryki dotrze do konsumenta. Tego rodzaju niszczenie jest wynikiem zarówno karygodnego marnotrawstwa, jak też nie-

umiejętności obchodzenia się z towarem. Trudno doprawdy powiedzieć, które zjawisko jest częstsze. Przykładów można tu przytoczyć wiele. Wystarczy wspomnieć o wystawianiu w oświetlonych słońcem oknach wystawowych łatwo płowiejących tkanin, czy wyrobów dziewiarskich, o niestarannym pakowaniu porcelany do przewożenia, co powoduje wysoki procent tłuczek, o rzucaniu książek z ciężarówek na chodnik przed księgarnią (stąd biorą się książki brudne i o popękanych grzbietach), o przechowywaniu wyrobów chemicznych czy farmaceutyków w mocno ogrzanych pomieszczeniach.

Już przewożenie towaru z fabryki do hurtowni kryje w sobie liczne niebezpieczeństwa. Wystarczy np. nieumiejętnie opakować meble do transportu, by zdrapać fornier, lub stłuc lustro. Specjalnych warunków wymaga także przewóz odzieży. Odzież pakowana w skrzyniach, czy workach gniecie się, niszczy i traci fason, a ilość samochodów przystosowanych do przewozu odzieży na wieszakach otrzymana z NRD, jest tymczasem nie wystarczająca. Niestety przedsiębiorstwa transportowe zarówno MHD i ZSS jak PKS traktują towar dość nonszalancko i nie wykazują należytej troski o zabezpieczenie go przed zniszczeniem.

Zniszczeniu ulega towar także w hurtowniach. Wiemy o tym, że poważną bolączką naszego handlu jest brak odpowiednich magazynów, że po handlu kapitalistycznym, który nie znał wielkiego hurtu w naszym obecnym rozumieniu, nie odziedziczyliśmy prawie żadnych pomieszczeń magazynowych. Tego rodzaju sytuacja utrudnia oczywiście racjonalne przechowywanie towarów. Z drugiej strony jednak dyrekcje przedsiębiorstw handlowych zbyt małą wagę przywiązują do sprawy inwestycji w magazynach. W poszczególnych pionach handlowych zdarzały się nawet wypadki niewykorzystania funduszu inwestycyjnego przy równoczesnych poważnych brakach i trudnościach magazynowych. Od kierownictwa poszczególnych central handlowych oczekujemy więcej inicjatywy w tej dziedzinie. Tymczasem należy jednak w miarę istniejących możliwości zapewnić dla towaru korzystne warunki, a więc dbać o odpowiednie ułożenie, przewiewność, temperaturę. Wiadomo bowiem, że artykuły spożywcze nie znoszą ciepła, że meble paczą się w magazynach wilgotnych, że skóra w zetknięciu z wilgocią butwieje, że odzież i tekstylia wymagają pomieszczeń przewiewnych i przestrzennych.

Sprawą dużej wagi jest również utrzymanie czystości w magazynach. Obok niebezpieczeństwa szkodników, jak szczury, myszy, czy mole uwzględnić trzeba fakt, że w brudnych magazynach towary niszczą się i tracą swój przyjemny, świeży wygląd. Troska o czystość jest więc nieodzownym warunkiem dobrej pracy magazynu.

Dobry jakościowo towar może wreszcie ulec uszkodzeniu w „przeddzień” sprzedaży w samym sklepie detalicznym. Zanim towar znajdzie się na półce sklepowej, jest on dłużej, lub krócej przechowywany w magazynie podręcznym. Niestety urządzenia pomocnicze sklepu, często zupełnie nieodpowiednie, są miejscem niszczenia towaru. Niedostosowanie lokalu sklepowego do branży i potrzeb placówki jest zjawiskiem nader częstym. Odpowiedzialność za ten stan rzeczy ponoszą miejskie rady narodowe, zajmujące się sprawą lokalizacji sieci.

Przyczyny niszczenia towarów w aparacie handlowym są dwojakie. Po pierwsze wchodzi tu w grę marnotrawstwo, po drugie — brak odpowiednich kwalifikacji ze strony personelu. Jeżeli chodzi o marnotrawstwo, to z przejawami jego musi się podjąć bezwzględną walkę. Wszelkie niedbalstwo w obchodzeniu się z towarem jest dowodem nieposzanowania mienia społecznego. W stosunku więc do pracowników, powodujących tego rodzaju straty, stosować należy surowe sankcje.

Nieznamość cech i właściwości towaru może powodować szkodliwe obchodzenie się, lub przechowywanie w nieodpowiednich warunkach. Z tego też względu kierownicy przedsiębiorstw handlowych muszą troszczyć się o fachowy poziom kadr. Na kursach handlowych nauce towaroznawstwa poświęcać należy więcej czasu, niż dotychczas, nie zapominając przy tym o ćwiczeniach praktycznych. Pozytywne rezultaty może też przynieść szkolenie przyzakładowe, prowadzone przez pracowników znających dokładnie branżę. Wydaje się wreszcie, że lekkomyślne przerzucanie pracowników ze sklepu jednej branży do innej jest co najmniej szkodliwe, uniemożliwia bowiem wszelką specjalizację.

Walka o podniesienie jakości objęła dziś cały przemysł zarówno kluczowy, jak spółdzielczy i terenowy. Walce tej musi przyjąć z pomocą handel w tym sensie, by towar wyprodukowany przekazać konsumentowi w jak najlepszym stanie. (Falk)

WPROWADZAMY NORMOWANIE W HANDLU

NORMOWANIE pracy w obrocie towarowym jest dotychczas u nas nieznane. Wprawdzie w resorcie handlu stosowano normy dla poszczególnych czynności, ale tylko w dziedzinie przemysłu spożywczego, jak piekarnictwo, czy masarnictwo. Mówiono także o objęciu normowaniem pracy w handlu detalicznym, zamierzenia te dotychczas nie zostały zrealizowane. Ostatnio Ministerstwo Handlu Wewnętrznego i Instytut Handlu i Żywności Zbiorowego opracowały próbne normy w oparciu o wzory radzieckie. Normowanie pracy w handlu ZSRR jest bowiem stosowane od daw-

na. Doświadczenia radzieckie wykazały, że techniczne normowanie pracy w handlu zdało egzamin praktyczny.

Wprowadzenie norm pracy w handlu ma na celu przede wszystkim podniesienie pracy aparatu handlowego na wyższy poziom, racjonalną gospodarkę pracą ludzką, poprawę zaopatrzenia, mechanizację niektórych czynności. Obecnie spotykamy się dość często ze zjawiskiem marnotrawstwa czasu sprzedawcy. Niewłaściwe rozmieszczenie towaru, wadliwe urządzenie sklepu, czy magazynu powoduje zbyteczne powtarzanie niektórych prostych zupełnie czynności. Wprowadzenie norm opartych na odpowiednim materiale analitycznym zmieni na lepsze ten stan rzeczy i usprawni organizację pracy w aparacie handlowym.

Normowanie pracy w handlu traktowane jest na razie eksperymentalnie. Na okres próbnych trzech miesięcy — października, listopada i grudnia objęto normowaniem większe sklepy MHD, PSS i PDT branży włókienniczej, odzieżowej i skórzaney. Sklepy podzielono na trzy kategorie w zależności od liczby zatrudnionego personelu, przyjmując dla każdej kategorii inne kryteria.

Norma handlowa nie jest w dosłownym znaczeniu normą techniczną, jakkolwiek opiera się na elementach technicznych. Norma ta wymierna w złotych jest normą obrotową. Określa ona obrót miesięczny na jednego sprzedawcę w skali miesięcznej. Przy obliczaniu normy handlowej bierze się pod uwagę szereg czynników charakterystycznych dla pracy sklepu danej branży: mianowicie: czas pracy sprzedawcy, czas pełnej obsługi konsumentów, ilość transakcji zawartych przez sprzedawcę, przeciętną wartość transakcji, liczbę dni handlowych w ciągu miesiąca. Nie można wreszcie pominąć współczynnika wyrażającego stosunek transakcji zawartych do niezawartych.

Czas pracy sprzedawcy wynosi 8 godzin, lub 480 minut dziennie. Czynnik ten jest stały i niezależny od charakteru branży i wielkości sklepu. Jak wykazują badania, sprzedawca nie poświęca całego czasu swej pracy na obsługę klientów. Pewną ilość czasu zajmują mu czynności przygotowawczo-zakończeniowe, określane mianem obsługi stanowiska roboczego. Czynności nie związane bezpośrednio ze sprzedażą zajmują przeciętnie sprzedawcy około 180 minut. Istnieją tu pewne wahania zależne od warunków pracy sklepu. Pozostały czas pracy sprzedawcy wypełnia obsługa klientów. Rzutuje ona na obroty sklepu. Wiemy jednak, że nie każdy klient przychodzący do sklepu wychodzi zakupiwszy towar. Wielu konsumentów przychodzi niezdecydowanych, by zasięgnąć informacji o towarze, wielu odchodzi nie dokończywszy transakcji, ponieważ towar nie odpowiada ich wymaganiom. Dlatego też przy obliczaniu normy obrotowej uwzględniono stosunek transakcji zawartych do niedokonanych, co daje pełny obraz pracy sprzedawcy.

Niezbędnym czynnikiem przy ustalaniu normy obrotowej jest czas trwania transakcji. Jest rzeczą jasną, że kształtować będzie się on odmiennie dla poszczególnych branż i grup towarowych. Odzież, czy obuwie wymagające przymierzenia zabierają sprzedawcy znacznie więcej czasu, niż np. metrażówka. Podobnie przedstawia się sprawa przy ocenie wartości transakcji. Ustalenie przeciętnej jest tu bardzo skomplikowane. Rozpiętości cen są tak znaczne, że konieczne jest ustalanie średnich ważonych dla poszczególnych grup towarowych.

Ostatnim uwzględnianym czynnikiem jest ilość dni handlowych w miesiącu. Jest to czynnik stały podobnie jak czas pracy sprzedawcy.

Jak wynika z opisanych wyżej elementów kształtujących normę obrotową, jest ona instrumentem niezmiernie czułym. Każda zmiana asortymentu wpłynie zarówno na wartość, jak i na czas trwania transakcji. Z tego też względu normy obrotowe muszą podlegać bezustannej kontroli, by nie stały się papierkowe i oderwane od życia.

Podobnie wygląda sytuacja jeśli chodzi o wszelkie czynności pomocnicze sprzedawcy. W miarę postępu mechanizacji i racjonalnej organizacji handlu, stosunek czasu potrzebnego na czynności uboczne będzie przesunął się na korzyść pełnej obsługi nabywców.

Spowoduje to z kolei wzrost normy obrotowej.

Idealem jest by w przyszłości, po wprowadzeniu norm w handlu, obroty miesięczne sklepu równały się normie pomnożonej przez liczbę sprzedawców. Jeśli zaistnieją pewne rozbieżności, będą one dowodem złej pracy sklepu. Gruntowna analiza zaopatrzenia, asortymentu, stylu pracy sprzedawców i innych czynników pozwoli na odkrycie przyczyny niedociągnięć. Niezgodność rzeczywistych miesięcznych obrotów z tymi, jakie powinny być osiągnięte przy wykonaniu normy, będzie więc pewnego rodzaju sygnałem alarmowym.

Pierwsze próby normowania w handlu nie spotkały się niestety ze zrozumieniem i życzliwym przyjęciem. Wielu pracowników handlu zupełnie fałszywie zrozumiało intencję wprowadzenia norm. Pojawiły się także nieuzasadnione pogłoski, jakoby normowanie miało niekorzystnie wpłynąć na poziom płac. W okresie próbnym normowanie techniczne pracy nie wywrze żadnego wpływu na wysokość wynagrodzeń, które wypłacane będą na dawnych zasadach. W przyszłości system płac niewątpliwie ulegnie przebudowie w oparciu o normy, jednak będzie to korzystne dla sprzedawców, którzy poprzez usprawnienie swej pracy dążyć będą do przekroczenia ustalonych obrotów, a tym samym do podwyższenia swych zarobków. Należy również pamiętać o tym, że normowanie stanie się ważnym bodźcem dla wprowadzenia mechanizacji w han-

dlu i popularyzacji nowych udoskonalonych metod organizacji pracy, a tym samym ułatwi i uprości pracę sprzedawcy. (w. sz.)

BARY OWOCOWE NOWY TYP ZAKŁADÓW ŻYWIENIA

W LIPCU 1952 r. został uruchomiony na MDM w Warszawie pierwszy w kraju bar owocowy z produkcją i sprzedażą potraw i napojów, w których podstawowym składnikiem są owoce. Jest to pionierski zakład o charakterze nieznanym dotychczas w kraju.

Celowość uruchomienia i prowadzenia tego rodzaju zakładu wzbudzała początkowo pewne wątpliwości, zwłaszcza na tle małego — jak dotychczas — popytu na dania i desery z owoców w placówkach żywieniowych. Powściągliwość konsumentów w spożywaniu potraw z owoców poza domem wpływała stąd, że w istniejących innych typach zakładów żywienia na potrawy i napoje z owoców, mówimy otwarcie, zwracano za małą uwagę, traktując je raczej jako uciążliwe i kłopotliwe zło konieczne, a w najlepszym razie jako łatwe do sporządzenia desery (wodniste kompoty i kisiele). Niektóre zakłady, zwłaszcza wyższych kategorii, sporządzały przy tym tylko wybrane wytworniejsze potrawy i desery z owoców, traktując je jako kosztowną i lukratywną używkę smakową. Rzecz jasna, przyczyniało się to raczej do depopularyzacji spożycia potraw i napojów z owoców w zakładach żywienia.

Po dotychczasowej obserwacji działalności baru owocowego na MDM można powiedzieć, że zyskał on już popularność, czego dowodem jest ciągle wzrastająca frekwencja, przy czym konsumentami są zarówno dorośli, jak młodzież i dzieci. Wpływa to stąd, że bar owocowy portaktowany został jako popularny zakład żywienia (kat. III), nastawiony wyłącznie na potrawy, desery i napoje z owoców, mogący spełniać określoną i dość ważną rolę również w żywieniu dietetycznym.

Zaprojektowany szeroki asortyment dań realizowany jest stopniowo, lecz konsekwentnie. W chwili obecnej bar wydaje już nie tylko ciastka, kremy i melby z owocami, ale także dania, do których poza owocami lub ich przetworami — jako produktami głównymi — wchodzi składniki podnoszące wartość kaloryczną, jak ryż, kasze, ciasta, ciastka itp. Jest to niezmiernie ważne z tego względu, że dania z samych owoców, pomimo dużych wartości witaminowych i mineralnych, posiadają stosunkowo niską wartość kaloryczną.

Potrawy, desery i napoje wydawane w barze sporządzane są w warunkach zgodnych z wymaganiami higieny żywienia i z uwzględnieniem właściwego przebiegu procesów technologicznych (dla zachowania jak największej wartości odżywczej) i wymagań smakowych.

Nowoczesne i estetyczne wnętrza sali konsumpcyjnej zapewnia spożycie posiłków w warunkach najbardziej sprzyjających i przyjemnych.

Duży pożytek i zadowolenie daje bar młodzieży i dzieciom. Ta grupa konsumentów znajduje tutaj bardzo przez siebie pożądane i pożyteczne dla organizmu dania, które nie zawsze są dostatecznie uwzględniane w jadłospisach domowych.

Jak dotychczas bar sprzedaje do spożycia na zewnątrz tylko owoce i słodczyce. Wydaje się, że koniecznym jest jak najszybsze uruchomienie sprzedaży w sali parterowej również wszystkich wyrobów produkcji własnej w odpowiednich opakowaniach (np. kubecz-

kach lub pudełkach parafinowanych). Udostępniłoby to zabieranie na zewnątrz i spożywanie przez szersze rzesze konsumentów wyrobów, do których sporządzania wiele rodzin nie posiada w domu odpowiednich warunków.

Oceniając pozytywnie samą inicjatywę uruchomienia tego rodzaju placówki i jej przydatność dla zaspokojenia potrzeb i podniesienia zdrowotności świata pracy, jak również dla popularyzacji spożycia potrzebnych dla organizmu potraw z owoców, należy wyrazić życzenie, by jak najprędzej powstała większa ilość takich zakładów w całym kraju.

Kazimiera Pyszkowska

KORESPONDENCI „ŻYCIA GOSPODARCZEGO” PISZA

W sprawie mank i superat

WALKA z nieuczciwością w handlu uspołecznionym musi być prowadzona energicznie i stale, aby chronić własność socjalistyczną i podnieść poziom pracowników, w których szeregi dostają się niejednokrotnie jednostki nieuczciwe.

Obok akcji odgórnej i akcji oddanych pracowników sklepowych ważnym elementem w walce o poziom handlu uspołecznionego są kierownictwa poszczególnych przedsiębiorstw i pracownicy ich komórek. Zaznajamiając personel sklepów z obowiązującymi przepisami i przyczyniając się do dopełnienia luk w istniejącym stanie tych przepisów, wreszcie podchodząc do nich nie biurokratycznie, lecz ze zrozumieniem ich celowości — mogą oni dać duży wkład w usuwanie przyczyn zła. Również energiczniejsza praca organów centralnych handlu uspołecznionego nad modyfikacją przepisów nieaktualnych, podkreślenie instruktorzowej roli kontroli i ściślejsza więź z terenem przyspieszyłyby akcję walki z nieuczciwością.

Poniżej podaję niektóre charakterystyczne zjawiska z dziedziny mank i superat, zaobserwowane na terenie Krakowa. Mogą one przyczynić się do ujawnienia niektórych przyczyn powstawania ujemnych zjawisk.

Zasadniczo manko stanowi dowód okradania przedsiębiorstwa, superata zaś — to oszukiwanie kupujących. Fakty jednak wykazują czasem, że manko powstaje wskutek skrupulatności sprzedających, a brak jego lub superata — jest w niektórych wypadkach dowodem nadużycia. Aby sprawę tę wyjaśnić należycie i wyciągnąć wnioski z różnych niedociągnięć spowodowanych bądź przez nie dość wnikliwą analizę przyczyn powstałych róż-

nic towarowych, bądź też zamykaniem oczu na niedociągnięcia i błędy komórek odpowiedzialnych za właściwe prowadzenie handlu, musimy się zastanowić na jakiej drodze powstaje manko i superata.

Powodem manka mogą być: pomyłki w księgowaniu, cenach i wydawaniu reszty, nieuczciwość konwojentów i kupujących, wadliwie sporządzony remanent, niesumienność sprzedawców i wreszcie niezawinione ubytki towarowe. Wiele dałoby się powiedzieć o każdym z tych punktów, dla naszych celów wystarczy jednak wyjaśnienie tylko ostatniego przypadku, zajęcie się mankami i superatami specjalnego rodzaju.

Sprzedaż artykułów nie w opakowaniu standardowym lub sztukach, tj. tak zwana sprzedaż luzem — odbywa się netto. Znaczy to, że sprzedawca obowiązany jest położyć na drugą stronę szalki taką samą torebkę w jakiej waży się towar, bądź starować naczynie. Jednakże podczas ważenia cukier rozpyla się i rozsypuje, śmietana rozlewa i przylega do ścianek naczynia, warzywa i owoce wysychają, chemikalia ulatniają się tracąc na wadze. Czy w tych warunkach wzorowo i uczciwie prowadzony sklep może nie wykazać manka? Niewątpliwie, istnienie niedoboru towarowego będzie świadczyło o solidności sprzedawców.

Sprawa jest zupełnie zrozumiała i dlatego MHW wydało normy dla bardzo wielu artykułów spożywczych, wyrażające w procentach górną granicę dozwolonego ubytku naturalnego dla towarów zarówno w składowaniu, transporcie, jak i sprzedaży detalicznej. Ubytek ten odlicza się od ewentualnego niedoboru i nie jest traktowany jako manko, za które odpowiada sprzedawca. Sprawy tej

nie potrzeba byłoby poruszać, gdyby normami były objęte wszystkie towary ulegające podobnym ubytkom. Niestety, wielu artykułów spożywczych nie znajdujemy w tej tabeli, a prawie całkowity brak jest towarów spoza branży spożywczej, chociaż podlegają one często podobnym ubytkom nawet w wyższym stopniu, niż artykuły spożywcze. Wypracowanie odpowiednich norm nie jest łatwe, wymaga wiele czasu, prób i doświadczeń, toteż instrukcja MHW dopuszcza w tym wypadku usprawiedliwione braki w formie tzw. ubytków nadzwyczajnych, rozpatrywanych przez komisję ubytków, urzędującą przy dyrekcjach przedsiębiorstw państwowych, bądź spółdzielczych. W teorii — sprawa rozstrzygnięta, konsument ma zabezpieczoną pełną ilość kupowanego towaru, sprzedawca nie musi pokrywać z własnej kieszeni braków spowodowanych uczciwą troską o interes kupującego. W praktyce czasem jednak bywa inaczej. Oto przykład niedoprowadzenia instrukcji MHW do pracowników i wywołanych tym skutków.

Inwentaryzator podczas spisu towarów w sklepie chemicznym zastaje około 900 kg sody kaustycznej luzem. Po przeważeniu sprzedawca konstatuje, że z otrzymanych 1.000 kg, na skutek rozkurzu przy rozprzedaży i dłuższego leżenia ubyło 15 kg. Kierownik sklepu poza tym sprzedaje detalicznie duże ilości farb suchych i nafty. Rezultat wyliczenia remanentu — około 200 zł manka, w pełni uzasadnionego. Kierownik zmartwiony, że znów musi płacić za niedobór towarów, na uwagę inwentaryzatora, że brak jest zupełnie usprawiedliwiony i zostanie uwzględniony, odpowiada, że władze przedsiębiorstwa są innego zdania i nie pierwszy raz ściągają mu z pensji za niezawinione manko. Okazuje się, że komisja nie wie o normie ubytku naturalnego na naftę, poza tym nie chce rozpatrywać go, gdyż kierownik nie prowadzi kartoteki dla towarów mankowych, jak to przewidują przepisy MHW. Istotnie kartoteki nie ma, bo nikt kierownika o obowiązku tym nie zawiadomił. Czynniki miarodajne przedsiębiorstwa, nawet wtedy gdy chodzi o jeden tylko artykuł, którym handluje detal, mają swoisty sąd o tych ubytkach, czego przykładem są wyniki remanentów w składach detalicznych sprzedaży węgla. Artykuł ten powinien być sprzedawany netto. Wyjaśnić nie potrzeba, że zanim zostanie przywieziony z punktu hurtowego — już traci na wadze. Rozprzedaż spowoduje dalszą zniżkę, tak z powodu rozważania, jak i odrzucania przez kupujących zanieczyszczeń znajdujących się w węglu. Powstaje więc manko. W zrozumieniu tego faktu, niektóre ośrodki przewidują do 2% usprawiedliwionego ubytku. W wypadku jednak przedmiotowym,

sprzedawca spłaca całą należność za ujawniony brak. Czując niesłuszność tego stanowiska, inwentaryzator melduje swemu bezpośredniemu przełożonemu, wyjaśniając mu zagadnienie, na co otrzymuje odpowiedź mniej więcej tej treści: „u nas na ogół nie ma mank w branży chemicznej i węglowej, widocznie istnieć nie powinny, a zresztą z tym zawsze kierownicy sobie jakoś radzą“.

Stanowisko takie zaprzeczając zasadzie dokładnej znajomości przepisów przez wszystkie ogniwa i obowiązkowi pełnego instruowania personelu powoduje, że w takich wypadkach jeśli sprzedawca nie chce pokrywać braków z własnej kieszeni, radzi sobie, oszukując mniej skrupulatnych nabywców. Kierownictwo przedsiębiorstwa jest zadowolone, że nie musi odpisywać na straty, wykazuje znaczne obroty, osiąga duże zyski, nie zdając sobie sprawy, że walcząc rzekomo z mankami w mechaniczny i biurokratyczny sposób przez negowanie ich możliwości zmusza sprzedawców do nieuczciwości, podważa i zniekształca w rzeczywistości właściwy sens i cel walki z mankami.

Manka i superaty, czyli nadwyżki towarowe, są często ściśle z sobą powiązane. Zajmijmy się teraz tymi ostatnimi, rozpatrując tylko wypadki specjalne. Tak jak istnieją punkty, które dają w procesie sprzedaży uzasadnione manko, tak też jest wiele innych, gdzie rezultat spisu nie powinien wykazać różnic między stanem książkowym, a faktycznym, oraz jeszcze inne, gdzie powstaje zawsze superata, a brak jej budzi podejrzenie co do sumienności pracowników.

Do grupy drugiej należą sklepy handlujące artykułami na sztuki, o cenie ściśle sprecyzowanej, jak np. obuwie, galanteria, zabawki, meble, komis itp. Na trzecią kategorię składają się zakłady, które otrzymują towar na wagę, po kalkulacji cen sprzedają go na sztuki (sklepy papiernicze, kioski ze słodyczami, sprzedające na sztuki itp.).

W sklepach, które w rezultacie prawidłowo sporządzonego remanentu nie powinny dać różnic towarowych, zdarzają się wypadki odchylenia nie wynikające z kradzieży czy nieuczciwości — odchylenia spowodowanych omyłką, ale dających nieuczciwym sprzedawcom szerokie pole do nadużyć. Oto przykłady: remanent w sklepie gotowych ubrań wykazał około 900 zł manka. Zarówno kierowniczka sklepu jak i personel, prowadząc handel skrupulatnie i uczciwie, nie mogli przyjąć tego wyniku za zgodny z rzeczywistością. Inwentaryzator powtórzył remanent, wynik pozostał jednak niezmienny. Dopiero po analizie cen i dostaw towarów, okazało się, że pewne garnitury męskie w ilości 8 sztuk, zostały wstawione do sklepu po 1.002 zł, a niedługo potem dostarczono identyczne

ubrania w większej ilości, nie różniące się od poprzednich nawet cechą towarową — w cenie zł 1320. Po sprawdzeniu okazało się, że po cenie 1002 zł sprzedano aż 11 sztuk. Sprzedawca odpowiedzialny był nieobecny, a zastępcy, nie wiedząc o dwoistości cen, sprzedali po 1002 zł trzy garnitury, z których każdy kosztował 1320 zł. Zagadka manka została wyjaśniona. W konkretnym wypadku konsekwencją było przedłużenie remanentu o półtora dnia, strata obrotu sklepu na około 30.000 zł i czasu inwentaryzatora, ponieważ zaś suma strat nie kwalifikowała do prowadzenia dochodzenia karnego, skończyło się na zapłaceniu za manko spowodowane nieuwagą. Ale wyobraźmy sobie, że sprzedawca, posiadający bardziej elastyczne poczucie uczciwości, sprzedałby po prostu te 8 ubrań po 1320 zł, inkasując do własnej kieszeni ponad 2540 zł.

W innym sklepie remanent wykazał superatę, kierowniczką przypominała sobie, że ma identyczne pantofle w dwóch cenach, a do spisu podała za całość tylko cenę wyższą. Po odpowiednich korektach inwentaryzatora, rezultat wyliczenia przybliżył się do zera. W ten sposób dopasowano mniej więcej towary do stanu książkowego. Może się jednak nasuwać przypuszczenie możliwości dowolnego żonglowania takimi towarami, celem osiągnięcia nielegalnego zysku. A podobnych wypadków jest bardzo wiele.

Dopuszczenie do sprzedaży towarów jednakowego gatunku o różnej wycenie, gdy stwierdzenie ewentualnego nadużycia jest praktycznie bardzo problematyczne, może powodować demoralizację nawet ludzi dotychczas uczciwych. Czyżby nie można było temu zaradzić? Przecież jeśli następuje zmiana cen pewnego artykułu, np. wyrobów monopolowych, cukru, mąki itp., przeprowadza się odpowiednią korektę wartości artykułów znajdujących się w sprzedaży na rynku przez dokonanie protokołu zniżki czy wyżki cen. To co się stosuje do cukru — można wprowadzić do ubrań, pantofli, igieł czy innych towarów. Jeśli z pewnych względów byłoby to niewygodne — to należałoby natychmiast zarejestrować ilość towarów i wtedy kontrola sprzedaży po właściwej cenie byłaby możliwa.

Inny rodzaj pozornej superaty podaje następujący przypadek. Remanent wykazał superatę, powód wyjaśnił się dopiero w kilka dni po spisie. Kierowniczka sklepu omyłkowo zapisała w blankiecie przesyłkowym do banku o 100 zł więcej niż wysłała pieniędzy, uznając się sumą nie faktycznie wysłanej gotówki, lecz kwotą zapisową. W przedsiębiorstwie tym nie wymagano załączania kontrolki utargów, które zresztą na całym tym te-

renie były prowadzone niedokładnie i nie stanowiły podstawy do uznań w księdze kontroli. Po ujawnieniu faktu pomyłki, przedsiębiorstwo bez zgody kierowniczką ściągnęło jej z pensji 100 zł, aby uzupełnić kwotę do sumy zapisu w dokumencie. W tym czasie wypadł remanent, który pochłonął tę sumę, wykazując siłą rzeczy pozorną superatę. Inwentaryzator interweniował u głównego księgowego, prosząc o uwzględnienie skasowania 100 zł superaty, aby dać możliwość poszkodowanej odebrania swoich pieniędzy — księgowy, zgodził się z opinią, że pomyłka zaistniała, ale oświadczył, że przepisy zabraniają odpisywania superaty: „Trudno, za pomyłki trzeba płacić, dura lex, sed lex“. Jaka była na to reakcja kierowniczką? Oświadczyła ona inwentaryzatorowi: „wy wiecie, że jestem niewinna, zabraliście moje pieniądze, ale ja sobie je sama z kasy odbiorę, a potem zrobię superatę i będę kryta“. I tak dotychczas uczciwa pracownica, wskutek biurokratycznie interpretowanych przepisów postawiła pierwszy krok na śliskiej drodze, wiodącej do kolizji z kodeksem karnym.

Przykładem superat usprawiedliwionych są między innymi sklepy papiernicze. Weźmy konkretny przypadek: kilogram papieru kancelaryjnego kosztuje w detalu 3,70 zł. Na kilogram wchodzi np. około 110 arkuszy, zależnie od gatunku. Sprzedawca kalkuluje cenę. Arkusz powinien sprzedawać po 3,37 gr. Rzecz prosta, aby uniknąć manka sprzedaje arkusz po 4 gr. Podobnie postępuje z innymi artykułami. Ułamki groszy przy dużej sprzedaży powodują znaczną superatę. Okazuje się, że nadwyżki kilkuset, tysiąca i więcej złotych nie należą do wyjątków. Superatę zabiera w zasadzie przedsiębiorstwo. Często jednak zamiast superat, zjawia się manko. Różne tego mogą być przyczyny, często jednak jest to spowodowane nieuczciwością sprzedawcy, który inkasując spodziewaną nadwyżkę do własnej kieszeni, źle ją obliczy i weźmie więcej pieniędzy niż przyniosła ona sklepowi. Superaty te mogą więc stanowić pokusę dla niektórych pracowników personelu sprzedającego, a łatwość kradzieży może stworzyć złodziei. Kontrola przedsiębiorstw zwykle nie zastanawia się nad tymi faktami, przechodząc do porządku dziennego nad brakiem superaty lub umiarkowanymi mankami, zadowolając się spłatą niedoboru przez kierownika sklepu, który tym razem ma z czego pokryć dług.

Należy przeciwdziałać tym okazjom do nadużyć. Sprawę tę można by rozwiązać dwojako: przez specyfikację cen w zależności od ilości sprzedawanego towaru lub przez kontrolę nad superatami. W wypadku wyżej podanym, można by sprze-

dawać 1 arkusz po 4 gr, 2 po 7, 10 za 34 gr itd. W krótkim czasie klient zorientowałby się w sposobie najkorzystniejszego dla siebie kupna, a superaty byłyby tak nikłe, że nie przedstawiałyby pokusy dla sprzedawcy.

Drugi sposób — to założenie analogicznie do kartotek artykułów mankowych, kartoteki towarów superatywnych. Przy remanencie łatwo można by wyliczyć nadwyżkę stąd powstałą i zapisać na zyski nadzwyczajne. Przedsiębiorstwo osiągnęłoby w ten sposób zawsze zyski, często dotychczas trafiające do kieszeni nieuczciwych sprzedawców.

O ile wszystkie czynniki biorą udział w walce z mankami, to jednak do superat nie przywiązuje się na ogół dużej wagi. Poza nadwyżkami zupełnie usprawiedliwionymi, w wielu wypadkach okazuje się, że w sklepach, w których powinno występować manko, znajdujemy poważną nieraz superatę. I rzecz ciekawa. Po stwierdzeniu niedoboru ponad 3000 zł sprawy nie wolno nie skierować do prokuratora. Przy analogicznej superacie, przedsiębiorstwo zazwyczaj zapisuje nadwyżkę po prostu na zyski, nie analizując głębiej przyczyn nieusprawiedliwionej superaty. A przecież zarówno pewna liczba mank jak i superat wynika z tego samego źródła, a jest nim nieuczciwość niektórych sprzedawców. Rzecz to zupełnie obojętna kto został poszkodowany: państwo czy spółdzielczość przez zmniejszenie zysków, czy też człowiek pracy, przez nieuczciwą wagę, lub nadmiernie pobraną cenę.

Superaty są często konsekwencją obawy sprzedawców przed odpowiedzialnością materialną za ewentualne manko, szczególnie wtedy, gdy handlują artykułami mankowymi nie ujętymi normami, jeśli w dodatku nie znajdują u czynników zwierzchnich zrozumienia i pomocy. Prowadzi to jednak często do chęci przywłaszczenia sobie nadwyżki. Jedynie niezapowiedziany remanent przychwytuje wówczas superatę lub stwierdza manko.

I jeszcze jeden rodzaj nadwyżek, bodajże w skutkach najbardziej przykry — to superata

wynikła na skutek błędnie sporządzonego remanentu. W wypadku manka kierownik sklepu żąda powtórzenia spisu, bada wszystkie dokumenty, kontrola przedsiębiorstwa analizuje przyczyny. Przy nadwyżkach, niedoświadczeni sprzedawcy przyjmują z zadowoleniem wynik spisu, aparat kontroli często nie wnika w to, że w danym sklepie nadwyżka jest nie usprawiedliwiona, remanentu się nie powtarza, superatą obciąża się sklep. Konsekwencją takiej nadwyżki musi być nieuchronne manko przy następnym remanencie. Ponieważ superat i mank nie wolno nawzajem kompensować, a udowodnienie po czasie fałszywej nadwyżki jest niemożliwe, wynikiem takiego błędu jest często dochodzenie karne, zawsze odpowiedzialność materialna i często krzywda uczciwego, ale niedoświadczonego człowieka. Automatyczne rejestrowanie nadwyżek bez wnikliwego zbadania ich powstania, wciąganie ich na zyski w myśl zasady „pecunia non olet“, mogłoby być zrozumiałe u przedsiębiorcy kapitalistycznego, ale niedopuszczalne jest w handlu socjalistycznym. Walczymy już skutecznie z mankami, czas wypowiedzieć wojnę i superatom.

Pisząc o niedociągnięciach i nieuczciwościach niektórych kierowników sklepów i ich personelu, należy podkreślić, że praca sprzedawcy jest bardzo ciężka i odpowiedzialna. Pomimo często braku fachowego wykształcenia, ludzie ci w ogromnej większości pracują z zapalem i ofiarnością, nadrabiając swoje niedomogi wzmożoną pracą. Wypowiadając walkę nierobom i spekulantom, kierownictwo powinno otaczać personel sklepów szczególną opieką, usuwać z jego drogi wszelkie pokusy, poprawiać ich sytuację materialną przez uzasadnione szczeblowanie uposażenia, a przede wszystkim starać się wytworzyć atmosferę wzajemnej ufności i szczerości. W atmosferze tej łatwiej będzie przebiegać szkolenie i wytwarzanie poczucia troski o własność socjalistyczną.

Jan Hermanowski — Kraków

Trzy lata MHD na Śląsku

W POŁOWIE listopada 1949 roku powstało na Śląsku pierwsze przedsiębiorstwo MHD z siedzibą w Katowicach. Był to okres wzmożonej „bitwy o handel“, kiedy to obrót detaliczny — często artykułami pierwszej potrzeby — ulegał spekulackim machinacjom kapitalistycznego sektora handlu.

W ostrej walce klasowej, z pomocą Partii i rad narodowych — właściwych gospodarzy terenu, z którymi MHD miał być silniej związany niż po-

zostałe organizacje handlu detalicznego — stawiał śląski MHD swe pierwsze kroki, mając na celu przede wszystkim usprawnienie zaopatrzenia ludzi pracy. Mocne to były kroki, pewne zwycięstwa, oparte na wzorach radzieckiego handlu detalicznego. Szczególnie pomocnymi stały się w tym okresie doświadczenia bratnich organizacji radzieckich tzw. „torgów“ w dziedzinie specjalizacji sieci detalicznej.

Przedsiębiorstwa MHD z miejsca zaczęły stosować

wać specjalizację. Np. w branży tekstylnej uruchamiano oddzielne sklepy z wełną, osobne z jedwabiem czy wreszcie z bawełną i lnem (połączone). W artykułach spożywczych oddzielono branżę spożywczo-kolonialną od piekarskiej, cukierniczej itp. Tworzono specjalne typy sklepów mydlarskich i sklepów z artykułami gospodarstwa domowego.

Rok 1949 zapisał na koncie śląskiego MHD jedno przedsiębiorstwo z 15 sklepami. W pierwszym kwartale roku 1950 powstaje dalszych 8 przedsiębiorstw w większych miastach województwa, przede wszystkim jednak w większych skupiskach robotniczych, a więc w Zabrze, Chorzowie, Sosnowcu. Z końcem roku 1950 działało na terenie województwa katowickiego 12 przedsiębiorstw z 659 sklepami, zaś na koniec roku 1951 przedsiębiorstw było 14, a sklepów 1.455.

W chwili obecnej działa na Śląsku 18 przedsiębiorstw MHD, które zarządzają 1.546 sklepami, 216 kioskami, 113 straganami i kilkoma punktami sprzedaży obwoźnej. W artykułach przemysłowych przedsiębiorstwa MHD są najważniejszymi placówkami dystrybuującymi masę towarową, zaś w spożywczych postępują za PSS.

Lista osiągnięć śląskiego MHD za okres trzyletniej pracy jest dość długa. Obok zdecydowanej walki z kapitalistycznymi formami handlu, prowadzonej w pierwszych miesiącach działalności, na czołowe miejsce wysuwa się zagadnienie podniesienia wydajności pracy i doprowadzenie jej do najwyższego poziomu w kraju.

Najskuteczniejszym narzędziem organizowania wzrostu wydajności pracy i przyspieszenia jej tempa stało się — wprowadzone w pierwszym półroczu 1950 — techniczne normowanie pracy i związany z tym prowizyjny system płac oparty na zasadach socjalistycznego wynagradzania, co z miejsca niemal uregulowało zagadnienie wydajności w sklepach i stworzyło warunki do stałego jej wzrostu. Powiązanie wynagrodzenia z ilością wykonanej pracy wyeliminowało ze sklepów do minimum nieproduktywny czas pracy, ujawniło ukryte do tego czasu rezerwy. Zilustruje to przykład jednej z branż, który ukazuje rozwój wydajności pracy i obrotu towarowego w stosunku do ostatniego miesiąca przed wprowadzeniem normowania pracy:

	kwiecień 1950	sierpień 1950	grudzień 1950
przeciętna ilość sprzedawców: na jeden sklep	100%	84%	61%
przeciętny obrót na jeden sklep	100%	86%	151%

Malejąca ilość sprzedawców przy jednoczesnym wzroście obrotów — mimo iż niewątpliwie w podanym przykładzie odgrywa pewną rolę wskaźnik sezonowości — oto realne skutki normowania pracy. Spowodowało ono jeszcze, że sprawa orga-

nizacji pracy w sklepie, poszerzenie wachlarza asortymentowego, stała się nie tylko wyłączną domeną działu handlowego, ale codzienną sprawą każdego zespołu sklepowego.

Wprawdzie normowanie pracy nie objęło tej części personelu, która jest zatrudniona w administracji przedsiębiorstwa, jednakże i tutaj nastąpiły zmiany organizacyjne, które wpłynęły na wzrost wydajności. W oparciu o obserwację pracy produkcyjnych dyrekcyj, gdzie proporcja między zatrudnieniem w administracji a pozostałymi działami przedsiębiorstwa była najkorzystniejsza, utworzono pewien wzorzec strukturalny zatrudnienia w dyrekcyj, który określał w sposób ramowy, jaki procent zatrudnienia z limitu ogólnego przypadającego na przedsiębiorstwo dla administracji ma być przeznaczony dla każdego działu. Konfrontacja wzorca z zatrudnieniem faktycznym pozwalała wykryć rezerwy, wskazywać na nie i ustawiać mobilizująco realne limity zatrudnienia dla przedsiębiorstw.

Dalszą metodą wzrostu wydajności było dopuszczenie pracowników sklepowych do składów hurtowych, aby tu na miejscu, u źródeł wpływu masy towarowej do detalu orzekali, jaki towar należy pobrać, w jakim asortymencie i ilościach.

Dalej — do sukcesów śląskiego MHD należy zaliczyć ukształtowanie kosztów handlowych na najniższym poziomie w kraju. Jakie drogi prowadziły do tego osiągnięcia? Organizowanie wzrostu wydajności — to był etap najważniejszy. Praktyka dowiodła, że koszty osobowe w detalu partycypują w około 60% w całości kosztów. Każda więc, choćby najmniejsza oszczędność w kosztach osobowych wywiera poważny wpływ na obniżenie kosztów ogółem. W pierwszym półroczu roku bieżącego śląskie przedsiębiorstwa MHD wykazują 53% kosztów osobowych w stosunku do całości kosztów, podczas gdy wskaźnik krajowy wynosi 57%.

Czyż oznacza to jednak, że obniżenie kosztów osiągamy wyłącznie drogą odpowiedniego oddziaływania na koszty osobowe? Bynajmniej. Jednocześnie ze wzrostem wydajności — właśnie na skutek działania prowizyjnego systemu płac — rośnie średnia płaca pracownika. Oczywiście, tempo wzrostu wydajności jest szybsze od tempa wzrostu średniej płacy. Stąd też jasnym się staje, że wzrost wydajności pracy, nie naruszając spraw bytowych pracownika i nie ograniczając możliwości wzrostu płacy, spowodował obniżkę kosztów.

Poważne oszczędności osiągnęły przedsiębiorstwa MHD w dziedzinie kosztów rzeczowych na skutek przyspieszenia obiegu towarów. Przedsiębiorstwa te pracują bez magazynów. Odpada więc

niemal podwójna praca transportu — zwózka na magazyn i rozwózka na sklepy — wyeliminowane zostały koszty składowania, ubezpieczenia itp. Niemniej ważnym czynnikiem, który przyczynił się do obniżki kosztów, były konkretne zobowiązania przedsiębiorstw, które współzawodnicząc ze sobą stawiały sobie mobilizujące zadania na tym polu. Główny księgowy — mając przed sobą trudniejsze zadanie — skrupulatniej kontrolował celowość każdego wydatku. Zaczęto w przedsiębiorstwach od spraw najelementarniejszych — a więc zmniejszono do minimum formaty pism, co przeobraziło się w powszechny zwyczaj, podejmowano zobowiązania dokonywania drobnych napraw we własnym zakresie (maszyny do liczenia i urządzenia biurowe); w okresach wzmożonej pracy — np. akcja ziemniaczana — kiedy przedsiębiorstwa narażone są na ponoszenie większych kosztów (postojowe, donajem pracowników fizycznych), mobilizowano załogi biurowe do tych prac, przez co osiągnięto również oszczędności. Wszystko to, stanowiąc indywidualnie może drobne wartości, ujęte zbiorczo, przyniosło oszczędności.

Uaktywnienie źródeł zdecentralizowanych — oto dalszy krok w rozwoju przedsiębiorstw. Podczas gdy w roku 1949 i w początkach 1950 r. udział zakupu ze źródeł zdecentralizowanych w ogólnych dostawach był minimalny, a główne pokrycie obrotu towarowego pochodziło z central handlowych, to obecnie są przedsiębiorstwa — jak np. Częstochowa — gdzie udział ten wyraża się dziś wskaźnikiem 16,6%, zaś w skali wojewódzkiej wynosi obecnie 10 do 12%. Pierwszym krokiem do zaktywizowania zakupu ze źródeł zdecentralizowanych było premiowanie, jakie z tego tytułu przypadało działom handlowym stosownie do regulaminu płac. Tym samym zaistniał moment osobistego zainteresowania we wzroście tegoż zakupu. Obecnie, gdy zagażnienie potrzeby uzupełniania masy towarowej dostawami z drobnej wytwórczości stało się już dla pracowników organizacji handlu detalicznego zrozumiałe, premiowanie nie jest kontynuowane, natomiast w klasyfikacji przedsiębiorstw z tytułu współzawodnictwa pracy ten odcinek działalności posiada wysoką punktację, stanowiąc tym samym zachętę do pogłębiania współpracy z źródłami zdecentralizowanymi.

Lista dostawców jest długa. Oprócz spółdzielczości pracy, z którą dokonano najwięcej transakcji, spotyka się takich dostawców do MHD jak: szkoły zawodowe (np. Technikum Przemysłu Drzewnego produkujące ładne meble), zakłady przemysłu państwowego w odniesieniu do produkcji z surowca odpadowego (np. Katowickie Zakłady Sprzętu Sportowego, gdzie z odpadków produkuje się

sandały), chałupnicy krakowscy (Siepraw, gdzie produkuje się kłódki, okucia itp.).

Podniesienie poziomu kultury i estetyki handlu, usilna walka z mankami — oto dalsze pozycje, które przyczyniły się do tego, że śląskie przedsiębiorstwa MHD są klasyfikowane do czołówki krajowej. Oczywiście nie zrodziło się to samo, nie było dziełem przypadku. Atmosfera entuzjazmu pracy, jaką na każdym kroku czuć na Śląsku, ów zdrowy klimat przodownictwa, przykład górników i hutników, dla których zaopatrywania właśnie m. in. powstał MHD — to były bodźce w pracy śląskiego kolektywu emhadowskiego.

Czyż oznacza to jednak, że wszystko już zostało zrobione i to bezbłędnie? Nie. Są też i błędy. Nie zwracano początkowo uwagi na dostosowywanie lokalizacji sieci detalicznej do nowej społecznej struktury konsumenta, gdzie pozycję naczelną zajmuje robotnik, zamieszkujący przeważnie osiedla i peryferyjne dzielnice miast. Często było to skutkiem oportunistycznej postawy. W pogoni za wskaźnikami ekonomicznymi niektóre przedsiębiorstwa zapomniały o właściwej lokalizacji. Tu jednak trzeba stwierdzić, że również i rady narodowe, które nadzorują działalność MHD nie interweniowały w tej sprawie. Dopiero gdy rozmiary błędu pozwoliły go dostrzec, zapadła uchwała, że sieć detaliczną należy uruchamiać wyłącznie na peryferiach i w osiedlach, wobec nasycenia punktami sprzedaży dzielnic śródmiejskich. Błąd w lokalizacji sieci jest obecnie naprawiany, lecz wobec osłabienia tempa wzrostu sieci w MHD w porównaniu z I i II rokiem, skutki przeciwdziałania nie będą natychmiastowe.

Dalej — nie zawsze słuszną polityką zakupu doprowadziła do zaistnienia ponadnormatywnych zapasów. Nie analizowano potrzeb konsumenta, nie badano popytu, skutkiem czego doprowadzono do takich faktów, jak np. zakup skórzanych artykułów sportowych na kilka lat, wystarczająca w jednym przedsiębiorstwie na kilka lat ilość filcowych toreb damskich itd. Faktów nieprzemyślanego zakupu jest wiele. Mówią one o braku zorganizowanej kontroli nad zakupem. Zaopatrzeniowiec decydował o asortymencie i rozmiarach zakupu, kierując się przy tym przeważnie własną fachowością. Ta rutyna jednakże zawodziła, bo często okazywało się, że ów spec mylił się w ocenie zapotrzebowania miejscowego rynku i zakupywał nadmierne ilości jednych towarów, co powodowało brak środków na kupno innych, na uzupełnianie asortymentu. Analiza prowadzona obecnie w formie sprawozdawczości przez sklepy przyczyniła się do poprawy na tym odcinku. Pogłębienie planowania i limitowania zakupu, kontrola nad przebiegiem dostaw prowadzona bieżąco w formie ra-

portów o cyklu obrotowym poszczególnych branż — oto drogi, którymi przedsiębiorstwa kroczyły do coraz to lepszych wyników na tym polu.

Wreszcie — mimo iż, jak to określił min. Dietrich, linia styku milionowych rzesz konsumentów z handlem przebiega przez sklep — nie zdołano jeszcze poprzez szkolenie uczynić ze sprzedawcy świadomego swej roli agitatora socjalizmu. Wywodzi się to stąd, że kierownicy przedsiębiorstw nie ustosunkowali się należycie do szkolenia. Zamiast zrozumieć, że przeszkolony dla potrzeb socjalistycznego handlu pracownik potrafi mobilizująco oddziaływać na innych, zamiast więc posyłać na szkolenie ludzi najwartościowszych, dyrektorzy często traktują je jako zło konieczne i wysyłają na kursy tych, bez których „przedsiębiorstwo się nie zawali”. Skutki tego są wiadome.

Gdy przyjdzie do wysunięcia sprzedawcy na kierownika, okazuje się najczęściej, że ci, którzy przeszli odpowiednie szkolenie, nie nadają się do awansu.

Mimo tych niedociągnięć — bilans strat i zysków wypadnie na korzyść MHD. W ciągu trzech lat dokonano olbrzymiej pracy. Wzbogacono formy handlu, organizując targi, jarmarki, pokazy odzieży gotowej, zaprowadzając handel straganyowy we wszystkich większych miastach, jak również handel obwoźny i obnośny. Zaś rzeczą najważniejszą jest fakt, że dokonano przeobrażenia stosunku człowieka do pracy na terenie handlu, zadokumentowano czynami i zobowiązaniami, że śląski MHD na równi z klasą robotniczą i za jej przykładem buduje w kraju podstawy socjalizmu.

Albin Siekierski
Katowice

KRYTYKA I BIBLIOGRAFIA

PRACE GŁÓWNEGO INSTYTUTU WŁÓKIENNIC-TWA — Rok 1951, zeszyt 5. Państwowe Wydawnictwa Techniczne, Warszawa 1952, str. 131.

Główny Instytut Włókiennictwa systematycznie ogłasza w wydawanych przez siebie biuletynach prace swoich pracowników naukowych, dotyczące nowych metod technologicznych we wszystkich dziedzinach przemysłu włókienniczego. Ze względu na konieczność wprowadzania do przemysłu nowych sposobów produkcyjnych i stosowania usprawnień technologicznych zaznajomienie się personelu inżyniersko-technicznego zakładów przemysłu włókienniczego z pracami ogłaszanymi przez GIW jest wielce wskazane.

Zeszyt 5/1951 r., który dopiero teraz ukazał się w druku, przynosi następujące prace: mgr Stanisława Chrzczonowicza i mgr inż. Stanisława Dyniewskiego — Katalityczna polimeryzacja kaprolaktanu; Jana Durskiego — Wpływ gleby i nawożenia na plon słomy i włókna konopi tureckich; mgr inż. Henryka Krzystek — Poprawienie wytrzymałości oraz zmniejszenie stopnia pęcznienia włókna wiskozowego; Heleny Krzyształowskiej — Współzależność między budową anatomiczną a zawartością włókna w różnych odmianach lnu; Józefa Kulasa — Charakterystyka lnów uprawianych w Polsce w roku 1945/46; mgr inż. Jana Łukosia i Zofii Marynowskiej — Barwniki coprantinowe; mgr Jadwigi Makowskiej — Analiza metody Hermansa wyznaczenia stopnia orientacji podłużnej krystalitów we włóknach celulozowych na podstawie dyfrakcyjnych zdjęć rentgenowskich; Jana Tabisza — Wpływ terminu sprzętu na plon włókna konopi (głowaczy) przy różnej gęstości siewu; mgr inż. Eligii Turskiej-Kuśmierz — Badania nad kinetyką hydrolitycznej polimeryzacji kaprolaktanu.

Przy każdej pracy podano jej krótkie streszczenie w języku polskim, rosyjskim i angielskim. Większość prac zawiera szereg wzorów, tabel i ilustracji.

Franciszek Gliszczyński — AMORTYZACJA I KAPITALNE REMONTY BUDYNKÓW MIESZKALNYCH. Polskie Wydawnictwa Gospodarcze, Warszawa, 1952, str. 100.

Książka, stanowiąca wynik prac Instytutu Budownictwa Mieszkaniowego, omawia zagadnienie amortyzacji i rozwój zagadnienia kapitałnych remontów budynków mieszkalnych w ZSRR oraz w Polsce Ludowej. W oparciu o marksistowskie założenia amortyzacji środków produkcji omówiono specyfikę amortyzacji budynków mieszkalnych, uwypuklając różnicę w podejściu do zagadnienia amortyzacji w gospodarce socjalistycznej i kapitalistycznej. W dalszym ciągu autor, w oparciu o literaturę radziecką, omówił zagadnienie rozwoju problemów gospodarki mieszkaniowej w ZSRR, wskazując na powiązanie amortyzacji z zadaniami masowych remontów kapitałnych budynków mieszkalnych i ich finansowaniem. Na podstawie materiałów statystycznych podaje analizę zasobów mieszkaniowych w Polsce, oraz opisuje kierunki poczynania władzy ludowej w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych i w zakresie ustalania planowych podstaw racjonalnej opieki nad budynkami mieszkalnymi. W pracy, po raz pierwszy w polskiej literaturze fachowej, zebrane zostały materiały naświetlające zagadnienie remontów i amortyzacji.

Książka przeznaczona jest dla pracowników planowania gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, działaczy gospodarczych, pracowników zarządów budynków mieszkalnych, pracowników ubezpieczeniowych itd.

Prace Badawcze Instytutu Budownictwa Mieszkaniowego — Rok 1952, Nr 6. Mgr Jan Dangel — METODA PRZYSTOSOWANIA MATERIAŁÓW NARODOWEGO SPISU POWSZECHNEGO DO POTRZEB INWENTARYZACJI URBANISTYCZNEJ i dr inż. Kazimierz Dziewoński — PROGRAM I WSKAZÓWKI DLA INWENTARYZACJI URBANISTYCZNEJ W TERENIE.

Pierwsza praca mgr. J. Dangel ma na celu przedstawienie opracowanej przez Instytut metody inwentaryzacji pośredniej w oparciu o pierwotne materiały Narodowego Spisu Powszechnego 1950 r. Inwentaryzacja pośrednia na materiale spisowym może być opracowywana w formie tabelarycznej lub plansz graficznych. Uzupełnia ona inwentaryzację bezpośrednią z zakresu mieszkaniowo-demograficznego. Z tych względów jest ona przydatna przy opracowywaniu planów urbanistycznych.

Druga praca inż. K. Dziewońskiego zawiera szkic programu inwentaryzacji urbanistycznej, omawia organizację jej wykonania w terenie oraz podaje projekt oznacznictwa.

Obie prace przeznaczone są dla urbanistów oraz dla ekonomistów zajmujących się planowaniem budownictwa mieszkaniowego i gospodarki komunalnej.

„Przegląd Bibliograficzny Wydawnictw Gospodarczych”

W najbliższych dniach ukaze się podwójny zeszyt (4 — 5) „Przeglądu Bibliograficznego Wydawnictw Gospodarczych”, który poza obfitym działem bibliograficznym oraz zamieszczanymi zwykle przeglądami literatury i zestawieniami bibliograficznymi, podaje z okazji miesiąca przyjaźni polsko-radzieckiej specjalne zestawienie bibliograficzne, dotyczące Wielkich Budowli Komunistów (artykuł prof. Mieczysława Fleczara), a dalej analityczny przegląd artykułów treści ekonomicznej, zawartych w pierwszych 10 tomach Wielkiej Encyklopedii Radzieckiej. Artykuł ten wskazuje na niesłychane bogactwo Wielkiej Encyklopedii Radzieckiej, która również ekonomiście oraz działaczowi gospodarczemu może oddać nieocenione usługi.

Następny zeszyt będzie poświęcony głównie zagadnieniom pracy.

Poza działem bibliograficznym i ciekawym przeglądem literatury, dotyczącym planowania gospodarki narodowej pióra wybitnego znawcy prof. Jana Dębnickiego znajdują się następujące przeglądy literatury i zestawienia bibliograficzne:

Kazimierz Orthwein — Praca jako kategoria ekonomiczna w dziełach klasyków marksizmu-leninizmu.

K. Piotrowska-Hochfeldowa — Pauperyzacja proletariatu w państwach kapitalistycznych.

Józef Zieliński — Zagadnienie zatrudnienia w piśmiennictwie w związku z VII Plenum PZPR.

Zagadnienie troski o człowieka pracy.

Bronisław Biegeleisen-Zelazowski — Podniesienie kwalifikacji kadr w związku z VII Plenum PZPR.

Natan Kronik — Wynalazczość pracownicza.

Kazimierz Kąkol — Biblioteka Przodowników Pracy.

PRZEGŁĄD CZASOPISM

Ukazał się Nr 11 miesięcznika „**TEACHNIKA I GOSPODARKA MORSKA**” organu Naczelnej Organizacji Technicznej Morskiego Instytutu Technicznego i Morskiego Instytutu Rybackiego.

Niezależnie od omawiania zagadnień naukowych występujących w kraju i zagranicą w dziedzinie gospodarki morskiej, czasopismo zawiera następujące stałe działy: eksploatacja floty, eksploatacja portów, budownictwo i remonty okrętów, rybołówstwo morskie.

Wśród artykułów zamieszczonych w Nr 11 zasługują na uwagę:

„35 lat pracy socjalistycznego transportu morskiego” — mgr T. Ocioszyńskiego — przedstawiający rozwój rosyjskiego i radzieckiego transportu morskiego oraz jego rolę, znaczenie i zadania w gospodarce narodowej ZSRR;

„O miernikach i wskaźnikach planu żeglugi morskiej” — prof. dr Ignacego Tarskiego — pokazujący metody przeprowadzania analizy planu przewozów przez stosowanie mierników i wskaźników techniczno-ekonomicznych;

„Kierunki doskonalenia szybkościowej obsługi statków” — Kazimierza Kostrzewy — zapoczątkowujący dyskusję w sprawie planowania, organizacji, kontroli i analizy porównawczej szybkościowej obsługi statków;

„Remonty statków a ukryte rezerwy czasu” — mgr inż. Adriana Migurskiego — dający materiał dyskusyjny odnośnie zagadnienia wykorzystania wszystkich rezerw produkcyjnych w zakresie remontu statków.

Nr 5 (wrzesień—październik 1952 r.) dwumiesięcznika „**FINANSE**” przynosi szereg interesujących artykułów, przede wszystkim z dziedziny planowania finansowego.

Szczególną uwagę wypada zwrócić na następujące opracowania:

Alfred Siebeneichen — Clearing reglamentowany w kapitalizmie a rozrachunek clearingowy w ustroju socjalistycznym,

Kazimierz Sztajer — Waluta Polski Przedwrześniowej,

Mieczysław Marlewicz — W sprawie wadliwości finansowania środków obrotowych przedsiębiorstw budowlanych z zaliczek inwestorów.

Ciekawe są także 4 artykuły omawiające doświadczenia planowania finansowego w przedsiębiorstwach przemysłowych, handlowych, rolnych i budowlanych.

Z doświadczeń radzieckich numer zawiera artykuł A. Zwieriewa — Dyscyplina finansowa i kontrola poprzez rubel w gospodarce narodowej ZSRR i G. Szwarc — Niektóre zagadnienia rozwoju stosunków kredytowych w gospodarce narodowej ZSRR.

W numerze listopadowym miesięcznika „RACHUNKOWOŚĆ” z godnych polecenia artykułów należy wymienić:

S. Skrzywan — O pełną odpowiedzialność głównych księgowych za sprawozdania rachunkowe,

P. Kanczewski — Inwentaryzacja ciągła zapasów materiałowych.

DOBRE I ZŁE...

CZY TYLKO DLA DEKORACJI?

MECCHANIZACJA jest potężnym środkiem zwiększenia wydajności pracy. Ogarnia ona coraz szerzej wszystkie gałęzie gospodarki narodowej, nie wyłączając handlu detalicznego.

Coraz więcej mamy sklepów urządzonych na podstawie przemysłanych założeń projektowych, przewidujących nowoczesną organizację pracy.

Większość nowowypbudowanych sklepów spożywczych, niezależnie od obszernych i wygodnych pomieszczeń oraz przystosowanego do potrzeb zaplecza, posiada wszelkie nowoczesne kosztowne urządzenia, jak kasy rejestrujące, maszyny elektryczne do mielenia mięsa, do krajania wędlin i serów, chłodnie elektryczne do przechowywania łatwo psujących się produktów itp. Te, pochodzące przeważnie z importu urządzenia powinny przyczynić się do znacznego usprawnienia pracy obsługi. Mechanizacja handlu detalicznego jest już w tym stadium, że pozwala rozpocząć próby normowania pracy sprzedawców, co ma przyczynić się do dalszego wzrostu wydajności.

Cóż z tego, kiedy większość tych pięknych urządzeń jest bardzo często nieużywana, bezużyteczna. Chłodnie elektryczne w sklepach mięsnych są nierzadko uszkodzone, gdyż personel nie umie się z nimi obchodzić. Trzaskając brutalnie drzwiami chłodni, powoduje zerwanie cienkich przewodów elektrycznych, któremu nawet zainstalowane amortyzatory nie mogą zapobiec. W tych warunkach przeznaczenie chłodni elektrycznych ogranicza się często do roli podręcznego składziku starych opakowań i pustych butelek.

Inny obrazek. W sklepie handlu delikatesami na MDM w Warszawie stoi długa kolejka amatorów sprzedawanej tam szynki i innych wędlin. Sprzedawczyni kroi ręcznie szynkę na plasterki, trafiając od czasu do czasu ostrym nożem we własne palce, a piękna elektryczna maszyna do krojenia stoi nieczynna, służąc widocznie za dekorację.

Przy tego rodzaju metodach pracy daleko nie zajdziemy z mechanizacją handlu detalicznego. Czas, aby wpoić w sprzedawców przekonanie, że mechaniczne urządzenie sklepowe jest obiektem własności socjali-

Pożyteczne są również 2 instruktarzowe artykuły W. Komornickiego i W. Kwiatkowskiego o księgowości rejestrowej dla przedsiębiorstw przemysłowych.

W stałym dziale „Materiały szkoleniowe” znalazł miejsce dalszy ciąg pracy o ekonomicznych podstawach rachunkowości, omawiający koszty produkcji.

stycznej, który należy chronić, a jednocześnie w pełni wykorzystywać dla pełniejszego podnoszenia kultury handlu. (mat)

„Ekonomista”

Ukazał się nr III-52 kwartalnika Ekonomista

Numer zawiera:

Program Wyborczy Frontu Narodowego

Dyrektywy XIX Zjazdu Partii w sprawie pięcioletniego planu rozwoju ZSRR na lata 1951 — 1955.

Artykuły

Artykuł wstępny

O niektórych zagadnieniach ustalania proporcji gospodarki narodowej w Polsce Ludowej.

Na marginesie I Kongresu Spółdzielczości Zaopatrzenia i Zbytu,

Krytyka socjaldemokratycznych teorii imperializmu, Wewnętrzny rachunek gospodarczy.

Dyskusja

Handel zbożem w Polsce w XVI wieku na tle jego produkcji,

Uwagi do artykułu „Handel zbożem w Polsce w XVI wieku”,

Zarys historii polskiej myśli ekonomicznej część I-sza (do r. 1871),

Uwagi do „Zarysu historii polskiej myśli ekonomicznej”.

Z wydawnictw radzieckich i krajów demokracji ludowej

Ogólny kryzys kapitalizmu i jego zaostrenie na obecnym etapie (Woprosy Ekonomiki Nr 4/52).

Z życia naukowego (sprawozdania)

Komitet Nauk Ekonomicznych PAN

Seminarium poświęcone 60 rocznicy urodzin Prezydenta B. Bieruta,

Zagadnienia ekonomiki okresu przejściowego od kapitalizmu do socjalizmu,

Pierwsza partyjno-techniczna konferencja w PA-FA-WAGU,

Z życia katedr ekonomiki przemysłu.

Recenzje i bibliografie

Zb. Pirożyński „System budżetowy Polski Ludowej”,

„Sesja naukowa poświęcona trzeciemu polskiemu wydaniu I tomu „Kapitału” Karola Marksa.

Zb. Augustowski i Br. Blass: Koszty własne produkcji.

PRENUMERATA NA ROK 1953

W ODPOWIEDZI na notatkę „Nie wie lewica, co czyni prawica“ z 21 Nr „Życia Gospodarczego“ Sekretariat Generalny PPK „Ruch“ informuje, że sprawę prenumeraty prasy na rok 1953 przez instytucje państwowe reguluje wydane przez „Ruch“ zarządzenie z 23 października, które m. in. wyraźnie podaje:

„Instytucjom, które ze względu na trudności budżetowe nie mogą uregulować należności przed dniem 31 grudnia 1952 r., a nadesłały pisemne oświadczenie podpisane przez Dyrektora i Głównego Księgowego i uregulują należność w ciągu I kwartału 1953 r., prasa w I kwartale tego roku może być dostarczana po wyrażeniu zgody przez Dyрекcję danego Oddziału.

Tylko instytucje, które nie uregulują należności do dnia 31 grudnia br. i nie nadesłały pisemnych zobowiązań, nie mogą otrzymywać prasy od dnia 1.1.53 r.“

Skoro więc w ciągu 2 tygodni po naszej notatce „Ruch“ dał możliwość usunięcia trudności, sprawa zamówienia prenumeraty na rok przyszły nie powinna nastroczać wątpliwości. (rd)

POD ZNAKIEM BOSAKA

W ZWIĄZKU z notatką „Biurokracy działu w Poznaniu“, jaka ukazała się w Nr 23 dwutygodnika „Życie Gospodarcze“ z dnia 3.11.1952 r. Centrala Sprzętu Pożarniczego, Ratunkowego i Ochronnego wyjaśnia, że „zgodnie z wytycznymi władz Dyrekcja Centrali poleciła Hurtowniom niezależnie od dostaw z magazynów stosowanie w możliwie najszerszym zakresie obrotu w tranzycie rozliczanym na ustalone z producentami minima wysyłkowe (dostawa towaru: producent, użytkownik; faktura: producent — Hurtownia — użytkownik), dzięki czemu osiąga się poważne korzyści gospodarcze. I tak:

a) prawidłowe wykorzystanie środków transportowych. Np. odbiorca w Lesznie zamawia 20 bosaków z drążkami. Zamiast sprowadzić bosaki z zakładu w Otmuchowie i drążki z zakładu w Żywcu na ma-

gazyn Hurtowni i stąd dopiero wysłać do Leszna (przewóz koleją do stacji Poznań, zwózka ze stacji do magazynu, zwózka z magazynu na stację, przewóz koleją Poznań—Leszno) dokonuje się bezpośrednio wysyłki bosaków z Otmuchowa, a drążków z Żywca do Leszna,

b) obniżenie kosztów handlowych Hurtowni (zbędna zwózka ze stacji na magazyn, zbędne ubezpieczenie towaru od ognia i kradzieży na magazynie, zbędne czynności manipulacyjne przy przyjęciu i wysyłce towaru),

c) zmniejszony dla odbiorcy koszt zakupu towaru. Nie obciąża go bowiem koszt zwózki z magazynu na stację i przewóz Poznań — Leszno oraz koszt ubezpieczenia w transporcie, gdyż w tranzycie rozliczanym otrzymuje towar franko stacja odbiorcza wraz z ubezpieczeniem w transporcie.

Wyżej podanej formy obrotu towarowego nie stosuje się do towarów w małych ilościach, których dostawa następuje z magazynu.

W oparciu o powyższe wyjaśnienia Centrala sądzi, że postępowanie Hurtowni jest poprawne, bo ma uzasadnienie gospodarcze.“

Wynika z tego, że nabywca powinien umieć osadzić bosak na drążku, co istotnie nie powinno przedstawiać trudności, jeśli oba asortymenty przesyłane są punktualnie. (rd)

WYJAŚNIENIA ENERGETYKÓW

W ZWIĄZKU z notatką „Dzikie Południe“ z 20 numeru „Życia Gospodarczego“ CZE — Zakłady Energetyczne Okręgu Wschodniego wyjaśniają, że wskutek złego stanu sieci niskiego napięcia w Szczawnicy po przejęciu ich od władz samorządowych oraz trudnych warunków terenowych grupa remontowa miała trudności z podłączaniem przed nadejściem nocy wszystkich przyłączy, co mogło powodować przerwę w dostawie prądu. Ogłoszenie zostało zredagowane istotnie w sposób dość bezpośredni, jednak na tle stwierdzonych licznych przypadków niewłaściwego reagowania odbiorców prądu.

Zamiast szukać „Życia Gospodarczego“ w bibliotekach zakładowych
zaprenumeruj nasze czasopismo indywidualnie u listonosza
Prenumerata „Życia Gospodarczego“ wynosi kwartalnie tylko 24 zł

Cena egz. zł 4.50

WYDAWCA: „Polskie Wydawnictwa Gospodarcze” Przedsiębiorstwo Państwowe Warszawa, ul. Poznańska 15 —
REDAGUJE KOLEGIUM — Red. Nacz. — Jan WERNER — Redakcja: Warszawa, ul. Koszykowa 54, tel. 8-20-22.
Godz. przyjęć: 8.30—9.30 — **PRENUMERATA** dwutygodnika „Życie Gospodarcze” wynosi (wraz z portem) półrocz. 54 zł,
kwart. 27, mies. 9 zł.

Od dnia 16 maja 1952 r. zamówienia i wpłaty na prenumeratę przyjmują wszystkie urzędy pocztowe oraz listonosze.
Więjscy i miejscy „W związku z tym bezpośrednich zamówień i wpłat na prenumeratę do PPK „Ruch” kierować
nie należy

Zam. PWG.—CP/P/528/52. Podp. do druku 27.XI. Druk uk. 29 XI 52. Nakł. 8200. Pap. druk. sat. kl. VII 60 g. Ark. wyd. 8,4
Zakłady Graficzne i Wydawnicze Dom Słowa Polskiego, Warszawa Zam. Nr 5233 3-B-27904.